

**The Project Gutenberg eBook of Sajóvölgyi eredeti népmesék (1. kötet), by
László Merényi**

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Sajóvölgyi eredeti népmesék (1. kötet)

Author: László Merényi

Release date: January 13, 2012 [EBook #38563]
Most recently updated: January 8, 2021

Language: Hungarian

Credits: Produced by Albert László (This book was produced with permission using text made available from the Hungarian Electronic Library. The text was amended after comparison with public domain scanned images of the original publication from the Google Books project.)

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK SAJÓVÖLGYI EREDETI NÉPMESÉK (1. KÖTET) ***

SAJÓVÖLGYI EREDETI NÉPMESÉK.

ELSŐ KÖTET.

SAJÓVÖLGYI
EREDETI
NÉPMESÉK.

—❖—
ÖSSZEGYÜJTÖTTE
MERÉNYI LÁSZLÓ.

ELSŐ KÖTET.

~~~~~
PEST, 1862.

KIADJA HECKENAST GUSZTÁV.

Pest, 1862. Nyomatott Landerer és Heckenastnál.

AZ ÓLOMBARÁT.

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy diófa, diófa tetején almafa, almafa tetején körtvefa, körtvefa tetején szilvafa, szilvafa tetején cseresnyefa, cseresnyefa tetején barackfa, barackfa tetején citromfa, citromfa tetején fügefafa, fügefafa tetején narancsfa, narancsfa tetején rozmaryngfa, rozmaryngfa tetején jegenyefa, jegenyefa tetején egy ringyes-rongyos pendel, melynek kilenczvenkilencz korczába egy-egy mese volt férczelve, ez is onnan van kivéve.

Volt egyszer hát egy szegény ember s ennek három fia.

-1-

-2-

-3-

Itt a szegény ember a haldokló ágyán fekszik, ezért az ő három fiát maga elébe hivatta, kikhez aztán szava és mondása im ez volt:

- Édes fiaim! ha nem mondom is, ugyis tudhatjátok, hogy mért van a mi országunk gyászba borulva, hogy mért van a mi országunkban örökös sötétség, ugyannyira, hogy a kanál is megállana benne. De ha nem tudjátok, hát megmondom: hát fiaim ez az örökös sötétség onnan van, mert a napot és a holdat ellopták a mi fényes egünkről!... Hanem fiaim egyet mondok, kettő lesz belőle: nekem egy tátos azt jövendőlte, hogy az én három fiam közül az egyik, már hogy melyik, azt egész bizonyossággal nem merem állítani, visszahozza a napot és a holdat. Azért fiaim ezennel meghagyom nektek, hogy holtom után azonnal induljatok el a nap és a hold fölkeresésére s mindaddig haza ne jőjete, míg a világosság forrásait haza nem hozzátok.

-4-

Ezzel a szegény ember a fal felé fordult, kiköltözött ez árnyékvilágból s el is temették tisztességesen.

De itt uramfia! mi kerül a dologból, mi nem, úgy láttam mint most, ott voltam a hol mondták, az egész országban hire futamodik, hogy a szegény ember három fiának mit hagyott a testamentomában; ugyannyira, hogy még a király is meghallotta, ki aztán tüstént maga elé hivatta a három fiut.

S mikor a király színe előtt megjelent a három fiu, az azt mondja nekik:

-5-

- Édes fiaim! én azt hallottam, hogy apátok - hogy az isten nyugtassa meg, még a meghaló földében is - meghaló-ágyán meghagyta nektek, hogy holta után induljatok el e széles nagy világba a nap és a hold fölkeresésére. Azért fiaim ez szóm és mondásom hozzátok: hogy az, a ki a napot és a holdat elhozza, holtom után király lesz, azt a másikat pedig, a ki annak a bizonyosnak mindenekben segitőtársa lesz, vicze-királylyá teszem. Most pedig menjetek be az én királyi ólamba és fegyvertáramba s válaszatok magatoknak paripákat és kardokat, aztán pedig pecsétes levélben átadom nektek a parancsolatot, hogy a merre csak mentek, mindenütt szénát, zabot, ételt és italt ingyen szolgáltassanak ki a számotokra.

Itt a három fiu bemegy a királyi ólba s a két idősb testvér kiválasztotta a legszebb aranyzóru paripákat, a legkisebb pedig valahol ott a fal mellett, valami rejtett zugban, pókháló és szemét közt tengődő kőcsoz, rongyos csikót szemelt ki magának. A két idősb testvér még kinevette a legkisebbet, hogy ugyan mit akar a rongyos, tesznye csikóval, mely a maga lábán is alig tud megállani, de ezzel az mitse gondolt s fülebotját sem hajtotta a két bátyja beszédének. Innen aztán bementek a királyi fegyvertárba, hol a két idősb testvér kiválasztott magának két szép aranykardot, a legkisebb fiu pedig, kinek legtöbb esze volt, egy rozsdás aczélkardot szemelt ki magának. Ez a rozsdás kard hol kiugrott a hüvelyéből, hol visszaugrott; szünet nélkül mindig játszott. A két öregebbik testvér újra kinevette a legkisebbiket, de ő ezt is, mint a többit, szépen zsebre rakta, gondolván magában, hogy az nevet igazán, a ki utoljára nevet; mert a tesznye csikó, olyan igaz minthogy élnek s élnek kigyelmetek, hisz ott voltam, a hol mondták, úgy láttam mint most, széltől fogantatott, zsarátnokot evő, hat lábu tátosló volt, a rozsdás kard pedig olyan tulajdonsággal birt, hogy csak ezt kellett neki mondani: „vágjad édes kardocskám“ s azt a bizonyost azonnal levágta; de mindezekről a két idősb testvér mitse tudott, mert nem értettek a famunkához.

-6-

Itt a három testvér utnak indult ország-világszerte a nap és a hold keresésére.

Mentek mendegéltek aztán hetedhét ország ellen, még az operenciás tengeren is túl, még az üveghegyeken is túl, még azon is túl, hol a kis kurtafarku disznó túr, tulonnan túl, innenen innen, egyszer elértek az ezüsthidhoz.

-7-

Mikor az ezüsthidhoz értek, azt mondja a legkisebbik testvér két bátyjának szót szólván:

- Édes testvéreim! Menjünk mi csak a hid alá, mert mindjárt itt lesz a holdas paripa, ezen pedig a 12 fejű sárkány, kinek a nyeregkápáján fityeg a fényes hold.

Itt a két testvér alig bujik el az ezüsthid alá, már ekkor a hidon volt a holdas paripa, rajta a 12 fejű sárkány, ennek pedig a nyeregkápáján fityegett a fényes hold.

Itt a tejfehér színű holdas paripa megbotlott az ezüsthidon.

Megharagszik erre a tizenkét fejű sárkány s azt mondja a holdas paripának:

- Hej, holló vájja a szemedet, kutya egye a húsdodat, föld igya a véredet, erdőről erdőre jártam rajtad, hegyről hegyre ugrattalak, soha meg nem botlottál, most az egyenes uton is megbotlasz!... Hej, világszép éltemben mindig hallottam Kiss Miklós híré, ha most itt volna, szeretnék összetüzni vele.

Erre a szóra, a mi Kiss Miklósunk - mert közbe legyen mondva, így hiták a legkisebbik fiut - a hid alól kiugrat az ezüsthidra az aranyzóru tátosparipán s összetüz a 12 fejű sárkánnyal.

-8-

Sokáig viaskodtak egymással. Kiss Miklós csak a rozsdás kardjának szólt: „Vágjad édes kardocskám“ s az azonnal három fejét vágta le a sárkánnyal s így sorba, míg mind a 12 fejét le nem kaszabolta; ugyannyira, hogy a kurtábbikat mégis a 12 fejű sárkány húzta. Kiss Miklós aztán kötőfékre fogta a tejfehér szőru, fekete serényű holdas paripát - a nyeregkápán fityegett a fényes hold is - s a középső testvér gondviselésére bizta. S aztán keresztülmentek az ezüsthidon, mely a tátosló aranypatkójától csakugy csengett-bongott, mint a legszebb muzsika.

Mentek mendegéltek aztán hetedhét ország ellen, még az operenciás tengeren is túl, még az

üveghegyeken is túl, még azon is túl, a hol a kis kurta farku disznó túr, tulonnan túl, innen innen, egyszer mégis elértek az aranyhidhoz.

Mikor az aranyhidhoz értek, megszólal Kiss Miklós s azt mondja a két bátyjának, szót szólván:

-9-

- Édes testvéreim! Bujunk mi csak a hid alá, mert mindjárt itt lesz a napos paripa, ezen pedig a 24 fejű sárkány, kinek a nyeregkápáján fityeg a tündöklő nap. Majd kihi ő engem egy szál kardra, majd megmérkőzöm én vele, de erőnek erejével, s ő engem nem tud legyőzni, se én őt: ekkor ő is, én is lánggá változunk; ő lesz a piros láng, én pedig a kék láng; - de még ekkor se bírjuk egymást legyőzni, mert igen egyforma erejük leszünk, hanem itt van ez a kénkövő, majd mikor a piros láng legjobban nyujtózik az égfelé, hogy elnyomja a kék lángot, már mint engem: dobjátok a kénkövet a piros lángba.

Alig végzé beszédét a mi Kiss Miklósunk, már a hidon termett a napos paripa, hátán a 24 fejű sárkány és a tündöklő nap; - de a napos paripa megbotlott az aranyhidon.

Megharagszik erre a huszonnégy fejű sárkány s azt mondja a napos paripának:

- Hej, holló vájja a szemedet, kutya egye a husodat, föld igya véredet, erdőről erdőre jártam rajtad, hegyről hegyre ugrattalak, soha meg nem botlottál s most az egyenes uton botol meg!... Hej, világszép éltemben mindig hallottam Kiss Miklós hírét - hogy a kutya egye meg! - s ha most itt volna, szeretnék összetüzni vele!...

-10-

Erre a szóra a mi Kiss Miklósunk kiugrat a hid alól, fel az aranyhidra s összetüz a 24 fejű sárkánynyal.

Kiss Miklós csak a kardjának parancsolta, hogy „vágjad édes kardocskám“ - s az izibe leszelte a sárkány 24 fejét; - de világcsodájára, mikor mind a 24 fej le volt vágva, azok egy szempillantásra újra kinőttek, melyeket aztán az ugráló kard sem tudott leszelni, hijába mondta neki Kiss Miklós „vágjad édes kardocskám“ mert biz az egyet sem tudott vágni. Ehj, kezébe kapja a rozsdás kardot a mi Kiss Miklósunk s úgy megforgatta mint a villámlás, de nem nyert vele semmit, mert igen egyforma ereje volt a sárkánynyal.

Mikor a sárkány látta, hogy nem boldogul a mi Kiss Miklósunkkal, megszólal illetéknépen:

- Hallod-e te Kiss Miklós - vesztél volna az anyádnál - már látom, hogy semmire sem mehetek veled, de te se én velem: azért tegyünk egy próbát: válj te kék lánggá, én pedig piros lánggá s a melyikünk el tudja nyomni a másikat, azé legyen a napos paripa s rajta a tündöklő nap.

-11-

Ugy is lett. - Kiss Miklós kék lánggá vált, a 24 fejű sárkány pedig piros lánggá. Küzködik egymással a két láng, hogy melyik bírja elnyomni a másikat, de sem a kék láng nem bírta elnyomni a pirosat, sem ez amazt; - de szerencsére a két testvér ép ekkor vetette a piros láng közé a kénkövet s így a kék láng mégis elnyomta a pirosat, s mikor egészen elfojtotta, a 24 fejű sárkány is megszűnt élni.

Kiss Miklós a napos paripát az öregebbik testvér gondviselésére bizta. Kiss Miklós aztán azt mondta két bátyjának, hogy menjenek csendesen hazafelé, mert ő neki még dolga van s azzal elvált tőlük.

Kiss Miklós aztán megrázkódik, s ime egy kis czirmos macskává változott. Szalad a kis czirmos macska az országuton, egyszer egy gunyhóba ugrott. A gunyhóban volt pedig a sárkányok édes anyja, és kinek-kinek a maga felesége.

Meglátja a kisebbik sárkány felesége a kis czirmos macskát, azt az ölébe veszi, megsimogatja s azt találja mondani a sárkányok anyjának:

-12-

- Hej, ha én azt tudhatnám, hogy az az átkozott Kiss Miklós megölte az uramat, olyan forrás vízzé változnám, hogyha abból Kiss Miklós, meg a két bátyja nem többet, csak egy cseppet innának: tüstént szörnyet halnának!

Ezzel a kis czirmos macska kiugrott a kisebbik sárkány felesége öléből s odatörlészkedett a nagyobbik sárkány felesége szoknyájához, ki aztán azt ölébe vette, megsimogatta s azt találja mondani:

- Hej, ha én azt tudhatnám, hogy az az átkozott Kiss Miklós megölte az uramat: én meg olyan körtefává változnám, hogyha az én körtvémből Kiss Miklós, meg a két bátyja, nem többet csak egy falatot ennének: tüstént szörnyet halnának.

Ezzel a kis czirmos macska kiugrott a nagyobbik sárkány öléből s odatörlészkedett a vén asszony szoknyájához, ki azt az ölébe vette, megczirogatta s azt találja mondani két menyének:

- Édes leányaim! támaszszátok csak fel az én két szememet azzal a 12 mázsás vasruddal, hogy hadd tekintsek csak körül.

A két menyé aztán elővette a 12 mázsás vasrudat s feltámasztották vele a vén asszony szeméit. Ekkor megszólalt a vén asszony is illetéknépen:

-13-

- Hej, ha az én két fiamat az az átkozott Kiss Miklós megölte: én meg akkorra szájja változom, hogy az egyik végét a földnek, a másikat pedig az égnek vetem s hogyha abba megfoghatom azt az átkozott gazembert és a két testvérét: mint a malomkő a buzát, úgy összemorzsolom őket.

Mikor a kis czirmos macska mindezeket szépen kihallgatta, usdi vesd el magad, ki a

gunyhóból, szaladásnak eredt s megsem állt, míg jó tátoslovához nem jutott.

A vén asszony 12 mázsás buzogányt hajított utána, de elhibázta a dobást, mert ép ekkor csukódott le két szeme pillája, magától pedig, ha csak fel nem támasztották, nem bírta felnyitni, mert vén volt már.

Igy szabadult meg Kiss Miklós a 12 mázsás buzogánytól, a bizonyos haláltól. Mondom, hogy megszabadult, hogy elért jó tátoslovához, újra megrázkódott s a kis czirmos macskából ismét legény lett. Aztán felült jó tátoslovára, mely egyet szökött, kettőt ugrott s tüstént utolérte két bátyját. Aztán folytatták az utjokat szép csendesen hazafelé, egyszer azonban megsomjazik a középő testvér s azt találja mondani két testvérenek:

- Ehjnye, be szomjas vagyok, majd kiég a torkom!

- Ha csak az a bajod, válaszolt Kiss Miklós, mindjárt hozok én vizet; amott buzog fel egy forrás.

Ezzel Kiss Miklós sarkantyuba kapja jó tátoslovát, egyet szökik, kettőt ugrik s már a forrás viznél volt; de itt Kiss Miklós a helyett hogy tele meritette volna a kobakját, mely ugy az oldalán függött, kihuzta éles kardját s háromszor beleszúrta a forrás vízbe. Ime! a forrásból vér buzogott fel s keserves jajszó hallatszott. Az a vér a kisebbik sárkány felesége vére volt, az a jajszó ugyanannak halálos nyögése volt; ugyannyira, hogy az egész forrást pirosra festette a vér. S mikor a két testvér a forráshoz ért, egy csepp kedvök sem volt belőle inni.

No jól van, ez abba maradt s tovább mentek. Csak mennek, csak mendegélnek, egyszer megszólal a legidősb testvér is ilyenképen:

- Ehjnye, be éhes vagyok! - Ha csak az a bajod, válaszolt neki Kiss Miklós, azon könnyen segíthetünk, mert amott a töltés mellett van egy körtvefa, azon pedig annyi az érett gyümölcs, hogy majd az ágát töri le. No várj, majd hozok én neked mindjárt körtét, csak te vezesd addig a napos paripát.

Itt a mi Kiss Miklósunk sarkantyuba kapja jó tátoslovát, mely egyet szökik, kettőt ugrik s már a körtvefa előtt terem; de itt a mi Kiss Miklósunk a helyett hogy szakasztott volna a körtvefáról és a bátyjának vitte volna, kihuzta éles kardját s a meztelen fegyverrel háromszor szúrta a körtvefa tövébe. A fa tövéből vér buzogott fel s keserves jajszó hallatszott. Az a piros vér volt a nagyobbik sárkány felesége vére, az a keserves jajszó ugyanannak a halálos nyögése volt. A körtvék pedig azonnal megrohadtak; ugyannyira, hogy mikor a két idősb testvér a körtvefához ért, nemhogy körtvét ettek volna, de még a gusztusuk is elment tőle.

No jól van, ez abba maradt, s azzal tovább mentek. Csak mennek csak mendegélnek hetedhét ország ellen, még az operenciás tengeren is túl, még az üveghegyeken is túl, még azon is túl, a hol a kurta kis disznó túr, tulonnan túl, innenen innen, hát egyszer még messziről meglátja a mi Kiss Miklósunk, hogy egy irdatlan nagy száj, melynek az egyik vége a földnek van vetve, a másik vége pedig az égnek, mint a legsebesebb fergeteg közeledik feléjük; ugyannyira, hogy alig maradt annyi idejük, hogy az ólom-barát rezidenciája ajtaján beszaladhattak.

S ezer volt a szerencsájök, hogy beleszaladtak, mert már ekkor az az irdatlan nagy száj ott állt az ólombarát küszöbe előtt, hogy onnan a ki kilépett volna, mintha a pokolba esett volna, tüstént elnyelte volna az irdatlan nagy száj, melynek az egyik vége a földnek, a másik pedig az égnek volt vetve.

- Hej, jó barátom, ólomöntő barát, szólt a mi Kiss Miklósunk, van-e sok olvasztott ólmod? megfizetek érte jó pénzzel.

- Hahó Kiss Miklós barátom, ösmerlek, világszép éltemben mindig hallottam a híredet, már régen várlak, jó hogy itt vagy, hogy csukjam be csak az ajtómat, mert innen tovább egy tapodtat se mégysz!

- Jaj, az istenért, szólt Kiss Miklós, ki ne menj, át ne lépd a küszöbödöt, mert mindjárt elnyel a sárkány anyja nagy szája, melynek az egyik vége a földnek, a másik pedig az égnek van vetve!

Az ólomöntő-barát kimegyen a szobájából, hát ott látja a sárkányok anyja nagy száját, melynek az egyik vége a földnek, a másik vége pedig az égnek van vetve. Az ólomöntő-barát nagy ijedten visszaszaladt a maga szobájába, hol azt mondja Kiss Miklósunknak:

- Hej, jó barátom Kiss Miklós, adj tanácsot, hát mit cselekedjünk?

- Mit-e?! hát van-e sok olvasztott ólmod?

- Most nem sok van, csak 366 mázsa. Ott kinn van az üstben, most zubog legjobban.

- Tudod mit, egyet mondok, kettő lesz belőle, fogjuk csak fülön azt a nagy üstöt s öntsük a sárkányok anyja nagy szájába, melynek az egyik vége a földnek, a másik vége pedig az égnek van vetve.

Itt lelkem teremtette, az ólomöntő-barát az egyik fülét, Kiss Miklós pedig a másik fülét nyakon ragadja az irdatlan nagy üstnek, a küszöböz cipelik s kizúditják a vén banya tátott szájába a 366 mázsa olvasztott forró ólmod. A forró ólom mind össze-vissza égette a sárkányok anyja gyomrát, s az menten kilehelte átkos páráját.

Igy szabadult meg a mi Kiss Miklósunk a sárkányok anyjától; de szegény most az egyszer ugy

járt, mint a ki vödörből cseberbe hág; mert az ólomöntő-barát ő kigyelmét nyakon csipte, mint valami szalmaszálát a szobába vitte, hol is azt találja mondani Kiss Miklósnak:

- Hej, jó barátom Kiss Miklós, világszép életben mindig hallottam híredet, azért most küzdjünk meg, hogy melyikünk az erősebb, én-e vagy te?!

S ezzel az ólom-barát csak a kis ujját tette a mi Kiss Miklósunkra, hát már ettől is ő kigyelme roskadozni kezdett s a szoba ólompadimentoma egy ölnyire horpadt be a lába alatt.

- No Kiss Miklós barátom, van-e kedved velem megküzdeni? kérde az ólom-barát. Nem szólsz semmit, már látom, hogy nincs: azért ez szóm és mondásom hozzád: hogy én téged örökös rabságban nálam tartlak mindaddig, míg nekem el nem hozod a zöld királynak zöld leányát... Ti pedig, és ekkor a két bátyjához fordult, ti pedig elmehettek szép csendesen hazafelé, elvihetitek magatokkal a holdas és a napos paripát, rajta a fényes holdat és a tündöklő napot, mert ezekre nincsen szükségem.

-19-

Itt a mi Miklósunk keserves könyhullatások között elbúcsuzott édes testvéreitől, azok pedig hazafelé vették az utjokat s szerencsésen haza is jutottak.

Nagy lett az országban az öröm, hogy a szegény ember fiai, mint atyjuk a meghaló ágyán meghagyta nekik, hazahozták a fényes holdat és a tündöklő napot. Ezért a vén király összegyűjté a birodalmában levő hercegeket, grófokat, bárókat, urakat, urfiakat, válogatott cigánylegényeket, hosszú süveges kankós tótokat, kiknek aztán elébök terjesztette, hogy mit érdemelnek meg az olyan testvérek, kik hazahozták a fényes holdat és a tündöklő napot. Azok erre a kérdésre aztán azt felelték: azt érdemli meg, felséges urunk, hogy az, a ki a tündöklő napos paripát, rajta a verőfényes napot hazahozta, az ország királya legyen, az pedig, ki a fényes holdas paripát s rajta az ékes holdat hozta haza, a vicze-király; mindkettő pedig egy-egy királykisasszonyt, már mint a felséged leányait, kapják feleségül!

Ugy is lett. - A szegény ember nagyobbik fia lett a király, a középső pedig a vicze-király, mindegyik pedig egy-egy királykisasszonyt kapott feleségül.

-20-

Aztán a fényes holdas paripát és tündöklő napos paripát föleresztették az ég országutjára; de mind a hold, mind pedig a nap szomoruan világított.

Azért világítottak pedig szomoruan, mert nem azt jutalmazták meg érdem szerint, ki őket igazán megszabadította a sárkányoktól, már mint a mi Miklósunkat, ki még most itt ott volt örökös rabságban az ólom-barátnál.

Egyszer az ólom-barát magához hivatja a mi Miklósunkat s azt találja neki mondani:

- No Miklós, ha te nekem a zöld királynak zöld leányát elhozod: akkor szabadon eresztlek s leveszem rólad azt a 3 vasabroncsot és azt a 12 mázsás lánczot. Azért jó barátom Miklós, azt tanácsolom neked, hogy holnap indulj el, mert ugyanis szép verőfényes nap van s hozd el nekem az én szívem kívánságát.

Itt a mi Miklósunk újra utnak indult, még pedig hosszúra, hogy lesz-e annak vége valahol vagy sehol, azt csak a jó isten tudja!

A mint mén mendegél hetedhét ország ellen, még az operenciás tengeren is túl, még az üveghegyeken is túl, még azon is túl, a hol a kis kurta farku disznó túr, tulonnan túl, innenen innen, nagy hegy alatt, kis dombon, egyszer mint a kilőtt nyíl, mint a legsebesebb forgószél, szalad feléje egy ember, ki mindig ezt kiabálta:

-21-

- Félre előlem! félre előlem!

Ez volt pedig a kengyelfutó, ki mint a peczek, egyszerre megállott a mi Miklósunk előtt s azt kérdi tőle:

- Hová-hová Kiss Miklós, mert világszép életben mindig hallottam a híredet?

- Hahó kengyelfutó, jobb ha nem is kérded!... zöld királynak zöld leányáért megyek, hogyha hallottad hírét!

- Én nem hallottam, de nem azt mondom én, hanem azt, hogy vigy el magaddal; még valahol hasznomat veheted.

- Visz a manó! majd jössz a magad lábán ha akarsz.

Megyen mendegél aztán a mi Miklósunk a kengyelfutóval hetedhét ország ellen, még az operenciás tengeren is túl, még az üveghegyeken is túl, még a hol a kis kurta farku disznó túr, még azon is túl, tulonnan túl, innenen innen, egyszer a tengerpartjára értek, hát látják, hogy ott egy ember csak neki hasal a tengernek és a tengert a legutolsó cseppig, mint én egy csupor vizet mind kiitta; de még ekkor is szünet nélkül csak ezt kiabálta:

-22-

- Jaj, be szomjas vagyok! jaj, be szomjas vagyok!

Ez volt pedig a nagy-iható, ki mikor a mi Miklósunkat meglátta, elébe jött, szót szólott hozzá:

- Isten jó nap, hires Kiss Miklós: mert világszép életben mindig hallottam a híredet!

- Fogadj isten, nagy-iható!

- Hát mi járatban vagy, híres Kiss Miklós?

- Mi járatban vagyok? hahó, nagy-iható, jobb ha nem is kérded!... zöld királynak zöld leányáért megyek, hogyha hallottad a hírét.

- Én biz nem hallottam, felelt a nagy-iható, de nem azt mondom én, hanem azt, vigy el engem magaddal, még tán hasznomat veheted.

- Visz a manó! majd jössz a magad lábán, ha akarsz!

Igy már hárman voltak: Kiss Miklós, a kengyelfutó és a nagy-iható.

Mentek mendegéltek aztán hetedhét ország ellen, még az operenciás tengeren is túl, még az üveghegyeken is túl, még azon is túl, a hol a kis kurta farku disznó túr, tulonnan túl, innenen innen, hát egyszer látják, hogy egy ember a sikon neki szalad egy gulyának s a szép tulkokat egyenként, mint én egy falat kenyeret, minden szőrös-bőröstül egymásután hajigálja be a szájába s nyeldeszi el, de még ekkor is, mikor a 366 darab tulokból álló gulyát mind elnyelte, szünet nélkül csak ezt kiabálta:

- Jaj, be éhes vagyok; jaj, be éhes vagyok!

Ez volt pedig a nagy-ehető, ki mikor a mi Miklósunkat meglátta, elébe jött s azt mondja neki:

- Isten jó nap, híres Kiss Miklós, mert világszép éltében mindig hallottam a híredet!

- Fogadj isten, nagy-ehető!

- Hát mi járatban vagy, híres Kiss Miklós?

- Mi járatban vagyok?! jobb ha nem is kérded!... zöld királynak zöld leányáért megyek, hogyha hallottad a hírét.

- Én biz nem hallottam, felelt a nagy-ehető, de nem azt mondom én, hanem azt, vigy el engem magaddal, még tán hasznomat veszed.

- Visz a manó! majd jössz a magad lábán, hogy ha akarsz.

Igy már négyen voltak: Kiss Miklós, a kengyelfutó, a nagy-iható és a nagy-ehető.

Mentek mendegéltek aztán hetedhét ország ellen, még az operenciás tengeren is túl, még az üveghegyeken is túl, még azon is túl, hol a kis kurta farku disznó túr, tulonnan túl, innenen innen, egyszer egy olyan emberre akadtak, kinek élő zsarátnok volt a vánkosa, égő tűz a párnája, lobogós láng a takarója, mégis kilencz pár csizma volt a lábán, kilencz gatya és kilencz ing a testén, kilencz nyakraaló a nyakán, kilencz bárányszőr kucsma a fejében, kilencz nadrág és lajblí rajta s rádásul kilencz suba fityegett a nyakában, de még ekkor is szünet nélkül csak ezt kiabálta:

- Juj, be fázom! jaj, be fázom!

Ez volt pedig a nagy-fázó, ki mikor a mi Miklósunkat meglátta, elébe jött s azt mondja neki:

- Isten jó nap, híres Kiss Miklós; mert világszép éltében mindig hallottam a híredet!

- Fogadj isten, nagy-fázó!

- Hát mi járatban vagy, híres Kiss Miklós?

- Ehj, pajtás, jobb ha nem is kérded! hallottad-e hírét a zöld király zöld leányának?

- Biz én nem hallottam.

- No ha nem hallottad, hát halld most, mert odamegyek leánykérőbe.

- De nem azt mondom én, híres Kiss Miklós, hanem azt, vigy el engem magaddal, még tán hasznomat veheted.

- Visz a manó! majd jössz a magad lábán, ha akarsz!

Igy már öten voltak: Kiss Miklós, a kengyelfutó, a nagy-iható, a nagy-ehető és a nagyfázó.

Mentek mendegéltek aztán hetedhét ország ellen, még az operenciás tengeren is túl, még az üveghegyeken is túl, még azon is túl, hol a kis kurta farku disznó túr, tulonnan túl, innenen innen, egyszer egy olyan emberre akadtak, ki szünet nélkül szanaszét nézett s egy szempillantás és egy szemforgatás alatt a kerek földet belátta, a másik szemforgatás alatt pedig a mélységes tengert benézte s ki már 7 mérföldről meglátta a mi Miklósunkat és az ő czimboráit.

Ez volt pedig a messzelátó, ki a mi Miklósunk elébe jött s azt mondja neki:

- Isten jó nap, híres Kiss Miklós; mert világszép éltében mindig hallottam a híredet!

- Fogadj isten, messzelátó!

- Hát mi járatban vagy, híres Kiss Miklós?

- Hahó jó barátom messzelátó, jobb ha nem is kérded!... hát hallottad-e hírét a zöld király zöld leányának?

- Biz én nem hallottam!

- No, ha nem hallottad, hát halld meg most! odamegyek leánykérőbe.

- De nem azt mondom én, jó barátom hires Kiss Miklós, hanem azt, vigy el engem magaddal, még tán hasznomat veszed!

- Visz a manó! majd jössz a magad lábán, ha akarsz!

Igy már hatan voltak: Kiss Miklós, a kengyelfutó, a nagy-iható, a nagy-ehető, a nagyfázó és a messzelátó.

Mentek mendegéltek aztán hetedhét ország ellen, még az operenciás tengeren is túl, még az üveghegyeken is túl, még azon is túl, hol a kis kurta farku disznó túr, tulonnan túl, innenen innen, egyszer egy olyan emberre akadtak, ki 7 mázsás vasbuzogányt csak oly könnyedén hajigált 7 mérföldre, mint én egy kis követ.

-27-

Ez volt pedig a messzehajító, ki mikor a mi Kiss Miklósunkat és a czimboráit meglátta odament hozzájuk s azt mondja Kiss Miklósnek:

- Isten jó nap, hires Kiss Miklós; mert világszép éltében mindig hallottam a híredet!

- Fogadj isten, messzehajító!

- Hát mi járatban vagy, jó barátom Kiss Miklós?

- Hahó, messzehajító! jobb ha nem is kérde!... hát hallottad-e hírét a zöld király zöld leányának?

- Biz én nem hallottam!

- No, ha nem hallottad, hát halld most! odamegyünk leánykérőbe.

- De nem azt mondom én, hires Kiss Miklós, hanem azt, vigy el engem magaddal, még tán hasznomat veszed.

- Visz a manó! majd jössz a magad lábán, ha akarsz.

Igy már, mint a pokolbeli gonoszok, heten voltak: Kiss Miklós, a kengyelfutó, a nagy-iható, a nagy-ehető, a nagy-fázó, a messzelátó és a messzehajító.

Mentek mendegéltek aztán hetedhét ország ellen, még az operenciás tengeren is túl, még az üveghegyeken is túl, még azon is túl, hol a kis kurta farku disznó túr, tulonnan túl, innenen innen, egyszer még is elértek a zöld király rezidenciájába.

-28-

Hogy ideértek, Kiss Miklós beállit a zöld király elébe s köszön neki:

- Adjon isten jó napot fölségednek!

- Fogadj isten, hires Kiss Miklós; mert világszép éltében mindig hallottam a híredet! hát mi járatban vagy?

- Jártomban-keltemben azt hallottam, hogy van fölségednek egy gyönyörű, szerelemtől lelkezett ékes virágszála, mi türes tagadás, biz én azért jöttem.

- Hahó, jó barátom, a zöld királynak zöld leányát nem oly könnyű ám leszakasztani! hanem három próbát adok elébed, ha azt megteszed, akkor neked adom legkedvesebb, nekem igazán egyetlenegy leányomat. Az első próba ez lesz: neked is van egy kengyelfutód, nekem is. A leányomnak a menyasszonyruháját most készítik a pokolban Plutónál, vagy tán már készen is van. Hogyha azt a te kengyelfutód hamarabb elhozza, mint az enyém jól van, nem bánom, legyen tiéd a zöld király zöld leánya. Az én kengyelfutóm, meg a tiéd is holnap reggel négy órakor induljanak el. Különben ha nem mondom is, ugyis tudod, hogy mi a dolog vastagabb vége; mindnyájatokat karóba huzatlak.

-29-

Pedig fillentett a zöld király, mert ő kelme még az nap estve elindította a maga kengyelfutóját, ki senki más nem volt, mint a zöld király öreganyja és a ki, közbe legyen mondva, boszorkány volt, még pedig annak is a java.

Itt másnap reggel 4 órakor, a mint mondva volt, a mi Miklósunk utnak ereszti a maga kengyelfutóját, hogy hozza el a pokolból Plutó ő fölségétől a zöld király zöld leányának menyasszonyruháját.

Szalad a kengyelfutó, hát látja, hogy a zöld király öreg anyja már jóval megelőzte, mert már im hogy a pokol kapujánál nem szalad. Ennek sem kell több, neki rugaszkodik, de mégis majd csunyát látott, mert ép akkor ért a pokol ajtajához, mikor már a zöld király öreg anyja a kilincset fogta. A mi kengyelfutónk sem rest, megkapja a boszorkány köntösét, visszarántotta, maga pedig beszaladt az ajtón s meg sem állt mindaddig, mig Plutó ő fölsége színe elébe nem ért, kinek aztán megmondta, hogy mért jött, hogy adják át neki a zöld király zöld leánya menyasszonyruháját.

-30-

Az ékes menyasszonyruha készen volt, katulyába szépen bepakolták s átadták neki.

Szalad, szalad a kengyelfutó, de a zöld király öreg anyja megvárta, ki aztán azt mondja neki:

- Hallod-e te kengyelfutó, most már ugyis te vagy a nyertes, azért sose szaladj olyan nagyon, hanem menjünk haza szép csendesen együtt.

A kengyelfutó ráállt a vén banya beszédére s aztán együtt folytatták az utjokat.

Csak szaladnak, csak szaladnak, egyszer egy szép árnyékos helyre értek, hol azt találja mondani a vén asszony a kengyelfutónak:

- Hallod-e te kengyelfutó, jer, üljünk le ez árnyékos helyre, pihenjünk meg, ugyanis egy a fizetés, mert már te vagy a nyertes, aztán meg nem viszket-e a fejed, majd keressék benne.

Itt a kengyelfutó leült az árnyékos helyre, a vén asszony ölébe hajtotta a fejét, ki keresgélni kezdett benne s addig-addig keresgélte, míg a kengyelfutó szépen elaludt, álomba merült.

Mikor a kengyelfutó legjobban fujta a kását, hogy szinte pőfögött, a vénasszony egy lófőt tett a feje alá, melytől az az ítélet napig sem ébredt volna föl, s aztán a katulyát elvette tőle s mintha a puskából lőtték volna ki, hazafelé paripázott.

Itt már eljön a délutáni 4 óra is, s még a kengyelfutó most sem érkezett meg, pedig már 3 órára, mint mondá, otthon kellene lennie. Ezért a mi Miklósunk már nyugtalanogni kezdett, de az orra is viszketet, meg a jobb füle is csengett, de meg a jobb szeme is ugrándozott, ezért azt találja mondani a mi Miklósunk a messzelátónak:

- Hej, jó barátom messzelátó, tekints csak körül, vajjon hol látod jőni a kengyelfutót?

A messzelátó sem hagyta ezt kétszer mondani magának, izibe felszaladt egy dombra, körülnéz, hát látja, hogy a kengyelfutó egy szép árnyékos helyen úgy alszik mint a tők, a feje alá pedig egy lófő van téve.

- Hej, jó barátom Kiss Miklós, kutya van a kertben; mert a kengyelfutó egy szép árnyékos helyen alszik, a feje alá pedig egy lófő van téve, - a vén asszony pedig már a kertek alatt szalad s hozza a menyasszonyruhát a katulyában!

- Hej, jó barátom messzehajító, szólt a mi Miklósunk, állj elő! s hajítsd csak ki a te 12 mázsás buzogányoddal annak az átkozott kengyelfutónak a feje alól azt a lófejet, mert biz isten, mind a heten csúnyát látunk, s csúf halállal múlnak ki!

Ehj, a messzehajító sem rest, izibe elhajtja a 12 mázsás vasbuzogányt s szerencsésen kiütötte a kengyelfutó feje alól a lófejet.

Itt lelkem teremtette, mi kerül a dologból mi nem, úgy láttam mint most, ott voltam, a hol beszéltek, felugrik a kengyelfutó, dörgöli a szemét, majd körülnéz, hát látja, hogy a vén asszony már a kertek alatt szalad s viszi a zöld király zöld leánya ékes menyasszonyruháját.

Ez sem rest, neki rugaszkodik, de biz csak egy hajszálon függött, hogy csúnyát nem látott; mert a vénasszony már a zöld király ajtaja kilincsét fogta, mikor utolérte. A kengyelfutó megkapja a vénasszony ruháját, a katulyát elvette tőle s úgy lökte vissza a pokolba, hogy a lába, de még a kis körme sem érte a földet. Aztán a zöld király zöld leánya ékes menyasszonyruháját átadta a mi Miklósunknak, ki menten bevitte a királynak s letette a puszfángfa asztalra, mondván:

- No fölséges ur, teljék szívének kívánsága, itt az ékes menyasszony-ruha.

- Hahó, híres Kiss Miklós, ez még csak egy próba, melyben te lettél a nyertes, de hátra van még kettő. Mindaddig nem lesz a tiéd a zöld király zöld leánya, míg mindannyian, a hányan vagytok, egy éjszakát nem töltötök az én vaskemenczében, melyet 366 öl fával már be is fűtettem. Ha kiálljátok azt az irtóztató hőséget, jó; ha pedig nem, ugyanis megsültök elevenen.

Itt lelkem teremtette, mi kerül a dologból mi nem, a zöld király - mint mondá - már eleve befűtetette a vaskemenczét, 366 öl fával; az egész kemencze csupa izzó tűzzé változott, ugyannyira, hogy még közel se lehetett feléje menni. Az volt most a kérdés: ki megyen bele legelőször? ki más, mint a nagy-fázó! Ő örült legjobban ennek a fura mulatságnak, hisz csak úgy didergett, hogy majd megvette az isten hidege, pedig most is kilencz csizma volt a lábán, kilencz ing és gatyka a testén, kilencz nyakravaló a nyakán, kilencz báránybőr kucsma a fején, kilencz suba a hátán. Mondom, a nagy-fázó ment be legelőször a forró izzó kemenczébe. Körülmegyen benne s az egyszerre oly hideggé vált, mint a jégverem. Ezért kikiált a lyukon:

- Jaj be fázom! majd megvesz az isten hidege!

Aztán a többi hat is, már mint a mi Miklósunk, a nagy-iható, a nagy-ehető, a kengyelfutó, a messzelátó és messzehajító is bement, hát érzik, hogy a kemencze olyan hideg mint a jégverem, hogy szinte vaczogott a foguk benne. Ezért Kiss Miklós kikiált a lyukon, mondván:

- Fát ide; mert mindjárt megfagyunk!

A zöld király szolgálai rádásul még egy öl fát hajigáltak be a kemenczébe, melyből aztán tüzet raktak, s fülebotját sem hajtották a bajnak.

Itt másnap reggel maga a zöld király jött megnézni a 7 pecsenyét, - gondolván hogy izzé-porrá égtek, - kinyitja a kemencze száját, hát majd hanyatt esett ijedtében; de hogy is ne! mikor a 7 jó madár ott ül az izzó kemenczében elevenen, még rádásul tűz mellett s egynek se lett kutyabaja sem?!

A zöld király tüstént felhivatta a mi Miklósunkat s azt mondja neki:

- No híres Kiss Miklós, már két próbát kiállottál, de hátra van még a harmadik. Ha azon is szerencsésen keresztülesel, nem bánom, legyen a tiéd a leányom, mert akkor átlátom, hogy nem vagy kevesebb ember, mint a mekkora a hired. A harmadik próba pedig nem lesz egyéb, mint

amott van a másik udvaron egy gulyám, nem kevesebből áll, csak 366 darabból; ugyszinte oda van már készítve 366 akó bor. Ha ti azt a 366 göbolyból álló gulyát és azt a 366 akó bort reggelre meg nem eszitek és iszszátok: akkor mindnyájatokat karóba huzatlak; - ha pedig azokat megeszitek és iszszátok: akkor, mint már mondtam, nem bánom, legyen a tiéd egyetlenegy legkedvesebb leányom.

Itt mi történik a dologból mi nem, nem egyéb a nagy semminél; de pengyom, tóditsuk is, mert biz majd elfogy ez, - estve, lefekvés után a mi Miklósunk átmegy a másik udvarba az ő 6 czimborájával egyetemben, már oda, a hol volt a 366 darab göboly és a 366 akó bor; de most az volt a kérdés: hogy ezt a tengernyi jószágot ki eszi és ezt a ménkő sok bort ki iszszá meg? A gulyának senki sem örült jobban, mint a nagy-ehető, a ménkő sok bornak pedig senki jobban, mint a nagy-iható, majd elbánnak ezek vele, ha még oly sok volna is, mert az egyiknek a hasa olyan telhetetlen volt, mint a papzsák, a másiknak pedig a gyomra és a torka olyan volt, mint a feneketlen verem, melyeket sose győznél megtölteni, ha világeletemben egyebet sem cselekednél.

-36-

A mi Miklósunk, meg a többi czimborája - kivéve a nagy-ehetőt - egy göbolyt izibe főbe kolintottak, a kantusát lerántották, a husát felapritották s megpörkölték. Ez nekik elég volt, de bezzeg nem volt elég a nagy-ehetőnek, mert nem akarta elrontani vele a szája ízét, hanem neki a gulyának s a szegény pára jószágokat egyenként, mintha a föld nyelte volna el, egymásután, minden szőröstül-bőröstül, minden csontostul-szarvastul mind elnyelte, ugyanannyira, hogy még csak irmagul sem hagyott egyetlen egyet sem; - de még ekkor is szünet nélkül csak ezt kiabálta:

- Jaj, be éhes vagyok; jaj, be éhes vagyok!

Majd odament a többi czimboráihoz, s a mit még azok meghagytak a pörköltushból, azt is megette csemegének és a göbolybőrrel lenyomtatta, de még ekkor is szünet nélkül csak ezt kiabálta:

-37-

- Jaj, be éhes vagyok; jaj, be éhes vagyok!

Aztán az iváshoz láttak. A mi Miklósunk meg a czimborái - kivéve a nagy-ihatót - egy hordó bort előgurítottak, melyben ugy egy akó lehetett, a fenekét beütötték s az iváshoz fogtak. Ez az egy akó bor nekik elég volt, de bezzeg nem volt elég a nagy-ihatónak, mert azzal a kevéssel, mely neki csak annyi volt, mint nekem egy csepp, csak nem akarta elrontani a szája ízét, hanem amugy magyar-miskásan hozzálátott az iváshoz, ugyanannyira, hogy mikor körülnézett; hát csak azon vette észre magát, hogy oda a 365 akó bor, de még ekkor is szünet nélkül csak azt kiabálta:

- Jaj, be szomjas vagyok; jaj, be szomjas vagyok!

Majd odament a többi czimboráihoz s a mit még azok meghagytak az akó borból, azt is a legutolsó cseppig mind kiitta; de még ekkor is szünet nélkül csak ezt kiabálta:

- Jaj, be szomjas vagyok; jaj, be szomjas vagyok!

Itt másnap reggel a zöld király maga személyesen jött át a másik házhoz, megnézni, vajjon Kiss Miklós és a czimborái kiállták-e a harmadik próbát; vajjon a háromszáz hatvanhat göbolyt megették-e és megitták-e a háromszáz hatvanhat akó bort? Hát ijedtében imhogy sóbálványnya nem változott, mikor se egy fia göboly, se egy csepp bor!... Aztán csak azon sopánkodott, hogyha már a 366 göboly husát - patvar vigye! - megették is, csak a bőrét hagyták volna meg; azokat legalább jó lett volna a zsidónak eladni, jó pénzt kapott volna érte.

-38-

- No hires Kiss Miklós, szólt a zöld király, három próbán nyertes voltál, most már a tiéd s elviheted egyetlenegy legkedvesebb leányomat.

Azzal a zöld király zöld leányát hintóba ültették, abba hat seregélyszőrü paripát^[1] fogtak s az ölom-barát birodalma felé hajtottak.

Utközben a zöld király zöld leánya magához inté a mi Miklósunkat s azt kérdi tőle:

- Hej, szivem szép szerelme, hires Kiss Miklós! mondd meg igaz lelkedre, magadnak viszesz-e, vagy másnak? - ha még is magadnak vinnél, - mert különben megjátszom veled!

-39-

- Magamnak is viszlek, másnak is viszlek, felelt Kiss Miklós.

No jól van, ez abba maradt. Egyszer azonban térülnek-fordulnak, benéznek a hintóba, hát üres, oda a szép leány. Izibe megállítják a hintót s keresik benne, de sehohsem találják.

- Hej, jó barátom messzelátó, szólt Kiss Miklós, tekints csak körül, hogy hová repült a mi szép madarunk?

A messzelátó sem hagyta ezt magának kétszer mondani, egy szemfordulatból benézte a kerek-földet, de a szép leányt sehohsem látja.

- Már a szárazföldön nincsen, szólt a messzelátó.

- Nézd hát a tengerben, felelt neki Kiss Miklós.

A messzelátó sem hagyta ezt magának kétszer mondani, egy szemfordulatból benézte a mélységes tengert, hát látja, hogy a zöld király zöld leánya a tengerben, még annak is a tulsó partján egy három fontos czethal gyomrába bujt.

- Aha! már látom, hogy hol van!

- Hát hol, kérde Kiss Miklós?

- Hát a mélységes tenger tulsó partján egy három fontos czethal gyomrában bujt el.

- Hej, jó barátom nagy-iható, szólt Kiss Miklós, állj csak elő s add fel annak a mélységes tengernek a vizét!

A nagy-iható sem rest, neki hasal a tengernek s három szippantásra mind leitta a vizet. A három fontos czethal még ekkor is ott feküdt a tulsó tengerpart pandaljában.

- Hej, jó barátom kengyelfutó, szólt Kiss Miklós, állj csak elő s hozd el nekünk azt a három fontos czethalat, mely ott a tulsó tengerpart pandaljában fekszik.

A kengyelfutó sem hagyta ezt magának kétszer mondani, hanem izibe átszaladt a tenger fenekén és elhozta a háromfontos czethalat.

Kiss Miklós aztán felhasította a három fontos czethalat, kivette a gyomrát, szépen föl vágta s kihullt belőle a zöld király zöld leánya. Aztán beültették újra a hintóba s tovább mentek.

Csak mennek, csak mendegélnek, egyszer újra magához inti a király kisasszony a mi Miklósunkat s azt kérdi tőle:

- Szivem szép szerelme, hires Kiss Miklós, mondd meg igaz lelkedre, magadnak viszesz-e, vagy másnak? - ha mégis magadnak vinnél - mert különben megjátsszom veled!

- Magamnak is viszlek, másnak is viszlek, felelt Kiss Miklós.

No jól van, ez abba maradt. Egyszer azonban térülnek, fordulnak, hát nincsen szép leány, üres a hintó! Tyűh! kutya teremtette, kutya van a kertben! megállítják a hat lovas hintót, keresik benne a szép királykisasszonyt, de nem találják. Ekkor megszólalt Kiss Miklós ilyenképpen:

- Hej, jó barátom messzelátó! állj elő, nézz csak körül, hogy hova repült a mi szép madarunk?

A messzelátó sem rest, egy szemfordulatból benézi a mélységes tengert, de a zöld király zöld leányát sehol sem látta.

- Már a tengerben nincsen, szólt a messzelátó.

- Ha a tengerben nincs, válaszolt neki a mi Miklósunk, úgy nézd a száraz-földön.

Ujra körülnéz a messzelátó, hát látja, hogy a királykisasszony otthon van, még pedig a kert kellőközepén diszló almafa legtetejében egy sóvári piros alma magjába bujt el.

- Már látom, szólt a messzelátó.

- Hát hol van?

- Hát odahaza a kert kellőközepén diszló almafa legtetejében egy sóvári piros alma magjába bujt el.

- Hej, kengyelfutó, állj elő.

Előáll a kengyelfutó s mint a peczek megáll Kiss Miklós előtt, csak a parancsszóra várt.

- Szaladj izibe a zöld király kertjébe, annak a kellő közepén diszlik egy almafa, mászsz fel rá s a legtetejében levő sóvári piros almát hozd el nekem.

A kengyelfutó sem hagyta ezt magának kétszer mondani, hanem mint a forgószél, lóhalálában rohant a zöld király kertjébe s mikor odaért, megtalálta a kert kellőközepén diszló sóvári almafát, felmászott rája, a legtetejében levő piros almát leszakasztotta s azzal mint a kit puskából kilőnek, vissza a mi Miklósunkhoz, kinek átadta a sóvári piros almát.

Kiss Miklós aztán a sóvári piros almát vigyázva kettévágta, melyből kihullt a zöld király zöld leánya, kit aztán újra beültettek a hintóba s azzal tovább mentek.

Csak mennek, csak mendegélnek, egyszer újra magához inté a királykisasszony a mi Miklósunkat s azt kérdi tőle:

- Szivem szive, hires Kiss Miklós! mondd meg igaz lelkedre, magadnak viszesz-e vagy másnak? - ha mégis magadnak vinnél - mert különben még egyszer megjátsszom veled.

- Magamnak is viszlek, másnak is viszlek, felelt Kiss Miklós.

No jól van, ez abba maradt. Egyszer azonban térülnek-fordulnak, benéznek a hintóba, hát nincsen szép leány, üres a hintó. Jaj, kutya teremtette, kutya van a kertben! megállítják a hat lovas hintót, keresik benne a szép királykisasszonyt, de nem találják. Ekkor megszólalt Kiss Miklós ilyenképpen:

- Hej, jó barátom messzelátó! nézz csak körül, hogy vajon hova repült a mi szép madárkánk?

A messzelátó sem rest, egy szemfordulatból benézte a kerekföldet, de a zöld király zöld leányát sehol sem látta.

- Már a kerekföldön nincsen, szólt a messzelátó.

- No, ha nincs a kerekföldön, válaszolt a mi Miklósunk, nézd a mélységes tengerben.

Ujra körülnéz a messzelátó, egy szemfordulatból belátta a mélységes tengert, de a zöld király zöld leányát ott sem vette észre.

- Már a mélységes tengerben sincsen, szólt újra a messzelátó.

- No, ha a mélységes tengerben sincs, úgy nézd a levegő-égben.

Harmadszor is körülnéz a messzelátó, egy szemfordulatból belátta a kiterjesztett erősséget, a levegő-éget, hát látja, hogy egy vékony pókselyemszálon függ egy selyemgubó, abban van elbújva a zöld király zöld leánya.

- Már látom, szólt a messzelátó.

- Hát hol van? kérde a mi Kiss Miklósunk.

- Amott messze-messze, az alatt a kerek erdő alatt a levegő-égből függ alá egy vékony pókselyemszál, annak a végéről csüng le egy selyemgubó, abban bujt el a zöld király zöld leánya.

- Hej, messzehajító, szólt Kiss Miklós, állj elő!

Előáll a messzehajító, s mint a peczek megállott a mi Miklósunk előtt, csak a parancsszóra várt, de arra se kellett sokáig várnia, mert azt mondja Kiss Miklós neki:

- Hallod-e jó barátom messzehajító, látod-e azt a vékony pókselyemszálat, mely amott messze-messze az alatt a kerek erdő alatt a levegőégből függ alá?

-45-

- Látom, felelt a messzehajító.

- No, ha látod, hajítsd azt le onnan, de csak akkor, mikor a kengyelfutó odaér, hogy az ne essék a földre, hanem a kengyelfutó markába: azért jó barátom kengyelfutó, izibe oldd meg a kerekedet, fogd fel azt a selyemgubót s hozd el nekünk.

A kengyelfutó sem hagyta ezt kétszer mondani magának, hanem lóhalálában rohant a megnevezett helyre. S mikor odaért, a messzehajító lehajította a pókselyemszálat, a kengyelfutó pedig szerencsésen elkapta, elhozta s odadta a mi Miklósunknak, ki csillagos bicskájával vigyázva felhasította s kihullt belőle a zöld király zöld leánya. Aztán a királykisasszonyt harmadszor is beültették a parádés hintóba, melyet hat seregélyszőrű paripa vontatott; - de már ekkor beértek az ólom-barát birodalmába, ezért a zöld király zöld leánya elvesztvén bűbajos erejét, többet nem játszhatott meg a mi Miklósunkkal.

Miklós aztán elbúcsuzott jó barátjaitól, szépen megköszönte a szivességöket s elváltak egymástól.

-46-

Mikor csak kettecskén maradtak, a zöld király zöld leánya sirva fakadt s azt mondja Kiss Miklósunknak:

- No szivem szép szerelme, tudom már hogy kinek visesz! annak a kutya ólom-barátnak, de hamarabb leszek én a halál menyasszonya, mint azé.

- Haj szivem aranyos bimbója, szólt Kiss Miklós, magamnak vislek, csakhogy még most nem lehetsz az enyém! nem lehetsz pedig mindaddig, míg azt meg nem tudhatjuk, hogy miben áll az ólom-barát ereje. Ha mi azt szép szerével kitudhatnánk, könnyű lenne aztán az ólom-barátot elveszteni!

- Ha csak az a bajod szivem-szive, válaszolt a zöld király zöld leánya, azon majd segíték én, azt bizd én rám, hisz asszony vagyok én.

S ezzel Kiss Miklós, meg a szép királykisasszony összeölelkeztek, megcsókolták egymást, szent lett a békesség, s azt mondták egymásnak:

- Én a tiéd, te az enyém, ásó kapa se választ el egymástól.

Mentek mendegéltek aztán hetedhét ország ellen, még az operenciás tengeren is túl még azon is túl, hol a kis kurta farku disznó túr, tulonnan túl, innenen innen, egyszer mégis azt mondhatták, hogy itthon vagyunk, már mint az ólom-barát rezidenciájában s itt azt mondták a királykisasszonynak: szállj ki barát a hintódból, nem egy pénzéd ára.

-47-

Itt az ólom-barát nagy lelkendezve kiszalad az ólomházból, elébe a szép leánynak, de az elfordult tőle, majd meg akarta ölelni és csókolni, de az újra elfordult tőle. Ez az ólom-barátnak sehogy sem tetszett, de azért egy szó, nem sok, de még annyit sem szólt, hanem szóltanul bevezette a zöld király zöld leányát az ólomháza.

Itt másnap, mikor a nap feljött, az ólom-barátnak el kellett mennie az ólom-bányákba, de Kiss Miklóst is magával vitte.

A menyecske egyes-egyedül magára maradt, ki aztán kezébe vett egy mécses s az ólomház kutatásához fogott. Szobáról szobára ment, míg végre a pinczéhez jutott, de azt hét vasas ajtó zárta el tőle. Most az volt a kérdés, hogy menjen be a pinczébe? Más az első ajtón se tudott volna bemenni, de a bűbajos zöld király zöld leánya előtt minden vasajtó magától kinyitott. Bemegyjen a 7 ajtón, a pinczébe ért, hát látja, hogy a pinczébe hét ólomkád van sorjában felállítva, és mindegyik színig van arannyal-ezüsttel megrakva.

-48-

A zöld király zöld leánya aztán leterítette a kötényét és annyi aranyat szedett bele, a mennyit

csak elbirt. Majd fölment, ötvöst hivatott és az ólomkűszöböt tenyérnyi vastagságra megaranyoztatta, pedig az ólom-barát olyan fősvény volt, hogy még kenyérből sem evett eleget s minden kis krajczárt hétszer vert a fogához, míg a kezéből csak egyszer is kiadta.

Itt estvefelé hazajön az ólom-barát az ólom-bányákból, hát látja a gazdálkodást, látja, hogy mit cselekedett a menyecske. Itt lelkem teremtette! neki esik ólom-szakálának és hajának s tépte mint a kendert, aztán elordította magát, hogy szinte rengett bele az ólomház, s azt mondja a királykisasszonynak:

- Hej, a kutya fikom adtát, ezer milliom adta! hát ki cselekedte ezt?!

- Én cselekedtem, felelt nagy bátran a királykisasszony.

- Hát hogy merted azt tenni az én tudtom és hirem nélkül, he?! Azzal az ólombarát neki ment a zöld király zöld leányának, sarkig érő aranyhaját a kezére tekerte, 12-szer meghurczolta az ólomszérűn, majd az ólomcséplővel akart hozzálátani, de azt Kiss Miklós nem engedte, hanem kivette a leányt a kezéből és a selyemágyba fektette. A leány se holt, se eleven nem volt, hanem úgy feküdt ott az ágyban, mint egy lelketlen darab fa. Pedig a zöld király zöld leányának annyi baja sem volt, mint jó magamnak, la; mert búbájós nő lévén, sok állt hatalmában. Most is mit nem cselekedett! mikor az ólom-barát sarkig érő aranyhaját a kezére tekerte, hirtelen kibújt a bőréből és egy ördögöt bujtatott belé. Annak pedig, ha mindjárt fejszefokkal verte volna is az ólom-barát, még se lett volna kutyabaja sem; mert mentül jobban verte volna, az annál jobban nevetett volna.

-49-

De az ólom-barát is megbánta mocskos tettét, azért sirva-riva bement a fehér házba, hol a zöld király zöld leánya élet nélkül feküdt. Odamegyen hozzá, költögeti, de nem ébred, szólitgatja, de nem hallja, végig-hosszig siratgatja, de nem érzi, végre azt találja mondani:

- Ébredj szivem szép szerelme, minden kívánságodat teljesítem, csak az aranyozással hagyj fel.

-50-

Erre megszólalt a királykisasszony s azt találja mondani az ólom-barátnak:

- Akkor felhagyok az aranyozással, hogyha megmondod, hogy miben áll a te erőd.

- Jaj, szivem szép szerelme, hamarább megválok az életemtől, mint én azt neked megmondjam.

No jólvan, ez abba maradt. - Itt másnap, mikor a nap feljött, az ólom-barát újra elment az ólom-bányákba, de Kiss Miklóst is magával vitte, mert élt a gyanuperrel, hogy ezek bizonyosan még az uton, minthogy ugysis volt, összeszűrték a levet, egy kézre dolgoznak és csak az ő vesztére törekszenek.

A menyecske újra egyes-egyedül maradt, ki aztán ismét kezébe vette a mécesst, egyenest a pinczének tartott. Előtte magától kinyiltak a nagy vasas ajtók s magától csukódtak be utána.

Igy hét vasajtón keresztülmenvén, a pinczébe ért, hol is leterítette selyemkötőjét és újra teleszedte arannyal. Háromszor fordult és háromszorra annyi aranyat vitt fel, hogy majd megszakadt alatta. Majd ötvöst hivatott s három szoba ólomkűszöbjét tenyérnyi vastagságra megaranyoztatta, pedig, mint már mondtam, az ólom-barát olyan fősvény volt, hogy még kenyérből sem evett eleget s minden kis krajczárt háromszor vert a fogához, míg a kezéből csak egyszer is kibocsátotta.

-51-

Itt estvefelé hazajön az ólom-barát az ólom-bányákból, hát látja a gazdálkodást, látja hogy most nemis egy, hanem három kűszöb van tenyérnyi vastagságra megaranyozva. Itt lelkem teremtette, dühbe jó az ólom-barát, neki esik tulajdon ólomszakálának és hajának s tépte mint a kendert, majd elordította magát, még pedig olyan nagyon, hogy az ólomház is reszketett bele, aztán neki a királykisasszonynak s azt kérdi tőle:

- Hej, kutya-fikom-adtát, ezer milliom adta, hát ki cselekedte ezt, he?!

- Én cselekedtem, felelt nagy bátran a királykisasszony.

- Hát hogy merted ezt cselekedni az én tudtom és hirem nélkül, he?! Ezzel az ólom-barát neki ment a zöld király zöld leányának, sarkig érő aranyhaját a kezére tekerte, 12-szer le s fel meghurczolta az ólomszérűn, 12-szer vágta a földhöz, majd az ólomcséplő után szaladt, hogy a királykisasszonyt mindjárt agyonüti, de Kiss Miklós nem engedte, hanem kivette a leányt a kezéből és a selyemágyba fektette.

-52-

A zöld király zöld leánya se holt se eleven nem volt, hanem úgy feküdt ott mozdulatlanul, mint egy lelketlen darab fa.

Pedig a királykisasszonynak annyi baja sem volt mint jó magamnak, la! hisz úgy láttam mint most, ott voltam a hol beszéltek; mert a búbájós mesterséghez értett; mert most is mit, mit nem cselekedett: mikor az ólom-barát sarkig érő aranyhaját a kezére tekerte, izibe kibújt a bőréből és egy ördögöt bujtatott belé, ki, ha úgy verték volna is mint a kétfenekü dobot, vagy még ennél is jobban, olybá vette, mintha csak czirógnának.

Itt az ólom-barát szörnyüképen megbánta mocskos tettét, azért sirva-riva bement a fehér házba, ráborul a zöld király zöld leányára végig hosszígg siratgatja, költögeti, de nem ébred, szólitgatja, de nem hallja, végre azt találja mondani:

- Ébredj szivem szép szerelme, minden kívánságodat teljesítem, csak az aranyozással hagyj

fel!

- Akkor felhagyok az aranyozással, hogyha megmondod azt, hogy miben áll a te erőd, szólt a királykisasszony.

-53-

- Jaj, szivem szép szerelme! hamarabb megválok én az életemtől, mint azt neked megmondjam, hogy miben áll az én erőm!

No jólvan, ez abba maradt, de pengyom tóditsuk is, mert biz majd elfogy ez. - Itt másnap, mikor a nap feljött, az ólom-barát újra elment az ólombányákba, de Kiss Miklóst is elvitte magával, nehogy míg ő odajár, addig a mi Miklósunk a tilosban járjon s a más szénáját húzogassa.

Itt a menyecske újra egyes-egyedül maradt. Ennek sem kell több, ismét kezébe vette a mécses s egyenest a pinczének tartott. Előtte a pincze nagy vasas ajtó maguktól kinyiltak s újra maguktól csukódtak be utána. Így 7 vasajton keresztül menvén, a pinczébe ért, hol is szép selyemkötőjét leterítette s tele szedte arannyal, még pedig annyit vitt, hogy majd megszakadt alatta. Így 7-szer térült-fordult és mindannyiszor annyi aranyat vitt, hogy az orra, mint valami csoroszlya, imhogy a földet nem szántotta. Majd ötvöst hivatott s hét szoba küszöbjét tenyérnyi vastagságra megaranyoztatta, pedig, mint már mondtam, az ólom-barát olyan fősvény volt, hogy még kenyérből sem evett eleget s minden kis krajczárt hétszer verte a fogához, míg csak egyszer is kieresztette a kezéből.

-54-

Itt estvefelé hazajön az ólom-barát az ólombányákból, hát látja a gazdálkodást, látja, hogy most se nem egy, se nem három, hanem hét küszöb van megaranyozva, még pedig azok is tenyérnyi vastagságra.

Itt lelke teremtette, dühbe jó az ólom-barát, neki esik tulajdon ólomszakálának és hajának, tépi mint a kendert, de mit használt vele, csak a magáét tépte, majd elordította magát, még pedig olyan nagyon, hogy szinte rengett bele az ólomház s ekkor dühösen azt kérdi a királykisasszonytól:

- Hej, kutya-fikom-adtát, ezer milliom adta, hát ki cselekedte mind ezeket?!

- Én cselekedtem, felelt nagy bátran a zöld király zöld leánya.

- Hát hogy merted te ezeket cselekedni az én tudtom és hirem nélkül, he?! Azzal nagy mérgesen neki ment a zöld király zöld leányának sarkig érő aranyhaját a kezére tekerte, 12-szer meghordozta az ólomszérún, 12-szer vágta a földhöz, 12-szer fölemelte; de ez még nem volt elég, hanem elővette az ólomcséplőt s a királykisasszonyt mint a buzakévéét ütni-verní kezdte; ugyannyira, hogy azt vérbe-fagyba hagyva Kiss Miklós vette ki a kezéből, és a selyemágyba fektette.

-55-

A zöld király zöld leánya se holt, se eleven nem volt, hanem úgy feküdt ott mozdulatlanul, mint egy lelketlen darab fa.

Pedig a királykisasszonynak annyi baja sem volt, mint édes mindnyájunknak, hisz úgy láttam mint most, ott voltam, a hol beszéltek; mert értett a bűbajos mesterséghez; mert, mikor az ólom-barát sarkig érő aranyhaját a kezére tekerte, izibe kibujt a bőréből és egy nagy kamasz ördögöt bujtatott bele, ki, midőn oly csúnyául bánt vele az ólom-barát, azt olybá vette, mintha csak czirogatnák, mintha vajjal kenetnének az alfelét és mentül jobban verte, annál jobban nevetett.

Itt az ólom-barát szörnyüképen megbánta az iménti mocskos tettét, azért sirva-riva bement a fehér házba, ráborul a zöld király zöld leányára, végig-hosszig siratgatja, költögeti, de nem ébred, szólitgatja, de nem hallja, végre azt találja mondani:

- Ébredj szivem szép szerelme! megmondom már, hogy miben áll az erőm: hát amott a selyemréten a hetedik bokorban fekszik egy nyúl, ennek a nyúlnak a farka alatt van egy tojás, a tojásban van egy lódarázs, és ebben rejlik az én erőm; úgyhogy én is csak addig élek, míg az a lódarázs él. Ha az megdöglik, én is meghalok.

-56-

A zöld király zöld leánya ezeket mind jól hallotta, de azért tette magát, mintha se holt, se eleven nem volna, azért úgy feküdt ott mint egy lelketlen darab fa.

No jólvan, ez abba maradt. De lelke teremtette, mi történik a dologból, mi nem, úgy láttam mint most, ott voltam, a hol beszéltek; itt a királykisasszony éjnek idején csendesén fölkel a selyemágyból, egy ümögben - csak egy nagy kendőt vetett a nyakába - kisurran az ajtón s fölkeresi a mi Miklósunkat, kihez aztán ez volt szava és mondása:

- Ébredj szivem szép szerelme, hires Kiss Miklós! mert tudom már, hogy miben rejlik az ólom-barát ereje, csak a szavamra figyelj: hát amott a selyemréten a hetedik bokorban fekszik egy nyúl, ennek a farka alatt van egy tojás, a tojásban van egy lódarázs s ebben rejlik az ólom-barát ereje. Ha te azt a lódarazsat szerencsésen megöled, elvesz az ólom-barát ereje.

-57-

A mi Miklósunknak sem kell egyéb, egyszeribe agárrá változott. A selyemrét hetedik bokrából fölverte a nyulat. A nyul szaladásnak eredt, de az agár se volt rest, egy hosszú póznával szerencsésen leütötte a farka alól a tojást. A tojás összetört s kirepült belőle a lódarázs. Hej, az agár sem rest, nagyot ugrik és szerencsésen elkapta a lódarazsat, és azt a fogával össze-vissza rágta.

Itt az agár aztán megrázkódik s újra a mi Miklósunk lett.

Itt reggelre kelve az ólom-barát olyan beteg lett, annyira elvesztette az erejét, hogy még a kezét-lábát sem bírta mozditani, hogy még jártányi ereje sem volt: hanem ott nyögött az ólomnyoszolyában, még pedig úgy, mint a ki már hét esztendeig nyomja, az ágya szalmáját és mikorára a nap leáldozott, ő is kilehelte átkos páráját.

Ki örült ennek legjobban, mint a mi Kiss Miklósunk, meg a zöld király zöld leánya! Azért mindjárt papot, hóhért, vaskalapot hívtak: a pap összeadta, a hóhér seprőzte és az istennyila kerülgette, de soha meg nem ütötte. Bezzeg volt lé, meg lé; boldog volt az, a kinek csak egy kanállal is juthatott; boldognak boldogtalannak húzta a cigány, szólt a muzsika.

-58-

Én is ott voltam a lakzis nép között. Szalma sarkantyum volt, ennek a taraja pedig uborkahajból. A Duna és a Tisza egy zsákban volt. Csak tánczolkok, csak tánczolkok, egyszer azonban meglök valaki és a szalmasarkantyum ugorkahéj pönögéje megakadt a zsákban. A zsák kiszakadt, a tengernyi víz pedig kiáradt; ugyannyira, hogy még Nekeresdi komámat is elsodorta. Szaladok a piacra, veszek egy diót, s kétfelé hasítom. Az egyikbe beleültem, a másikkal pedig eveztem. Eveztem, eveztem, mindaddig, míg Nekeresdi komámhoz nem értem, de a kit mégsem találtam meg. A mint így keresem, hát látom, hogy a part mellett egy cigánykovács ugyancsak veri a vasat. Ujra kiszaladtam a partra s azt mondtam neki: hogy tüstént csináljon egy kétágu horgot; de ő erre csak azt felelte: „Hogy biz ő nem ér rá, mert igen sietős dolga van, hanem inkább sz... egy kétágu horgot” – melyet aztán neki akasztottam Nekeresdi komám orrának és így szerencsésen kihúztam a partra. Ha nem hiszik kigyelmeitek, hát nézzék meg, most is lukas ott az orra, a hová a kétágu horgot akasztottam.

-59-

Mikor a lakadalom és a mákos hetek elmúltak: a mi Kiss Miklósunk, meg a felesége befogattak az aranyos-üveges hintóba hat seregélyszőrü paripát és a Miklós szülötte helyére hajtottak.

Itt még most is csak oly szomoruan sütött a tündöklő nap és csak oly szomoruan fénylett a fényes hold, hogy jobban se kellett; de alighogy meglátták a mi Miklósunkat, meg a feleségét az aranyos-üveges hintóban, azonnal kisütött a verőfényes nap és azonnal vígan fénylett a fényes hold.

Mi dolog ez, mi dolog ez? tanakodott magában a vén király, ki még ekkor is szép egészségnek örült. Ezért a birodalmában levő bölcseket és irástudókat összegyűjtette a maga rezidenciájába és föladta nekik a kérdést illetéknépen:

„Fejtsék meg azt, hogy mi dolog az, hogy már 7 esztendeje annak, hogy a fényes holdat és a tündöklő napot a szegény ember két fia, kik most mint királyok uralkodnak – kiket az isten tartson meg erőben és egészségben – hazahozta; – de mind a fényes hold, mind a tündöklő nap csak oly szomoruan világítottak és most egyszerre mindkettő fényesen sugárzik“?

-60-

Erre fölállt egy vén irástudó, ki már oly öreg volt, hogy fehér szakála inhogya a földig nem ért és a maga lábán megse tudott volna állani, hanem hárman is fogták s szót szólt illetéknépen:

- Hahó fölséges uram, annak nagy oka van! Azért volt a fényes hold és a tündöklő nap oly szomorú; mert örökös rabságban sinlett az, a ki voltaképen kiszabadította őket a sárkányok körmei közül. Az pedig senkisésem egyéb, mint a híres Kiss Miklós, a szegény ember legkisebb fia, ki ép most hajtat be a fölséges király rezidenciájába hat seregélyszőrü lovon és a felesége is kíséri, ki a zöld királynak zöld leánya.

Erre a szóra belépett a fehér házba a mi Kiss Miklósunk a feleségével együtt.

Itt az urak és azok a nagy okos emberek mind felálltak előtte, még maga a vén király is, ki aztán elébe ment, megölelte, megcsókolta és a saját biboros-bársonyos trónusához vezette, abba leültette, majd aztán a bölcsekhez és irástudókhoz fordult, kiktől aztán azt kérdezte, szót szólván:

- Hogy ki érdemli meg igazán a királyságot, az öregebbik testvér-e, vagy Kiss Miklós?

-61-

A tanács azt végezte, hogy Kiss Miklós, de erre fölállt a mi Miklósunk s azt mondja a vén királynak és az egybegyűlt tanácsnak:

- Fölséges király! Érdemes tanács! Igaz, hogy én érdemleném meg a királyságot s azt el is fogadnám, hogyha a híres ólom-barát örököse nem volnék és hogyha a zöld király birodalma is holta után, mit szivemből nem óhajtok – én rám nem nézne; de így átláthatja az érdemes tanács, átláthatja fölséged is, hogy nem fogadhatom el. Maradjon az úgy meg, a hogy most van: maradjon az öregebbik bátyám királynak, a középső pedig vicze-királynak; mert hisz azok is becsületes emberek; mert hisz megérdemlik.

És a jelenlevő urak, bölcsek és irástudók, még maga a vén király is fölállva helyeselték az ifjú Kiss Miklós bölcs beszédét.

Ép erre lépett be Kiss Miklósunk két testvére, a király és a vicze-király. Aztán megölelték, megcsókolták egymást és szent lett a békesség.

Aztán a mi Miklósunk, meg a felesége visszamentek az ólom-barát birodalmába és a zöld király halála után, ennek is a birodalmát Kiss Miklós örökölte: így két királyság felett uralkodott nagy boldogan.

-62-

Még most is élnek, ha meg nem haltak.

Eddig volt, mese volt, Kelemennek kedve volt, az izéje tele volt, edd meg a mi benne volt.

A TÖRÖK-ZULTÁN FIA.

-63-

Volt egyszer egy király, úgy hitták hogy Török-zultán, ennek pedig egy vezére, úgy hitták hogy Török-basa. A királynak csak egyetlenegy fiacskája volt, de még ennek is mostoha volt az anyja, ki a spanyol császár leánya volt.

-64-
-65-

A gyermekcse mindegyre nevedezett, a király pedig mindegyre vénült, ugyannyira, hogy már az utolját járta; a halálos ágyán feküdt. Ezért a fiacskáját behivatta a titkos szobába, hol egy teremtet lélek se volt jelen, csupán csak kettecskén, a fia meg ő.

Itt a király azt mondja a fiának:

- Kedves fiam! Érzem, hogy már nemsokáig élek, pedig még te csak gyermek vagy, pedig majd a halálom után a te elvesztésedre törekednek!... Hogy kicsoda? azt most ne kérdezd, ugyanis megtudod. Azért ha azt akarod, hogy emberkört érj, figyelj szóm minden igéjére, mert egy nagy titkot fedezek fel előtted, melytől az életed függ! - Hát csak azt akarom mondani, hogy a kertem kellős közepén van egy kőszikla, melynek azon részén, hol a nap lenyugszik, a nagyobbik végével lefelé csüng egy vaspálcza. E szoba tulsó szegletében álló almáriomban találsz egy aranyvesszőt, melyet, majd ha meghalok, végy magadhoz, menj vele a kertbe s az arany-vessző kisebbik végével üsd meg a vaspálcza nagyobbik végét, majd meglátod, hogy előtted mint a parancsolat nyílik egy titkos ajtó, ezen eredj be, s a többi aztán magától következik. De azt jól megjegyezd magadnak, hogy erről úgy kell hallgatni, mint a hal a vízben, és hogy ide minden istenadta nap, mihelyt kijössz az oskolából, elmenj, különben az én szívem nagy szomorúságára gonosz halállal mulsz ki.

-66-

A kis fiu égre-földre ígérte, hogy azonképen cselekszik. Így a vén király, mintha a legjobb rendben volna a szénája, egészen megnyugasztva halt meg.

Pedig dehogy volt jó rendben, dehogy, kutya volt a kertben! Mert a szép menyecske, már mint a vén király felesége, rossz fát rakott a tűzre, a tilosba járt, mert a fiatal vezért a Török-basát szeretgette; összeszűrték ők már a levest, értették ők már egymást; mert a Török-basa uramnak is tetszett a más rétvén kaszálgatni s tetszett a más sóját nyalni és a más szénáját húzogatni. Hiába, tiltott fának mindig édesb a gyümölcse! mert gondolhatjuk, hogy könnyebb egy kila bolhát megörzeni, mint egy szerelmes asszonyt, ha mindig zár alatt tartod is; mert ha az ajtón ki nem mehet, kimén az ablakon, vagy ha itt se mehet ki, kimegyen a kulcslyukon, pedig egy kerten elég egy rés!...

-67-

Most, hogy im a vén királyt eltették a földbe, az övük volt a diófaig, csak ez a poronty, már mint a királyfi, ne lenne a lábuk alatt, de azt majd elteszik láb alól s aztán övük lesz az uraság; a fiatal menyecskét elveszi a basa feleségül, aztán ők uralkodnak... Az ám, csak hogy sokat elvégeznek Bécsben, de elrontják az égben!...

Most is együtt súgtak-búgtak, fújták a követ, hogy és mint veszithessék el az ifju királyfit. Ezért az asszony, mert azoknak az ilyes féle dologban mindig több eszük van, mint a férfinak, hozzáfogott a praktikához ilyeténképen:

-68-

Egy háromlábu aranyszéket csináltatott. Ennek a háromlábu aranyszéknek az volt a tulajdonsága, hogy a ki ráült, elszaladt vele s meg sem állt vele a pokolig. Erre az ördögös székre akarta ültetni a királyfit, de még sem ültette fel; mert a királyfi, mint a hogy édesapja meghaló-ágyán meghagyta, hogy kijött az iskolából, magához vette az aranyvesszőt és a kertbe sietett. A kertben megtalálta a kősziklát s ennek napnyugati oldalán a vaspálczát. Megüti az aranyvessző kisebbik végével a vaspálcza nagyobbik végét, tüstént kinyílt a kőszikla-ajtó. Bemegyén rajta, hát uramfia, itt egy hatlábu tátosparipát talált, mely már térdig állott a könyűben.

- Mi bajod van kedves lovam? Nincsen szénád, nincsen zabod, hogy térdig állasz a könyűdben?

- Szénám is van, zabom is van, csak hogy a te életedre törnek kedves gazdám, mert ládd kis szógám, az a gonosz mostohád, hogy téged elveszithessen, most is mibe sántikál? egy háromlábu aranyszéket csináltatott, mely azzal a tulajdonsággal bir, hogy a ki ráülne, tüstént elszaladna vele és meg sem állna vele a pokol fenekéig. Ma délben erre akar ráültetni, de nem lesz az idős, hiszem azt az egyet, csak a tanácsomra hallgass: majd kínálnak téged, hogy ülj az aranyszékre, majd primázik az a jóféle mostohád, a vezér pedig kontrázik; de mindezekre ez légyen szód és mondásod: „köszönöm, nem ülök le, sietek, mert az istenházába kell menni.“ E mondás után a szék azonnal elveszti ördögös erejét. Aztán leülhetsz rá bátran, mert semmi bajod sem lesz.

-69-

Ugy is lett. - Mert mikor az ebéd kezdeténél kínálták erősen a kis királyfit, hogy üljön le a háromlábu aranyszékre - a mostoha primázott, a vezér pedig kontrázott -: az, csak ezt felelte: „köszönöm, nem ülök le, sietek, mert az istenházába kell mennem.“ Erre a szék azonnal elvesztette ördögös erejét s ime! az aranyszék, alighogy kimondta a kis fiu ezt a szót „az istenháza“ - mintha puskából lőtték volna ki, azonnal eltűnt s meg sem állt a pokolig.

No ez abba maradt. - Az özvegyasszony azonban újra praktikálni kezdett. Most meg azt gondolta ki, hogy csináltatott olyan gyöngyös köntöst, hogy az, a ki magára öltötte volna, tüstént szörnyet halt volna. Ezt a gyöngyös köntöst akarta az ifju királyfira ráadni; de sokat elvégeznek Bécsben, mégis elrontják az égben!...

-70-

Mert másnap, hogy kijött a fiu az oskolából, első dolga is az volt, hogy a hatlábu tátoslóhoz sietett. Ezért kivette az almáriomból az aranyvesszőt és a kertbe ment, hol az aranyvessző kisebbik végével megütötte a vaspálcza nagyobbik végét s a kőszikla-ajtó azonnal kinyílt előtte. A királyfi bement rajta s már ekkor újra térdig állt a könyübe jó tátoslova.

- Mi bajod van kedves lovam, kérdi a királyfi, nincsen szénád, nincsen zabod, hogy térdig állsz a könyűdben?

- Szénám is van, zabom is van, csak hogy a te életedre törnek. Ládd kedves gazdám, most is mit gondolt ki az a kutyának való mostohád: készítettett egy olyan gyöngyös-aranyos ruhát, hogy azt a ki magára ölténé, tüstént szörnyet halna. Ebbe a ruhába akar téged felöltöztetni, de hiszem azt az egyet, hogy nem lesz az idős, csak a tanácsomra hallgass!...

- Hát mit cselekedjem, kedves lovam?

- Azt cselekedjed kedves gazdám, hogy ne öltsd magadra a cifra gyöngyös köntöst, hanem csak ez legyen szód és mondásod: hogy nem illet az meg ilyen kis tanuló. Mikor e szót kimondtad „kis tanuló,“ a cifra gyöngyös köntös azonnal elveszti ördögös erejét.

-71-

Ugy is lett. - Mert alighogy a királyfi betette a lábát a fehér szoba küszöbén, már elébe hozta a mostohája a cifra köntöst, kínálja vele erősen, hogy öltse magára, de ő minderre csak azt felelte: „hogy nem illet az meg ilyen kis tanuló.“ Alighogy kimondta ezt a szót „kis tanuló“ - az aranyos cifra köntös azonnal elvesztette ördögös erejét és mintha puskából lőtték volna ki, tüstént azon szempillantásban eltűnt s mégsem állt a pokol fenekéig.

No ez abba maradt, de azért az özvegy még nem mondott le gonosz szándokáról, hanem összeültek tanácskozni a vezérel, hogy és mint veszithessék el a királyfit.

- Hallod-e szivem szép szerelme, szólt a vezér, mondanék én egyet, kettő lesz belőle: ennek a gézengúz fattyunak kell valami tanácsadójának lenni. Az pedig senkisésem egyéb, mert utána jártam a dolognak, mint annak a meghalt vén csontnak a tátoslova, mert világéltében mindig hallottam, hogy volt annak egy ilyen szürke lova. Mig ez a szürke ló él, addig mi nem veszithetjük el ezt a porontyot. Azért azt tanácsolom neked, hogy tettesd magad betegnek. Majd eljön te hozzád a mostoha fiad s kérdi, hogy mi a bajod; de te erre csak azt válaszold, hogy igen nagyon beteg vagy s mindaddig jobban nem leszesz, mig a tátosló májából nem eszel. S ha szép szerével nem akarja megölni a lovat, hivasd össze a tanácsot - majd én is köztük leszek - s az aztán azt határozza, hogy erőnek erejével elő kell vezetnie, és ő neki magának sziven szurnia. Majd meglátod, hogy akkor milyen könnyen elbánunk mi ezzel a pribékkel.

-72-

Ugy is történt. - A királyné betegnek tetette magát s nyögött, hogy a hetedik szobába is elhallatszott, a kis fiu pedig, hogy kijött az oskolából - mint édesatyja haldokló ágyán meghagyta - jó tátoslovához sietett; de elébb magához vette az aranyvesszőt s ezzel a vaspálcza nagyobbik végét megütötte, tüstént kinyílt a kőszikla-ajtó. A királyfi bement rajta s már ekkor térdig állott a tátosló a könyeiben.

- Mi bajod van kedves lovam, kérdé a királyfi, nincsen szénád, nincsen zabod, hogy térdig állasz a könyeidben?

- Szénám is van, zabom is van, csakhogy a te, meg az én vesztremre törnek. Mert az a kutyának való mostohád betegnek tetette magát, hogy mindaddig jobban nem lesz, mig az én májamból nem eszik. S mikor te ezt tőle megtagadod, a gyűlés elébe viszi a dolgot, s az aztán azt határozza, hogy meg kell lenni, a lovat le kell szurni, a máját ki kell venni, czintányérra tenni s a királynénak bevinni. De te kedves gazdám a tanácstól csak azt kérd, hogy engedjék meg, hogy utoljára hagy tánczolhassak a lovamnak egy rókatánczot egy czintányér karimáján.

-73-

Ugy is lett. - Mert hogy im, mint már mondám, a királyné betegnek tetette magát, bemegyén hozzá a királyfi s azt kérdi tőle:

- Mi bajod édes mostohám?

- Hahó édes fiam! szólt a királyné, rosszul vagyok én s fűben-fában orvosság sincs már a számomra!... hanem ugy-e kedves fiam, van neked egy szürke lovad?

- Mi türes tagadás édesanyám, van.

- Ugy-e az a ló tátos?

- Mi türes tagadás édesanyám, biz a tátos.

- No, ha tátos, ugy édes fiam mindaddig nem leszek én jobban, mig annak a tátoslónak a májából nem eszem!

-74-

- Hahó anyám! a tátosló-máj nem ember gyomrába való.

Megharagszik erre a királyné s rögtön kiadta a parancsolatot, hogy a tanács üljön össze s mondja ki az ítéletet, hogy egy fiunak anya, vagy ló között nem lehet-e választást tenni? Össze is ült a tanács s rögtön ítéletet láttak, hogy a tátoslovát elő kell vezetni, sziven szurni, a máját kivenni, czintányérra tenni s ugy vinni be a beteg királynénak. A kis fiu erre csak azt kérte a tanácstól, hogy engedjék meg legalább, hogy mielőtt a lovat le kellene szurnia, hogy tánczoljon vele egy rókatánczot egy czintányér karimáján. A tanács megengedte. A királyfinak se kell több, bemegyén a lovához, kivezeti a szikla-ólból, ráül az aranyszőrű tátosparipára, felrúgtat a czintányérra s az egész világ bámulatára a tányér karimáján megtánczoltatja.

Mikor a tátosló legjobban tánczolna a czintányér karimáján, nagyot szökik, nagyot ugrik fel a levegőbe s elszállt a jegenyefák tetején hetedhét ország ellen. Mentek mendegéltek aztán hét álló esztendeig, egyszer egy nagy városba értek. Itt azt mondja a tátosló a gazdájának:

-75-

- Hallod-e, kedves gazdám!
- Mit parancsolsz, édes lovam?
- Nem egyebet, mint azt, hogy látod-e azt a nagy boltot a szögleten?
- Látom.

- No, ha látod, eredj be abba, majd kérdezi a boltos, hogy mi tetszik, - de te ne végy tőle semmit, hanem a bolt 7-ik szobájában van egy rozsdás pikszis, csak ezt vedd meg; de arra az egyre ügyelj, hogy a pikszist két áron vedd meg. Majd le akar beszélni téged a boltos, hogy az nem való neked, hogy vannak itt annál különbnél különb pikszisek, de te arra ne hallgass, hanem csak azt a rozsdást vedd meg két árán.

Itt a királyfi alig tette be a lábát a boltba, már maga a vén boltos szaladt elébe, hajlong előtte jobbra is balra is, mondván:

- Mivel szolgálhatok; mivel szolgálhatok?

Körülnéz a királyfi a boltban, de csak a fejét rázta, csak az ajkát bigyesztette, hogy itt nincs neki való. Innen a boltos bevezeti a második szobába, majd a harmadikba, aztán a negyedikbe s így sorba, míg a hetedikbe nem értek. Mikor a királyfi a hetedik boltba ért, már messziről meglátta a pókhálók között a rozsdás pikszist a szegletben, ekkor azt mondja a boltosnak:

-76-

- Hallja maga! mutassa csak azt a rozsdás pikszist, mely amott van a szegletben, la!
- Minek az a királyfinak, kezdé a boltos, vannak itt annál különbnél különb, szebbnél szebb pikszisek, még a kezébe se fogja; de hogy teljék a királyfi kedve, itt van, de ugyis tudom, hogy nem veszi meg.
- Mi az ára?
- Egy arany.
- Itt van, fogja, kettőt adok érte.

Ezzel a királyfi kifizette a két aranyat, zsebre tette a rozsdás pikszist s visszament a lovához. A tátosló ezalatt megrázkódván, olyan girba-gurba hátú, kóczos csikó lett belőle, hogy még a gazdája is alig ösmerte meg.

- Hallod-e, kedves gazdám!
- Mit parancsolsz, édes lovam?

- Azt parancsolom, hogy itt ebben a rezidenciában lakik a francia király, eredj be hozzá szolgálatot keresni, majd megfogad téged a királykisasszony parádés kocsisnak s állj be hozzá; de én rólam se felejtkezzél meg, nekem is alkudjál ki valami helyecskét, ha mindjárt a béredből kellene is kiengedni.

-77-

Ugy is lett. - Beállit a zultánfi szolgál-legényképében a királyné elébe, az pedig megfogadta őt parádés kocsisnak. A vedlett szürke csikónak is volt helye a királyi istállóban, s az nem evett egyebet, csak izéket, melyet már a hintós lovak otthagytak.

A királykisasszony hogy meglátta a parádés kocsist, tetszett személye személyének s majd meghalt érte, de a zultánfi se volt különbül, mert ő is csak akkor volt boldog, ha a királykisasszonyt láthatta; - de egy kocsis meg egy királykisasszony, nagy itt a különbség: azért egyik se mert a másikkal még csak szót se váltani, pedig majd meghaltak egymásért.

Itt lelkem teremtettem, mi kerül a dologból, mi nem, egyszer a parádés kocsis bevetődött a konyhába pipára gyujtani, hol is szóbajött a királykisasszony s ekkor a szakácsnének azt találta mondani a parádés kocsis:

- Bizony szép leány az! mert ha királyfi volnék, elvinném feleségemnek, de most azt mondják: orrod tőle foghagymás.

Tudjuk, milyen titoktartók ezek a fehér népek, mert most is ihun, la! a szakácsné rögtön, még jóformán meg se melegedett nála, besúgta a királynénak, hogy mit beszélt a parádés kocsis.

-78-

Azt találja rámondani a királyné: „Biz én kocsisnak is odadnám a leányomat, ha megtenné azt, a mit mondok: hogyha az én szobám küszöbjétől a konyhaajtóig - mert ugyis nagy sár van az udvaron - harmadnapra olyan töltést tudna csinálni, melynek a közepe arannyal, a két széle ezüsttel, az árka pedig zöld bársonnyal volna behuzva. Az ut mellett pedig mindenféle aranyalmát, brilliantos körtvét, bársonycseresznyét termő fák pompáznának, - ezeken pedig mindenféle éneklő madárkák danolgatnának, melyek oly szelidek legyenek, mint a kezesbárány, mint a marokból etetett galamb.“

A szakácsnének se kell több, a parádés kocsisnak mindent elbeszélt, hogy mit mondott a királyné: ezért ez nagy búsan, nagy szomoruan, mint a kinek az apja fekszik a teritőn, kibandukolt az ólba.

Meglátja a lova az ő szive szomorúságát, azt kérdi tőle:

- Mit búsulsz, mit bánkódsz kedves gazdám olyan keservesen, hogy majd megszakad a szived? -79-

- Hogyne búsulnék, hogyne bánkódnám, mikor nehezebb az én bánatom, mint a sz. Gellérthege és mélyebb a mély tengernél, mikor a királyné azt izente ki a szakácsnétól: hogy akkor nekem adja a leányát, hogyha a szobája küszöbjétől a konyhaajtóig olyan töltést tudnék csinálni, melynek a közepe arannyal, a két széle ezüsttel és az árka zöld bársonnyal volna bevonva. Az ut mellett pedig mindenféle aranyalmát, brilliantos körtvét és bársonycseresznyét termő fák diszlenének, ezeken pedig mindenféle éneklő madárkák danolgatnának, melyek oly szelidek legyenek, mint a kezes bárány, mint a marokból etetett galamb.

- Ha csak ez a bajod, úgy kisebb gondod is nagyobb legyen annál; hát a rozsdás pikszis mire való?!... vedd csak azt elő, nyisd fel a tetejét s a többi aztán magától jön.

A királyfi azonképpen cselekedett, mint jó tátoslova parancsolta. Elővette a rozsdás pikszist, felnyitotta a tetejét s ime! kiugrik belőle 12 Igaz, kérdezőn:

- Mit parancsolsz, kedves gazdánk?

- Azt parancsolom, felelt a királyfiból lett kocsis, hogy még ma éjjel a királyné ajtaja küszöbjétől a konyhaajtóig olyan töltést csináljatok, melynek a közepe arannyal, a két széle ezüsttel és az árka zöld bársonnyal legyen bevonva. A töltés mellett pedig mindenféle aranyalmát, brilliantos körtvét és bársonycseresznyét termő fák viruljanak, - ezeken pedig mindenféle éneklő madárkák danolgassanak, melyek oly szelidek legyenek, mint a kezes bárány, mint a marokból etetett galamb. -80-

Alig hangzott el a parancs, már teljesítve lőn. Itt lelkem teremtette a királynét, meg a királykisasszonyt legédesb hajnali álmukból madárszó költötte fel. Nem tudták mire vélni a dolgot, azt gondolták, hogy tán az angyalok serege szállt alá s ezek énekelnek, ezek játszanak, ki furuglyán, ki cziterán, ki harmonikán.

A királyné úgy a hogy feküdt, egy szál szoknyában ugrott ki az ágyból, szalad az ablakhoz, hát meglátja a cifra töltést, mindjárt tudta, hogy ki cselekedte, hogy hányadán van a dolog. Itt lelkem teremtette! alig birt magához jőni a csudálkozás miatt, de még a király is bámult, ki egy ingben-gatyában szaladt a szobába, mikor meghallotta azt, hogy az ő parádés kocsisuk milyen ezermester, csak a farkán nem szerette azt a kis csomót, hogy a felesége hire és tudta nélkül egy kocsisnak ígérte a leányát. No de gondolta, hisz még én is beleszólok a dologba, hisz én vagyok a leány apja! -81-

A király kapja a lelkét, mit mit nem cselekszik, kiáll az eresz alá s kiabál:

- Hej, parádés kocsis, állj elő!

- Jelentem alásan, itt vagyok.

- Hát fiam, csak azt akarom mondani, hogy a mint hallottam, a feleségem neked ígérte a leányom kezét, de mivel egy ember sohse csinál vásárt, annál kevésbé egy asszony, mert még én is itt vagyok ám, a házasság pedig nem kölcsönkenyér, hogy holnap visszaadhatjuk: azért fiam, ez szóm és mondásom: ha itt az udvarom közepén egy olyan száz öles kutat csináltatsz - mert ugyis tudhatod, ha nem mondom is, hogy mily szűkibe vagyunk a viznek - mely minden istenadta nap, minden meritésnél maga muzsikál: akkor én is neked adom a leányomat.

A zultánfi nem szólt semmit, hanem szótlanul kiment a szobából. Itt a parádés kocsis, mikor mindnyájan lecsendesültek, elővette a rozsdás pikszist, fölnyitja a tetejét s kiugrik belőle 12 Igaz, kérdezőn: -82-

- Mit parancsolsz, kedves gazdánk?

- Nem egyebet, mint azt, hogy e királyi rezidencia udvara kellős közepén egy olyan száz öles kutat csináljatok, mely minden istenadta nap, minden meritésnél a cziteránál szebben muzsikáljon.

Alig hangzott el a parancs, már teljesítve lőn, úgy a hogy mondták, úgy a hogy rendelve volt.

Itt még alig pitymallott, midőn a szakácsné megyen a kútra vizet meríteni s megszólal a kút cziteránál szebb hangon.

A király meg a felesége kiugranak az ágyból, szaladnak az ablakhoz, hát látják az udvar közepén a szépen szóló muzsikáló kutat. Alig birtak a csudálkozás miatt magukhoz jőni; de a dolgot mégis röstelték, hogy egy kocsisnak adják a leányukat.

- Hahó királyatyám! szólt a királykisasszony, még ahhoz én is hozzá szólok, még én is itt vagyok! majd ha az én kívánságomat is teljesíti az a parádés kocsis, akkor leszek én az övé!

Rögtön hivatják a parádés kocsist s mikor megjelent a fehér szobában, azt mondja neki a királykisasszony: -83-

- Hallod-e te parádés kocsis, még én is itt vagyok ám! Akkor leszek én a tiéd. Látod-e azt a kopasz hegyet? - No, ha látod, ha te arra egy olyan kakaslábon forgó várat építesz, melyen annyi ablak legyen, a hány nap van egy esztendőben, a kerületén pedig olyan kertet csináltatsz, melynek a hire hét világra szóljon s benne a kerekföld virágiból, ha több nemis, legalább egy-két

szál legyen, melyek oly tulajdonsággal birjanak, hogy éjjel bimbózzanak, reggelre kinyiljanak, nappal virágozzanak, este pedig lehulljanak.

A zultánfi mindezekre nem szólt semmit, hanem szóttanul kibandukolt a fehér házból s alig várta, hogy estve legyen. Mikor már mindnyájan lepihentek, a zultánfi elővette a rozsdás pikszist, felnyitja a tetejét s kiugrik belőle a 12 Igaz, kérdezőn:

- Mit parancsolsz, kedves gazdánk?

- Azt parancsolom, szólt a királyfi, azt parancsolom, hogy látjátok-e azt a kopasz hegyet? No, ha látjátok, építsetek arra egy olyan kakaslábon forgó várat, melyen annyi ablak legyen, a hány nap van egy esztendőben, a vár kerületén pedig olyan kertet csináljatok, melynek a hire hét világra szóljon. S e kertben a kerekföld virágiból, ha több nem is, legalább egy-két szál legyen, melyek oly tulajdonsággal birjanak, hogy éjjel bimbózzanak, reggelre kinyiljanak, nappal virágozzanak, este pedig lehulljanak.

-84-

Alig hangzott el a parancs, már teljesítve volt. Most már mit volt, mit tenni a királynak, s.....! az ember száját nem csinálhat, papot, hóhért, vaskalapot hívtak; - a pap összeadta, hóhér seprőzte, az istennyila kerűlgette, de soha meg nem ütötte.

Éltek ők aztán szép csendesen, mint a páros galamb a maga fészékében s annyira szerették egymást, hogy harmadnapra a lakzi után, faragófejszével hajigálták egymást.

A zultánfi a mákos hetek alatt egészen megfélekedezett jó tátoslováról, egyszer azonban mégis bevetődött az istálóba, s ekkor azt mondja a tátosló a gazdájának:

- Kedves gazdám! te csak már meg vagy, mert fedél alá jutottál, de nem mindig sűt ám a verőfényes nap, néha szél is fúj, eső is esik: azért itt van ez a rozsdás kóczmadzag, kösd a derekadra s majd ha valami bajod lesz, hogy kinodban ott is megvakarod, a hol nem viszket, akkor kezvedbe akad, s ha leoldod a derekadról, én tüstént a segítségedre leszek; mert én most elmegyek legelészni a selyemrétre.

-85-

A zultánfi elvette a kóczmadzagot, a derekára kötötte s jó tátoslovától keserves könyhullatások között elbúcsuzott. A tátosló elszállt a selyemrétre, a zultánfi pedig nagy szomoruan bement a fehér házba.

Itt lelkem teremtette mi történik a dologból, mi nem, egyszer a zultánfi bevetődött a konyhába, hol a szakácsnének igen szép ezüstpikszise volt, melyből ép egyet szippantott, de az ifju királyt is megkinálta - levén annyi embersége.

- Tessék felségednek!

- Köszönöm... Ejnye, be szép pikszise van, mutassa csak, be szeretném: itt van adok én érte egy másikat. S ezzel a királyfi csakugy tréfából odadobta a szakácsnének a rozsdás pikszist. A szakácsné azt gondolta, hisz csak tréfál a király, majd visszaadja s ezzel a rozsdás pikszist odahajította az ablakba.

Pedig ép ekkor lépett be a konyhába a szakácsné anyja, ki boszorkány volt. A vén banya kezébe veszi a rozsdás pikszist, felnyitja a tetejét, kiugrik belőle a 12 Igaz, mondván:

- Mit parancsolsz, vén banya?

-86-

- Azt parancsolom, szólt a boszorkány, azt parancsolom, hogy azt a fényes várat, meg azt a szép kertet, melyet ott azon a hegyen fölépítettetek: vigyétek mindenestül magammal együtt a veres tenger kellős közepén levő 7-ik szigetbe, csak ezt a pokol pozdorjafit, - már mint a zultánfit - hagyjátok itt a faképnél.

A 12 Igaz azonképpen cselekedett. Még azon éjjel a várat és a szép kertet mindenestül a hogy volt, elvitték a veres tenger kellős közepén levő 7-ik szigetbe, csak a zultánfit hagyták a faképnél.

Itt a zultánfi másnap reggel hogy fölébredt, hát látja, hogy hoppon maradt, - kínjában még ott is megvakarta, a hol nem viszketett s ekkor kezébe akadt a rozsdás kóczmadzag. Izibe leoldja a derekáról s ime előtte állt jó tátoslova, kérdezőn:

- Mi bajod van, kedves gazdám?

- Ne is kérdezd! nagy itt a baj! nincs párna, nincs feleség, nincs fedél, nincs fejél^[2] melyre lehajtsam a fejem.

- Ugy-e megmondtam, hogy csak a rozsdás pikszisre vigyázz, hogy arra legyen neked minden gondod! Most már nincs egyéb hátra, mint amott árul a piacon egy kofa egy csipás málét, meg egy száraz görhőt és egy penészes czipót: vedd meg mind a hármat.

-87-

A királyfi elment ahhoz a bizonyos kofához, megvette tőle a csipás málét, a száraz görhőt és a penészes czipót s aztán visszament jó tátoslovához.

- Hallod-e, kedves gazdám!

Most már nincs egyéb hátra, mint ülj fel a hátamra s menjünk a rozsdás pikszis keresésére.

A zultánfi felült jó tátoslovára s mentek mendegéltek aztán hetedhét ország ellen, egyszer a veres tenger partján szállottak le, hol egy vén halász ott halászatott a tengerparton.

- Adjon isten jó napot, édes öregapám!

- Fogadj isten zultánfi, hát hol jársz itt ezen az idegen földön, hol még a madár sem jár?

- A réztetejű, kakaslábon forgó várat keresem: nem látta-e édes apámuram, itt a tengerparton halásztában, mikor erre vitte 12 Igaz?

- Hahó királyfi, dehogy nem láttam? láttam biz én, hanem hamarabb innál te bablevest,^[3] mégse érnél el oda, mert a veres tenger 7-ik szigetében van az elrejtve, mert ahhoz lelkes állat nem férhet, mert az úgy meg van babonázva. Ma három esztendeje éjfél táján vitte erre 12 Igaz, csakugy zúgott, mint az ólmos eső, hogy a lármájára még magam is kiszaladtam. Mikor szép verőfényes nap süt, ide is meglátszik rezes teteje ragyogása, de ekkor se tetszik nagyobbak mint egy csillag.

-88-

A halász éjszakára magánál marasztotta a zultánfit, ki a lova parancsára a csipás málét, a száraz görhót és a penészes czipót az asztalra tette. Itt lelkelem teremtette! reggelre kelve a királyfi egyiket se találta a maga helyén, de nem is találhatta; mert a málépagácsból: Piczi, a görhóvakaróból: Muczi és a brúgóból: Buczi lett s mind a három ott nyüsgött a lábánál, csak a parancsszóra várt. Azzal pedig nem sokáig késett a zultánfi, mert a kutyának, macskának és mókuskának erős kegyetlenül megparancsolta, hogy a rozsdás pikszis nélkül sohse kerüljenek a szeme elé.

A három állat aztán utnak indult s csakhamar elértek a veres tenger partjára, hol a Buczi, a kutya, mint legokosabb azt mondja a czimboráinak:

-89-

- Halljátok Piczi és Muczi! Üljetek fel a hátamra, majd lapátolom én a vizet.

A macska meg a mókus felültek a kutya hátára, s az a négy lábával lapátolta a vizet, s izibe elértek a vörös tenger hetedik szigetére, hol a kutya kiúszott a sziget partjára s azt mondja a többinek:

- Czimborák! már én tovább nem mehetek, mert ugyse vennétek semmi hasznomat, csak a károtokra lennék; hanem majd mindjárt leeresztik a hat akós vedret, melylyel vizet szoktak felhúzni, üljetek belé, majd felvisz az titeket s a konyhában ugorjatok ki.

Ugy is lett. - Mert nemsokára leeresztették a hat akós vedret, a macska és a mókus beleültek s így szerencsésen eljutottak a konyhába. Itt a macska azt mondja a mókuskának:

- Hallod-e te Piczi pajtás! Mártsd be csak a te szép farkadat a legsűrűbb moslékba, mert a vén banya amott fekszik a hetedik szobában a kemencze-pánkon. A rozsdás pikszis pedig ott van mellette egy madzagra kötve, melynek a végét mindig a szájában tartja. Majd te csapd az orra alá a farkadat, erre az elprüsszenti magát, a madzagot elereszti, én pedig azalatt felkapom a rozsdás pikszist s aztán illa berek, nád a kert.

-90-

Ugyis lett. - A mókus belemártotta a farkát a legsűrűbb moslékba, s aztán belopózkodtak a 7-ik szobába. A vén banya ott feküdt úgy a kemencze-pánkon, mellette a rozsdás pikszis madzagra kötve, melynek a végét a szájában tartotta. A mókusnak sem kell egyéb, hirtelen odaugrik, orron üti a vén banyát, ki elprüsszsentette magát, a madzagot eleresztette s a macska szerencsésen elkapta a rozsdás pikszist. S most illa berek, nád a kert, ki a konyhába, s ép ekkor eresztették le a hat akós vedret, bele a vederbe s így szerencsésen megszabadultak.

De most az volt a kérdés, melyikük vigye a rozsdás pikszist, mert mindegyik akarta vinni.

A kutya azt mondta, hogy adják neki, mert az ő pofája elég tágas, beteszi oda; de erre azt válaszolta a macska: „Nem adom biz én Buczi pajtás, mert jólehet, hogy bagónak gondolnád s aztán vagy kiköpnéd, vagy elnyelnéd, hanem én viszem.” De erre ismét azt felelte a mókus: „Nem viszed biz azt, mert jólehet, hogy valami halacska meglátsz, utána kapsz s beleejted a tengerbe, hanem én viszem.” Végre abban állapodtak meg, hogy vigye hát kettő: a macska meg a mókus.

-91-

Aztán felültek a Buczi hátára - a macska, meg a mókus tartotta a rozsdás pikszist - s a kutya újra lapátolni kezdte a vizet; de alig értek fele utjára, jött egy nagy zajlás, a Piczi, meg a Muczi megijedtek és beleejtették a tengerbe a rozsdás pikszist; de azért a Buczinak semmit sem szóltak, nehogy lehajtsa őket a hátáról a tengerbe, csak mikor kiértek a tulsó partra, akkor mondták, hogy nincsen pikszis.

Most mit tegyenek, hazamenni nem mertek, de különösen a macska szepegett legjobban, mert mindent erre kentek-fentek. A mint ott búsulnak, hát látja a macska, hogy egy aranyhalacska ott uszkál a viz szélén. A macska sem rest, hirtelen odaugrik s megfogta az aranyhalat.

- Jaj, ereszsz el, szólt az aranyhalacska, a mit kívánsz, azt adok, mert én vagyok a halak királya.

- Nem kívánok én egyebet, felelt a macska, hanem azt, hogy gyűjtsd össze apádat, anyádat, minden pereputyostól együtt s add tudtokra, hogy egy rozsdás pikszist ejtettem a vízbe s ha azt ki nem adjátok, a vizet lecsapolom rólatok s tüzet rakok a hátatokon!

-92-

Ezzel a Muczi behajította a vízbe az aranyhalat. Az aranyhal pedig mindjárt megverette a dobot, hogy egy óra alatt minden hal eleibe rukkoljon, mert szörnyű veszedelem érheti a birodalmat.

A halak mindnyájan összegyülekeztek, csak egy sánta, korhely, részeges hal hiányzott, mert a

kujon most is ivott a korcsmában.

- Itt vagytok-e mindnyájan? kérde a halkirály.

- Mindnyájan itt vagyunk, felelének a halak.

- Hát csak azt akarom mondani, hát csak azért doboltattalak össze, hogy a mi országunkban egy rozsdás pikszis elveszett és ha mi azt két óra múlva ki nem tesszük a szárazra itt meg itt: lecsapolják rólunk a vizet és tüzet raknak a hátunkon: azért a ki megtalálta, adja elő.

Nagy lón a halak országában az ijedelem, mert a rozsdás pikszist senkisémet leltem meg.

- Ugy hát még valakinek kell közlünk hibázni.

- Én hibáztam, felelt a sánta hal, mert erre a rozsdás lábamra nem tudok úgy járni, mint mások, meg aztán csak annak a korcsmárosnak ne volna olyan jó bora a ki lelke van, be danolhatnám, be tánczolhatnám van!

- Majd megtánczoltatlak én mindjárt, felelt az aranyhal, csak a rozsdás pikszist ne add elő, ha megtaláltad!

- Biz azt én találtam meg, hanem két itcze borért beittam a korcsmában!

Az aranyhal rögtön elküldött a korcsmába s a maga pénzén, - egy arany-pikkelyen - kiváltotta a rozsdás pikszist.

- Zsiros czethal, állj elő!

- Jelen vagyok, mondja a czethal.

- Ne itt van ez a rozsdás pikszis, menj el vele a tengerpartra ide meg ide s lódd ki a szárazra.

A czethal aztán kilőtte a szárazra a rozsdás pikszist, a Muczi pedig fölvette, hazaszaladt vele s odadta a királyfinak.

Itt a királyfi felnyitja a rozsdás pikszist s kiugrik belőle a 12 Igaz, kérdvén:

- Mit parancsolsz, kedves gazdánk?

- Azt parancsolom, felelt a királyfi, hogy azt a várat, melyet a veres tenger 7-ik szigetébe vittetek, mindenestül együtt vigyétek vissza a régi helyére, hogy én holnap reggel a feleségem oldala mellett ébredjek fel, a vén banyát pedig az én mostoha anyámmal és a Török-basával egyetemben a pokolba vessétek, még pedig annak is a fenekére.

A 12 Igaz azonképpen cselekedett. - A kakaslábon forgó, réztetejű várat mindenestül együtt visszavitték régi helyére, a vén banyát pedig a mostohával és a Török-basával egyetemben ledobták a pokol mélységes fenekére. Aztán a királyfi nagy boldogan uralkodott a feleségével együtt s még most is élnek, ha meg nem haltak.

A JÓ-FIU.

Volt egyszer egy király s ennek egy áldott jó fiacskája, kiről még az irigyei is csak jót tudtak mondani, de szerették is őt úgy, mint a galamb a tisztabuzát, vagy még ennél is jobban: ezért a királyfinak, a mért oly jó szive volt, nem volt egyéb titulája, mint a „Jó-fiu.“ Így hitták, így nevezték, ugyannyira, hogy utoljára még a nevét is elfelejtették s még a rezidenciában is Jó-fiu néven szólították.

Itt lelkem teremtette, meghal a királyné, a Jó-fiu árván marad és az apja özvegyen, pedig még javában való erőteljes ép ember volt: ezért azt a tanácsot adták neki, hogy itt meg itt ép most halt meg a király, kinek a felesége szinte özvegyen maradt és a kinek szinte csak egy fiacskája van: azért tegyék össze a kenyeret, vegye el feleségül a király özvegyét.

Ugy is lett. - A mi királyunk megházasodott s elvette annak a másik királynak az özvegyét.

Itt lelkem teremtette, alig jött az özvegy a házhoz, hát látta, hogy a Jó-fiut mindenki szereti, míg az ő vásott porontyával csakugy félvállról beszélnek az emberek. Ezért az özvegy szörnyen meggyűlölte a Jó-fiut s mindenféleképen vesztére tört, hogy és mint fordítsa el attól az apja szivét.

Most is mit-mit nem költött rá, hogy a Jó-fiu ilyen csunyául, olyan csunyául akart vele bánni.

Megharagszik ezért a király s menten azt üzente a fiának, hogy többet ne merészeljen a szeme elé kerülni, mert így hasítja, úgy hasítja ketté a fejét és 24 óra elfolyása alatt kipusztuljon a birodalmából.

Mit volt mit tenni a szegény Jó-fiunak - atyja színe elé nem eresztették, mert az özvegy öröket állított fel az ajtó előtt - elindult országvilágszerte bujdokolni.

A mint mén mendegél, egyszer egy igen szép árnyékos helyre ért, s hogy el volt fáradva,

Csak alszik, csak alszik, egyszer honnan honnan nem, egy tátosparipa termett előtte, mely gyengén megrugta a lábával a királyfi talpát, ki erre menten fölébredt és felugrott fektéből.

- Kelj föl édes gazdám, szólt a tátosparipa, mert hosszú út áll előttünk: azért ülj fel a hátamra s hogy menjek veled: ugy-e mint a zúgó fergeteg, vagy ahogy a legsebesebb röptü madár szállhat?

- Csakhogy édes lovam, válaszolt a királyfi, hogy se én bennem, se te benned hiba ne essék.

- De még azt is akarom mondani, szólt újra a tátosparipa, hogy azon a birodalmon, melyen most keresztül megyünk s míg csak a tulsó szélére nem érünk, se ne láss, se ne hallj, se ne beszélj, se ne tudj, hanem mindig csak a két fülem körül nézz el.

Ezzel a királyfi felült jó tátosparipája hátára s mentek mendegéltek hetedhét ország ellen levegői uton.

Csak mennek, csak mendegélnek, egyszer a Jó-fiu letekint, hát meglát ott a földön heverni egy igen szép gyémántbokrétát.

- Ejnye, be szép gyémántbokrétát látok aranyba foglalva! Édes lovam, felvegyük-e vagy itt hagyjuk? -100-

- Ugy-e megmondtam, hogy se ne láss, se ne hallj, se ne beszélj, se ne tudj, hanem mindig csak a két fülem közül nézz el! Most már az is baj, ha fölveszszük, az is, ha nem, de mégis inkább vegyük fel.

Fölvették a gyémántbokrétát s azzal tovább mentek.

Csak mennek, csak mendegélnek, egyszer újra letekint a földre a Jó-fiu s meglát ott a földön heverni egy olyan másik gyémántbokrétát, melynek az első fia sem lehetett.

- Ejnye, be szép gyémántbokrétát látok aranyba foglalva! Édes lovam, fölvegyük-e vagy otthagyjuk?

- Ugy-e megmondtam, szólt a tátosparipa, hogy míg ezen a birodalmon átvergődünk, se ne láss, se ne hallj, se ne beszélj, se ne tudj, hanem mindig csak a füleim közül nézz el! Most már az is baj, ha fölveszszük, az is, ha nem, de mégis inkább vegyük fel.

Fölvették a másik gyémántbokrétát is s így már volt kettő s azzal tovább mentek.

Csak mennek, csak mendegélnek, egyszer harmadszor is letekint a királyfi a földre s meglát ott a földön heverni egy olyan gyémántbokrétát aranyba foglalva, melynek az előbbi kettő még csak fia sem lehetett. -101-

- Ejnye, be szép gyémántbokrétát látok a földön heverni!... Édes lovam, fölvegyük-e vagy ott hagyjuk?

- Ugy-e megmondtam, szólt a tátosparipa, hogy addig, míg ezen a birodalmon keresztül nem megyünk, se ne láss, se ne hallj, se ne beszélj, se ne tudj!... Most már az is baj, ha fölveszszük, az is, ha nem, de mégis inkább vegyük fel.

Fölvették a gyémántbokrétát. S így már volt három s azzal tovább mentek hetedhét ország ellen, egyszer egy nagy város előtt leszállt a tátosparipa s azt mondja a gazdájának:

- Édes gazdám! itt meg itt a város végén lakozik egy vadász. Eredj be hozzá vadászképében s mondd meg neki, hogy szolgálatot keressz. Majd ad az te reád ékes vadászkontöst, majd elvezet az téged a királyhoz, ki aztán megfogad szinte vadásznak. Állj be hozzá, de én rólam se felejtkezzél meg, ha mindjárt a béredből kellene is kiengedni. Kérd meg a királyt, hogy engedje meg, hogy tengődjem én a királyi szemétdombon. -102-

S ezzel a Jó-fiu elindult a tengernyi nagy város felé, a tátosparipa pedig megrázkódott s olyan kócos, rihes csikóvá változott, hogy a kutya sem ette volna meg, majd fölszaladt a város végén levő szemétdombra s ott legelészett.

Itt a királyfi megtalálta a vadászt, beállit hozzá s köszön neki, a mint dukál:

- Adjon isten jó napot, vadász uramnak.

- Fogadj isten Jó-fiu, hát mi járatban vagy?

- Szolgálatot keresek.

- Ép jókor jöttél; mert a király ép tegnap mondta, hogy keressek a számára egy vadászt: azért ha kedved tartja, elvezetlek a királyhoz; de előbb öltsd fel ezt a czifra vadászkontöst, mert ilyen ruhában csak nem állithatunk be a király elébe, a milyenben vagy.

A Jó-fiu felöltözködött a czifra vadászkontösbe s így aztán beállitottak a király színe elébe, ki aztán megfogadta őt szinte vadásznak. De a Jó-fiu a lováról sem felejtkezett meg, mert - bár a béredből kellett kiengednie - kialkudta, hogy engedje meg a király, hogy az az ő rossz csikója, hogy tengődjék a szemétdombon. - A király megengedte.

Itt lelkiem teremtette, mi történik a dologból, mi nem, a kék király - mert közbe légyen mondvá, így hitták a Jó-fiu gazdáját - nagy vadászatot hirdetett, hogy mutassa meg az új vadász, -103-

hogy mit tud. Csak vadásznak, csak vadásznak, de se a kék király, se a vendégei, senki se, egy borda vad nem sok, de még annyit se lőttek, úgyhogy még a puskájukat – ha csak a levegőbe nem akarták pufra eldurrintani – se tudták kilőni. Az új vadász pedig, már mint a mi Jó-fiunk, annyit lőtt, hogy majd megszakadt alatta; – ugyannyira, hogy utoljára már nemis győzte lőni, hanem a puskatusával agyba-főbe verte, de még ez nem volt elég, hanem utoljára pusztá kézzel fogdosta s kötözte a fákhöz; – de nemis csoda! mert a tátosparipa kopóvá változott s az hajtotta fel a temérdek számnélküli sok vadat.

Itt a kék király, meg a vendégei látják, hogy mit cselekszik az új vadász, nem fogtak ki a dicséretből, maga pedig a kék király azonnal kinevezte a Jó-fiut vadászok főmesterének, a maga asztalához ültette s ott evett velök egy tálból, pedig mint tudjuk, nem jó nagy urakkal egy tálból cseresnyét enni!

De igaz is! mert most is mi történt, mi nem, a király a vadászat alatt elvesztette a bokkrétáját a kalapja mellől s ezért szörnyen a búsulásnak adta a fejét; se nem evett, se nem ivott, hanem egyre búsult abban az első székben, mint a kinek apja anyja fekszik a teritőn. A Jó-fiu megszánta a kék királyt s azt kérdi tőle:

- Hogyha meg nem sérteném a felséges királyt, mondja meg nekem, hogy ugyan mi után epeszti magát annyira?

- Oh jó ember, már hogyan epeszteném magam, mikor az imént vadásztómban, legkedvesebb gyémántbokkrétámat elvesztettem!

- Ha csak az a baja fölségednek, szolt a Jó-fiu, azon könnyen segíthetünk s kisebb gondja is nagyobb legyen annál; mert van nekem három gyémántbokkrétám, mind három aranyba van foglalva, válaszszon fölséged közülök, azt, a melyik legjobban tetszik.

S ezzel a Jó-fiu kivette a kebeléből a három gyémántbokkrétát s odadta mind hármát a királynak. Itt a kék királynak szeme-szája elállt a csudálkozás miatt; mert az apja, szép apja se látott olyan bokkrétát, milyen az a három volt.

- Hol vetted ezt a három drága bokkrétát, kérdé a király, melyeknek nem lehetne az árát megadni?

- Hol vettem? jártomban-keltemben itt meg itt találtam.

A király csak nézi, csak nézi, hát látja, hogy a bokkréták tövei egy-egy aranyhajszállal vannak betekerve. S ekkor az a gondolatja támadt, hogyha már annak bizonyosnak egy hajszála is ilyen, hát akkor milyen lehet annak ékes hordozója. Azért szemöldökeit összeránczolta, haragosan a Jó-fiu felé fordult s azt mondja neki:

- Hallod-e te emilyen amolyan vadásza, ha te nekem ennek a három aranyhajszálnak ékes hordozóit el nem hozod: ha ezer lelked volna is, mégis gonosz halállal mulsz ki!

Itt a Jó-fiut mintha pofon ütötték volna, egészen elszomorodva kelt föl az asztaltól s sirva-riva jó tátosparipájához ténfergett, mely azt kérdi tőle:

- Mit sirsz mit risz oly keservesen, kedves gazdám?

- Hogy ne sirnék, hogy ne rinék, mikor a kék király azt parancsolta: hogy ha én annak a három aranyhajszálnak ékes hordozóit el nem hozom: ha ezer lelkelem volna is, mégis gonoszul veszek!

- Ugy-e megmondtam, hogy mindaddig, míg azon a nagy birodalmon keresztül nem megyünk, se ne láss, se ne hallj, se ne beszélj, se ne tudj, hanem mindig a fülem közül nézz el!... Most már benne vagyunk, azért ne folyjék a te két szemed könye, hanem menj vissza a kék királyhoz s mondd meg neki: hogy csináltasson a számodra olyan hajót, melyre 7 esztendei eleség fölfér, az én számomra pedig méressen ki hét véka zsarátnokot.

Itt a Jó-fiu visszamegyen a kék királyhoz s azt mondja neki:

- Fölséges király! ha már annak csakugyan meg kell lenni, mint a meghalásnak, hogy nekem csakugyan el kell hoznom annak a három arany szálnak ékes hordozóit: csináltasson fölséged, egy olyan hajót, melyen 7 esztendei eleség elfér az én rosz csikóm számára pedig méressen ki 7 véka zsarátnokot.

A kék király rögtön kiadta a parancsolatot a hajócsinálóknak, hogy készítsenek olyan hajót, a melyen 7 esztendei eleség elfér, a tátosparipának pedig kimérette a 7 véka zsarátnokot, melyet az hét szippantásra, mintha a föld nyelte volna el, úgy felszitt, hogy aranyért sem lehetett volna egy mákszemnyit belőle találni, – az ácsok pedig elkészítették a hajót.

Itt a Jó-fiu ráül a hajóra, de jó tátosparipáját is magával vitte, melynek a számára egy külön istálló volt csinálva, a 7 esztendei eleséget felrakták a hajóra s aztán elindultak ország-világszerte a három aranyhajszál ékes hordozói fölkeresésére.

A tátosparipa jó eleve meghagyta a gazdájának, hogyha ő egyet rúg, a Jó-fiu azonnal lejjön hozzá, ha mindjárt az étel mellől kellene is fölkelnie.

Mentek mendegéltek aztán a sik tengeren, egyszer a tátosparipa egyet rúgott. Meghallja ezt a Jó-fiu s azonnal jó tátosparipájához sietett.

- Hallod-e kedves gazdám, mint zúg errefelé 12 Igaz járása-kelése. Hozzád jönnek azok; de te

-104-

-105-

-106-

-107-

mindent a kedvökre cselekedjél s ha enni kérnek, enni adjál nekik; de ha azt kérdik tőled, „Mivel tartozunk“, csak az legyen szód és mondásod: meg van már ezért fizetve. Majd kínálják ők téged arannyal ezüsttel, de te egy kis krajczárt se fogadj el.

No jólvan, mi történik a dologból, mi nem, nem egyéb a nagy semminél, ott voltam, a hol beszéltek, úgy láttam, mint most, egyszer nagy zúgás-, csörömpölés- és csattogással itt jön a 12 Igaz, meglepik a hajót mint a madarak és enni-inni kérnek. A Jó-fiu adott nekik annyit, a mennyi csak a bőrükbe fért; ugyannyira, hogy a hét esztendőre való eleséget egy szempillantás alatt mind az utolsó falatig elfogyasztották s aztán azt kérdik szótszólván:

- Mivel tartozunk?

- Semmivel, felelt a Jó-fiu, megvan azért már régen fizetve.

- Kivánj annyi aranyat és ezüstöt, a mennyit csak elbir a hajód, mégis kifizetjük!

- Minek volna nekem az arany és az ezüst, csak a bajom gyülne meg vele.

- No jólvan, válaszolt a 12 Igaz, már látjuk, hogy kivel van dolgunk: azért ne, itt van ez a kis síp, csak ebbe fuj bele s akármilyen nagy bajod lesz, tüstént a segítségedre leszünk.

Ezzel a 12 Igaz nagy zúgás, csörömpölés és csattogás között eltávozott, a Jó-fiu pedig zsebre tette a kis sípot.

Mentek mendegéltek aztán hetedhét ország ellen, még az operenciás tengeren is túl, egyszer egy szigethez értek. Ezen a szigeten lakoztak a három gyémántbokréta kötözői, a három szép leány.

Mikor a szigethez értek, egyet dobbantott a tátosparipa, a Jó-fiu azonnal az ólba sietett s kérdi tőle:

- Mi bajod van kedves lovam?

- Nekem semmi, válaszolt a tátosló, csak neked ne legyen; mert ebbe a kastélyba, mely itt a szigeten előttünk áll, be kell menned. Az ajtók csukva vannak, de te előtted maguktól kinyitódnak, utánad pedig maguktól becsukódnak. Menj be rajtuk, majd az ebédlőbe érsz, hol már készen vár a terített asztal, mely két személyre van megterítve. Ül le az egyikhez, hogy melyikhez, hát ahhoz, a melyikhez a kedved tartja. A másik hely üres lesz, de nem lesz az sokáig, mert az asztalra perdül egy karika-gyűrű, hármat fordul s leánynya vál. A leány aztán leül veled szemközt, szép szavával kínál, hogy egyél-igyál, lakj jól, de te egy árva szót se szólj, hanem ül veszteg, némán a magad helyén. Háromszor szól hozzád a szép leány s mikor harmadszor sem válaszolsz, neki esik a hajadnak és agyba-főbe ver; ugyhogy alig birsz kijőni a magad lábán, de mégis kijösz. És ekkor csak azt veszed észre, hogy a karika-gyűrű a nevetlen ujjadon van.

No jólvan, a Jó-fiu aztán bement a nagy kastélyba. Az ajtók maguktól kinyitódtak előtte, maguktól becsukódtak utána. Itt a Jó-fiu teménytelen szobák során keresztülmenvén, egyszer azon veszi észre magát, hogy az ebédlőben van, hol már az asztal két személyre meg is volt terítve. Leül az egyikhez s hozzálátott az evéshez. Csak eszik, csak eszik a Jó-fiu, egyszer egy karika-gyűrű pördül az asztalra, hármat fordul s leánynya változik, még pedig olyanná, hogy a Jó-fiu sem azelőtt, sem azután, sem azóta nem látott olyant, s mint a juh, szemét-száját el is eresztette és kés kanál, villa, kiesett a kezéből.

- Hipp-hopp, itt vagyok, szivem szép szerelme! szólt a leány, már régen vártalak, hogy az én szemem gyönyörködhessék a te nézésedben, tudom ugyanis, ha nem mondod is, hogy értem jöttél?!

A Jó-fiu, mintha parázson ült volna, izgett-mozgott az aranyszéken, de azért egy árva szót sem szólt, hanem az evés-iváshoz látott.

A leány szép szóval erősen kínálgatja a Jó-fiut, mondván:

- Egyél igyál szép szerelmem, lakj jól, mert ugyanis tudom, ha nem mondod is, hogy messzi földről jösz.

A Jó-fiu, mintha parázson ült volna, izgett-mozgott a széken, de azért egy árva szót sem szólt, hanem az evés-iváshoz látott.

Mikor vége volt az ebédnek, a szép leány újra megszólalt, mondván:

- Most a tiéd vagyok szivem szive; itt van karcsu derekam, öleld meg.

A Jó-fiu harmadszor sem válaszolt, megharagszik ezért a szép leány, neki a Jó-fiu hajának, tépi, mint a kendert, majd agyba-főbe veri s ugyannyira megpiszkolta az a semmi leány, hogy a királyfi leesett a földre, de az még ott is ütötte. Ugy egy óra felé felocsudik a Jó-fiu, kitántorodik a szobából, kiér a kastélyból, hát csak ekkor vette észre, hogy a nevetlen-ujján ott van ám a karika-gyűrű.

Aztán a Jó-fiu valahogy csak elvácizorgott a hajóra, fölkereste jó tátoslovát, de már ekkor se nem szólt, se nem beszélt, hanem csak lerogyott a szalmaágyra, mely ugy a szögletben állott.

A tátosparipa megszánta a Jó-fiut, odament fölbe, háromszor rálehel s azonnal, mintha ketté vágták volna, minden fájdalma elmúlt és csendes álom szállta meg. Aludt reggelig. Reggelre kelve, midőn a tátosparipa fölkelte, azt találja neki mondani:

- Minek háborgatsz, még mikor oly jól aludtam s oly szépet álmodtam.

- Álom ide, álom oda, válaszolt neki a tátosparipa, de most láss a dolgod után. Eredj be másodszor is abba a nagy kastélyba, az ajtók előtted maguktól kinyílnak és maguktól becsukódnak utánad. Menj be rajtuk, majd az ebédlőbe érsz, hol már készen vár két személyre a terített asztal. Ül le az egyikhez. Hogy melyikhez, melyikhez nem, az legyen tetszésed szerint. A másik hely üres lesz, de nem lesz az sokáig, mert az asztalra perdül egy karika-gyűrű - de sokkal szebb ám mint az első - hármat fordul s leánynya vál. A leány aztán leül melléd, szép szavával kínál, hogy egyél-igyál, lakj jól, de te egy árva szót se felelj rá, hanem ülj veszteg, némán a magad helyén. Háromszor szól hozzád a szép leány s mikor harmadszor sem válaszolsz, neki esik a hajadnak, agyba-főbe ver; ugyannyira, hogy alig birsz kívánczorogni a magad lábán, de tán ki se tudsz: azért hadd meg a szolgálknak, hogyha délutáni két órára itt nem leszel; menjenek be érted. És mikor már egyszer kinn leszel, akkor veszed észre, hogy egy karika-gyűrű a mutató-ujjadon van.

-113-

No jól van, a Jó-fiu szót fogadott jó tátosparipájának; bement a nagy kastélyba. Az ajtók maguktól kinyitódtak előtte és maguktól becsukódtak utána. A Jó-fiu teménytelen szobák során keresztül menvén, az ebédlőbe ért, hol már az asztal két személyre megis volt terítve. Leül az egyikhez s hozzálátott az evéshez.

Csak eszik, csak eszik, egyszer az asztalra egy karika-gyűrű pördül, hármat fordul s leánynya változik, még pedig olyanná, hogy olyant, sem azelőtt, sem azután, sem azóta nem látott a mi Jó-fiunk; de el is állott, mint a juhnak, szeme-szája, és kés, kanál, villa kiesett a kezéből.

- Hipp-hopp, itt vagyok, szivem szép szerelme! szólt a leány, már régen vártalak, hogy az én szemem gyönyörködhessék a te nézésedben, tudom ugyanis, ha nem mondod is, hogy értem jöttél?!

A Jó-fiu, mintha parázson ült volna, izgett-mozgott az aranyszéken, de azért egy árva szót sem szólt, hanem az evés-iváshoz látott.

-114-

Csak eszik, csak eszik, a szép leány pedig kínálgatja erősen, mondván:

- Egyél-igyál szép szerelmem, lakj jól, mert ugyanis tudom, ha nem mondod is, hogy messzi földről jössz.

A Jó-fiu, mintha parázson ült volna, izgett-mozgott az aranyszéken, de azért egy árva szót sem szólt, hanem az evés-iváshoz látott.

Mikor vége volt az ebédnek, a szép leány harmadszor is megszólalt, mondván:

- Most szivem szive, a tiéd vagyok; itt van karcsu derekam, öleld meg.

Mikor a Jó-fiu harmadszor sem válaszolt, megharagszik a szép leány, neki esik a királyfi hajának, tépi mint a kendert, majd agyba-főbe veri s ugyannyira megpiszkolta az a semmi leány, hogy a királyfi leesett a földre, vérbe-fagyba ott hagyva fetrengett, de az még ott is ütötte-verte. Mikor a királyfi felocsudott, kitántorodott a szobából, kívánczorogott a kastélyból, hát csak ekkor vette észre, hogy a mutató-ujján ott van ám a karika-gyűrű.

Aztán a Jó-fiu valahogy csak elténfergett a hajóra, fölkereste jó tátoslovát, de már ekkor se nem szólt, se nem beszélt, hanem szótlanul lerogyott a szalmaágyra, mely úgy a szögletben állott.

-115-

Itt a tátosparipa megszánta a Jó-fiut, odamén fölibe, háromszor rálehel s ime, annak azonnal, mintha ketté vágták volna, minden fájdalom elmúlt és csendes álom szállta meg. Aludt reggelig. Reggelre kelve, midőn a tátosparipa fölkelte, azt találja neki mondani:

- Édes lovam, minek háborgatsz, mikor oly jól aludtam s oly szépet álmodtam.

- Álom ide, álom oda, válaszolt neki a tátosparipa, de most láss a dolgod után. Eredj be harmadszor is abba a nagy kastélyba s szinte azon az uton és módon, mint a két első gyűrűt elhozta, hozd el a harmadikat is, - majd meglátod, hogy a harmadik gyűrű, mely a középső ujjadra magától fölpenderül, oly gyöngyörves lesz, hogy annak a két első fia sem lehet; de meg is zsákol érte a szép leány úgy, hogy alig birsz kijőni a magad lábán; mert most is háromszor intéz hozzád beszédet, de te egy árva szót se válaszolj, különben én is, te is és az egész hajós nép itt veszünk gonoszul. De még azt is akarom mondani, hogy jó eleve hadd meg a hajósoknak, hogyha délutáni két órára ki nem jössz a nagy kastélyból, tüstént menjenek be érted s hozzanak ki.

-116-

A Jó-fiunak minden kedve elment a bemenéstől s oly savanyu képet vágott, mintha vadalmába harapott volna; be is akart volna menni meg nemis, de mégis bement, s ugyanazon az uton és módon eljutott a kastély ebédlő szobájába, hol már két személyre meg is volt terítve az asztal. Leül az egyikhez s hozzálátott az evéshez.

Csak eszik, csak eszik, egyszer az asztalra egy karika-gyűrű pördül, hármat fordul s leánynya változik, még pedig olyanná, hogy olyant a Jó-fiu sem azelőtt, sem azután, sem azóta nem látott. A két első leány is szép volt, de ez még kétszerte szebb, de el is állott a Jó-fiu szeme-szája mint a juhnak, és kés, kanál, villa kiesett a kezéből.

- Hipp-hopp, itt vagyok, szivem szép szerelme! szólt a leány, már régen vártalak, hogy az én szemem gyönyörködhessék a te nézésedben; mert tudom ugyanis, hogyha nem mondod is, hogy értem jöttél?!

A Jó-fiu, mintha parázson ült volna, izgett-mozgott a széken, de azért egy árva szót sem szólt, hanem az evés-iváshoz látott.

-117-

Csak eszik, csak eszik, de a leány is kínálhatja szép szavával:

- Egyél-igyál, lakj jól, szívem szive, mert ugyis tudom, ha nem mondd is, hogy messzi földről jössz, megéheztél.

A Jó-fiu újra, másodszor sem válaszolt, hanem izgett-mozgott a széken, mintha parázson ült volna s az evés-iváshoz látott.

Mikor vége volt a papos ebédnek, a szép leány harmadszor is megszólalt, mondván:

- Most szívem aranyos bimbója, a tiéd vagyok; itt van karcsu derekam, öleld meg.

A Jó-fiu, mint tátosparipája meghagyta, harmadszor sem válaszolt, megharagszik ezért a szép leány, neki esik a hajának, tépi mint a kendert, majd agyba-főbe veri s ugyanmire megpiszkolta az a semmi leány azt a nagy erős embert, hogy az leesett a földre, vérbe-fagyba hagyva ott fetrengett, de a leány még ott is ütötte-verte. Itt eljön a két óra is, de a Jó-fiu még akkor is ott hevert a pádimentomon vérbe-fagyba hagyva.

A hajóslegények ezért tanakodnak s mondogatják: egy óra, fél kettőre, két óra, már nem jön, már nem jön, menjünk be érte.

Ugyis lett; be is mentek s úgy hozták ki, mintegy darab fát s aztán a Jó-fiut lefektették a szalmaágyra.

-118-

Itt a tátosparipa megszánta a Jó-fiut, odamén fölibe, rálehel háromszor s ime az, mintha ketté vágta volna, azonnal jobban lett és csendes álom szállta meg. Aludt reggelig. Reggelre kelve, midőn a tátosparipa fölkelte, csak ezt mondta a Jó-fiu:

- Minek keltetted fel édes lovam, mikor oly jól aludtam s oly szépet álmodtam?

- Álom ide, álom oda, válaszolt neki a tátosparipa, most láss a dolgod után: szedjük fel a sátorfánkat s induljunk hazafelé. Mikor már azt mondhatjuk, hogy otthon vagyunk: húzd le azt a három gyűrűt az ujjaidról, pörgesd meg egyet-egyet háromszor, majd meglátod, hogy milyen szép leányokká válnak azok.

Ugy is lett. - Fölszedték a sátorfájukat s hazafelé igyekeztek. Heted napra azt mondhatták: itthon vagyunk. S ekkor a Jó-fiu lehúzta az ujjáról a gyűrűket, egyet-egyet megpördített háromszor s leányává változtak.

- Hej, te milyen-amolyan kutya, szólt a középben álló királykisasszony, ki a legszebbik volt, elhoztál ugy-e?! de most mondd meg: magadnak hoztál-e vagy másnak?

-119-

- A kék királynak hoztalak.

- Sohse leszünk mink az övé!... azért kutya, megjátszunk még veled!

No jól van, ez abba maradt. Itt hire futamodik, hogy a Jó-fiu már megérkezett, pedig hét esztendőre való eleséget vitt magával. Meghallja ezt a vörös vadász, ki a Jó-fiu irigye volt. Azért irigykedett pedig reá, hogy a fővadász mesterségét az nyerte el, nem ő. Mondom, hogy meghallja a vörös vadász, hogy már itt a révben van a Jó-fiu, ennek se kell több, beállit a királyhoz.

- Fölséges király! kezdé beszédét a vörös vadász, ujságot mondok, még pedig nagyot: itthon van a Jó-fiu, pedig hét esztendőre való eleséget vitt el magával.

- Eredj, szaladj a révbe, mondd a Jó-fiunak, hogyha elhozta a három leányt, rögtön vezesse föl a rezidenciámba.

Leszalad a vörös vadász a révbe, mondja a Jó-fiunak, hogy mit üzent a király. A Jó-fiu még ekkor is úgy a szalmaágyon heverészett. Azt találja mondani a Jó-fiu a vörös vadásznak:

- Menj vissza, mondd meg a királynak, hogyha ő is oly hosszú utat akasztott volna a nyakába, mint én: ő is pihenne még.

-120-

Visszamegyen a vörös vadász a király színe elébe s a Jó-fiut erős kegyetlenül elvádolta, hogy így nem jön, úgy nem jön, hogy így nem engedelmeskedik, úgy nem engedelmeskedik.

Itt lelkiem teremtette, megharagszik a kék király, s nagy léptekkel megindul a hajó felé. Itt a Jó-fiu a király elébe vezeti a három világszép királykisasszonyt, kiknek a láttára egészen megjuhászodott a kék király.

A kék király aztán fölvezette a három világszép király kisasszonyt a maga szobájába, hol az egyiket meg akarta ölelni, de az elfordult tőle, mondván:

- Hahó, király, nem addig van az! mindaddig nem leszünk mi a tieid, míg a mi rezidenciákat ide el nem hozod s ennek a te rossz viskódnak tetejében három aranyhajszálra föl nem állítod!

- De hogy hozzam én azt el s hogy állítsam fel? ki fogja azt megcselekedni?

- Majd megcselekszi az a kutya, a ki bennünket ide hozott.

- Hej, fővadász, állj elő, lekiáltott a kék király az ablakából a Jó-fiunak.

- Jelentem alásan, itt vagyok.

-121-

- Hallod-e te fővadász - vesztél volna az anyádnál! - addig megállásod se legyen, se ne egyél,

se ne igyál, míg a három királykisasszony kastélyát ide el nem hozod s három aranyhajszálra az én kastélyom hegyébe föl nem állítod; különben, ha nem mondom is, ugyis tudod a dolog vastagabb végét!

Itt a Jó-fiu nagy szomoruan kiténfergett a szobából s jó lovához bandukolt.

- Mi bajod van kedves gazdám, mi epeszti a szivedet?

- Haj, jobb ha nem is kérded, nagy az én bajom, nagyobb a sz. Gellért hegyénél, mikor az a kutyának való király azt parancsolta, hogy addig megállásom se legyen, se ne egyem, se ne igyam, míg a három királykisasszony kastélyát ide el nem hozom s három aranyhajszálra a rezidencia tetejére föl nem állítom.

- Ha csak ez a bajod, felelt neki a tátosparipa, ennél kisebb gondod is nagyobb legyen, csak eredj vissza a királyhoz s kérj tőle egy félesztendei eleséget, az én számomra pedig egy véka zsarátnokot.

A Jó-fiu visszamegyen a királyhoz s kért tőle fél esztendőre való eleséget és egy véka zsarátnokot. A király adott neki.

-122-

Itt a Jó-fiu megint hosszú útra indult, megint a tenger színén evezett.

Csak mén, csak mendegél, egyszer a tátosparipa egyet rugott, a Jó-fiu pedig, hogy meghallotta, azonnal a lovánál termett.

- Mi bajod van, kedves lovam?

- Nekem semmi sincsen, csak neked ne legyen; de ha a tanácsomra hallgatsz, még a hajadszála sem görbül meg: vedd elő csak azt a kis sípot, melylyel a 12 Igaz jó minap megajándékozott, fuj belé, majd megjelenik annak a hangjára a 12 Igaz, majd kérdik tőled, hogy mit parancsolsz kedves gazdánk és ekkor neked csak ez legyen szód és mondásod: nem egyebet, mint azt, hogy a világszép három királykisasszony kastélyát, úgy a hogy van, vigyétek el a kék király birodalmába s állítsátok fel három aranyhajszálra a rezidencia hegyébe; de elébb a 12 Igaz vendégeld meg azzal, a mi csak a hajón van és ha kérdik, hogy mivel tartoznak, egy kis krajczárt se fogadj el tőlük. Majd kínálnak ők téged arannyal és ezüsttel, de te csak úgy cselekedjél, mint a hogy én parancsolom.

Itt a Jó-fiu felmegyen a hajó tetejére, előveszi a kis sípot, belefúj, hát nagy zúgás, csörömpölés és csattogás között azonnal ott termett a 12 Igaz, meglepik a hajót mint a madarak és enni-inni kérnek. A Jó-fiu, a mi csak a hajón volt, már mint a félesztendei eleséget mind odadta a 12 Igaznak, kik aztán, mikor jóllaktak, azt kérdik tőle:

-123-

- Mivel tartozunk?

- Semmivel, felelt a Jó-fiu, meg van ezért már régen fizetve.

- Kivánj annyi aranyat-ezüstöt, a mennyit csak elbir a hajód, mégis kifizetjük.

- Minek volna nekem az arany és ezüst? csak a bajom gyülnék meg velem!

- No jól van, válaszolt a 12 Igaz, már látjuk, hogy kivel van dolgunk: azért mit parancsolsz kedves gazdánk?

- Nem egyebet, mint azt, hogy a világszép három királykisasszony rezidenciáját, úgy a hogy van, mindenestül, még ez éjjel vigyétek el a kék király birodalmába s annak a kastélya tetejére három aranyhajszálra állítsátok fel.

- Jól van, válaszolt a 12 Igaz, meglesz, csak te menj bátran haza s mikorára hazaérsz, már akkor a világszép három királykisasszony rezidenciája is ott lesz a maga helyén.

-124-

Ezzel a 12 Igaz nagy zúgás, csörömpölés és csattogások között eltávozott, a Jó-fiu pedig hazafelé fordította a szekere rúdját s mikorára hazaért, már ott volt a kék király kastélya tetején a világszép király kisasszonyok rezidenciája három aranyhajszálra felállítva.

Itt hire futamodik, hogy a Jó-fiu már megérkezett, pedig fél esztendőre való eleséget vitt magával.

Meghallja ezt a vörös vadász, a Jó-fiu irigye, izibe beállit a kék királyhoz s csak elkezd:

- Fölséges király! ujságot mondok, még pedig nagyot: itthon van a Jó-fiu, pedig félesztendei eleséget vitt el magával.

- Eredj, szaladj a révbe, mondd meg a Jó-fiunak, hogy hivatom s jőjön fel a rezidenciámba.

Leszalad a vörös vadász a révbe, mondja a Jó-fiunak, mit üzent a király. A Jó-fiu még ekkor is az ágya szalmáját nyomta. Azt találja mondani a Jó-fiu a vörös vadásznak:

- Menj vissza, mondd meg a királynak, hogy mindjárt megyek; különben hogyha ő is oly hosszú utat akasztott volna a nyakába, mint én: ő is pihenne még.

-125-

Visszamegyen a vörös vadász a kék királyhoz s a Jó-fiut erős kegyetlenül elvádolta, hogy ezt mondta, hogy azt mondta, hogy így nem akar, hogy úgy nem akar engedelmeskedni.

Itt lelkiem teremtette, megharagszik a kék király, erős léptekkel megindul a hajó felé; de már

ekkor a Jó-fiu ép szemközt jött reá, kinek azt találja mondani a király:

- Hát te ilyen, amolyan bestiája, mit üzentél nekem? elvégezted-e azt, a mit rád parancsoltam?
- Tekintsen csak fölséged a rezidenczia fölé.

Odanéz a király, hát látja, hogy a világszép királykisasszonyok rezidenciája három aranyhajszálon már ott áll a kastélya felett. Ennek se kell több, izibe visszafordul s egyenesen a három királykisasszonyhoz nyitott be.

- No szivem szép szerelmei, teljék szivetek kívánsága, már itt van a rezidenciátok; de most már csak az enyimek vagytok?!

S ezzel a vén kék király meg akarta ölelni az egyiket, de az elfordult tőle, mondván:

- Hahó király, nem addig van az! majd odafent leszünk a tiéd, de elébb átköltözünk a mi rezidenciánkba.

-126-

S ezzel a három világszép királykisasszony azonnal fölkerelkedett, szedték-vették a sátorfájukat, hogy fölmennek a maguk rezidenciájába.

A világszép három királykisasszony elől ment, a kék király pedig utánuk. Itt lelkem teremtette, egyszer csak előáll egy aranygarádics, melyen a három kisasszony izibe felfutott. A kék király is fel akart menni, de az aranygarádicsot nem találta, elvesztette a szeme elől. A három királykisasszony csak onnan felülről nevette, hogy mint tapogatózik a kék király - hasztalanul; mert az aranygarádics nyom nélkül, a hogy előállt, úgy el is tűnt, csak az egyik királykisasszony kiáltott neki le ilyeténképen:

- Hallod-e, te vén bolond kék király, mindaddig nem leszünk mi a tiéd: míg az élet és halálnak vizéből nem ihatunk, míg azokból egy-egy kőkorsóval nem hozol nekünk.

- De ki hozza azt el? kérde a vén király.
- Majd elhozza az a kutya, a ki bennünket ide hozott.
- Hej fővadász, állj elő! kiáltott a király a mi Jó-fiunknak.
- Jelentem alásan, itt vagyok.

-127-

- Hej, te emilyen amolyan kutya - vesztél volna az anyádnál - mindaddig se ne egyél, se ne igyál, míg az életnek és a halálnak vizéből egy-egy kőkorsóval nem hozasz; különben ha nem mondom is, ugyis tudod a dolog vastagabb végét.

Itt a Jó-fiu nagy szomoruan kiténfergett a szobából; mert azt se tudta, hogy merre van az ajtó s egy üveges almáriomba nyitott be, csak mikor a fejét megütötte, tudta, hogy hányadán van a dolog s aztán jó lovához vánczorgott.

- Mi bajod van kedves gazdám; mi epeszi a szivedet?

- Haj, édes lovam, jobb ha nem is kérde; nagyobb az én bajom mint a Sz. Gellért hegye s jobban nyomja a szivemet, mintha az feküdnék rajta!... hát az imént a király maga elé hivatott s ekkor azt mondta nekem: hogy addig se ne egyem, se ne igyam, míg az életnek és a halálnak vizéből egy-egy korsóval nem hozok.

- Ha csak ez a bajod, kisebb gondod is nagyobb legyen ennél, csak eredj be a királyhoz s kérj tőle egy fél esztendőre való eleséget, az én számomra pedig egy véka zsarátnokot.

-128-

Itt a Jó-fiu visszamegyen a királyhoz s kér tőle egy fél esztendei eleséget és egy véka zsarátnokot. A király adott neki, csakhogy aztán itt legyen az életnek és a halálnak vize egy-egy kőkorsóban.

Ezzel a Jó-fiu újra elindult a sik tengeren hetedhét ország ellen, egyszer a tátosparipa egyet dobantott, a királyfi pedig azonnal ott termett.

- Mit parancsolsz kedves lovam?

- Nem egyebet, mint azt: fujd meg csak a te kis sípodat, majd megjelennek előtted a te szolgáid, a 12 Igaz s majd kérdik tőled: mit parancsolsz édes gazdánk és ekkor neked csak ez legyen szód és mondásod: nem egyebet, mint azt, hogy hozzatok nekem az életforrásból egy korsó vizet, ugyszinte a halálforrásból is s azok azt menten teljesítik; de elébb vendégeld meg őket amugy magyar miskásan és ekkor majd kérdik tőled: mivel tartozunk; de te erre csak ezt feleld: semmivel, ugyis meg van már azért fizetve.

-129-

Itt a Jó-fiu fölmegegyen a hajó tetejére, belefuj a kis sípba, hát nagy zúgás, zörgés és csattogás között imhol jön a 12 Igaz s enni-inni kérnek.

A Jó-fiu adott nekik annyit, a mennyi a bőrükbe fért, ugyannyira, hogy a félesztendei eleségből itt-ott maradt valami vagy semmi; s ekkor kérdik:

- Mivel tartozunk?
- Semmivel, válaszolt a Jó-fiu, meg van már azért fizetve.
- Kivánj aranyat ezüstöt annyit, a mennyit csak a hajód elbir s azonnal kifizetünk.

- Minek lenne nekem az arany és ezüst, csak a bajom gyűlne meg velem.

- Már látjuk, hogy kivel van dolgunk, azért azt kérjük tőled: mit parancsolsz, kedves gazdánk?

- Nem egyebet, mint azt: hogy hozzatok az élet- és halálforrásból egy-egy kőkorsó vizet.

Alig hangzott el a parancs, már ott állt a két kőkorsó, az egyikben volt életviz, a másikban pedig halálviz.

S ezzel a 12 Igaz nagy zúgás, zörgés, csattogás között eltávozott, a Jó-fiu pedig hazafelé fordította a szekér rúdját s harmad napra azt mondhatták: itthon vagyunk. -130-

Itt hire futamodik, hogy a Jó-fiu hajója megérkezett. Meghallja ezt a vörös vadász, tüstént beállított a király elé s azt mondja neki:

- Fölséges úr! ujságot mondok, még pedig nagyot: a Jó-fiu megérkezett, pedig félesztendőre vitt eleséget.

- Tüstént szaladj a hajóra, mondd meg neki, hogy rögtön jőjön a szíнем elébe.

Hej, a vörös vadász sem rest, izibe leszalad a tenger partjára, fel egyenesen a hajóra, fölkeresi a Jó-fiut s elmondja neki, hogy mit üzent a király. A Jó-fiu erre csak azt találta mondani:

- Menj vissza a királyhoz, mondd meg neki, hogy egyszeribe ott leszek; különben ha ő is oly hosszú utat akasztott volna a nyakába mint én: ő is pihenne még.

Visszamegyen a vörös vadász a kék királyhoz s a Jó-fiut erős kegyetlenül elvádolta, hogy az ezt mondta, azt mondta, hogy az így nem akar, úgy nem akar engedelmeskedni.

Itt lelkem teremtette, megharagszik a vén kék király, kezébe veszi a botját, egy nagy köpönyeget akasztott a nyakába, s maga ballagott le a hajóhoz; de már ekkor a Jó-fiu elébe jött, kezében hozván a két kőkorsót. -131-

- Hát te ilyen olyan bestiája, mit üzentél nekem?

- Nem üzentem én felségednek egyebet mint azt: hogy egyszeribe ott leszek; különben ha ő is, már mint fölséged, oly hosszú utat akasztott volna a nyakába, mint én: ő is pihenne még.

- Hisz a vörös vadász ezt mondta, azt mondta.

- Hazudott a kutya, különben szaváról ismerik meg a harist, ő kigyelme régóta irigyem, hogy miért, miért nem, azt csak a jó Isten tudja.

- Tüstént karóba húzatom a gazembert!

S a kék király akkép cselekedett, mint mondá; a vörös vadászt lefülelték, karóba húzták, vérét a föld itta, husát a kutya ette, csak a feje száradt ki a verőfényes napon, de legalább így nem fog többé neki fájni, mert nem lesz nyers.

Itt a kék király kezébe vette a két kőkorsót s felkiáltott a világszép királykisasszonyoknak: -132-

- Szivem szép szerelmei, teljék szívetek kívánsága: itt van az életnek és halálnak vize egy-egy kőkorsóban; de most már csak az enyimek vagytok.

- Hahó, vén kék király, nem oda Buda! mindaddig nem leszünk mi a tiéd, míg magadat össze nem apríttatod és e vízzel valamelyikünk meg nem öntöz.

- De szivem szép szerelme, hogy cselekedjem én azt meg?

- Majd megcselekszi az, a ki idehozott bennünket.

Már ekkor nem mondta a világszép királykisasszony ezt a szót: „az a kutya“...

- De, folytatá tovább a világszép királykisasszony, hogy meglásd mind te, mind az a másik, hogy semmi bántódástok nem lesz, próbául megengedjük, hogy elébb a Jó-fiu tátosparipáját aprítsák össze.

Mit volt mit tenni a Jó-fiunak, ki kellett vezetni jó tátoslovát, majd ő maga szíven szúrta, minden vérét egy edénybe szedte, a husát pedig diribról darabra vágta, majd az összeprított húst a felfogott vérrel leöntözte. A három királykisasszony úgy az ablakról nézte, hogy mit mivel a Jó-fiu, majd az egyik a három közül izibe leszaladt az aranygarádicson, kezébe vevén az egyik kőkorsót, melyben életviz volt és az összeprított tátosló husára néhány cseppet öntött, s ime! a hús és vér közül kiugrik egy gyönyörűséges gyöngy-adta 24 éves ifju, aranyhajjal, aranyfoggal s neki esik a leánynak, meg akarta ölelni és csókolni, de az elfordult tőle s mint a nyíl felszaladt az aranygarádicson, de mégsem állhatta meg, hogy vissza ne tekintsen a szép ifjura s ekkor ezt kiáltotta vissza neki: -133-

- Hahó, szép ifju, nem te ülsz az első székbe, nem téged illet a választás, hanem azt, a ki bennünket idehozott.

S ezzel a szép ifju a Jó-fiuhoz fordult s azt mondja neki:

- Hallod-e hú bajtársam, Jó-fiu! Én neked sokkal tartozom, hogy a ló képéből megszabadítottál, mert azelőtt én is csak oly ép kézláb voltam, mint te, de egy boszorkány megigézett,

megbabonázott, lóvá változtatott, most pedig – hála Isten! – ismét visszanyertem előbbi formámat: azért itt van parolás tenyerem, hogy örökké hű bajtársad leszek, soha a bajban el nem hagylak, mert én is csak oly királyfi vagyok, mint te; – de elég legyen a szóból ennyi, most a dologra: vetközzél csak te is le, szúrd sziven magad, majd én minden csepp véred fölfogom, husodat pedig összeapritom, – majd te hozzád is leszalad egy királykisasszony, majd téged is megöntöz az életvizből, eddig is csinos fiu voltál, de akkor 7-szerre csinosabb leszel.

-134-

Mit volt mit tenni a Jó-fiunak, ráadta a fejét, levetkőzött, sziven szúrta magát, omló piros vérét felfogta a tátoslóból lett királyfi, ki aztán annak a husát összeapritotta s a vérrel meglocsolta.

A három királykisasszony most is az ablakban állott, majd az egyik a három közül izibe leszaladt az aranygarádicson, kezébe kapta az egyik kőkorsót, melyben szinte életviz volt és az összeapritott húsról egy pár cseppet kilocsantott s ime, a husból és vérből kiugrik egy gyöngyadta gyönyörves királyfi aranyhajjal, aranyfoggal. Eddig is szép volt a Jó-fiu, de most hétszerre szebb, ki neki esik a világszép királykisasszonynak, meg akarja ölelni és csókolni, de az elfutott előle, felszaladt az aranygarádicson a három aranyhajszálon álló rezidenciába, de mégsem állhatta meg, hogy vissza ne tekintsen és ekkor ezt kiáltotta vissza:

-135-

- Hahó, szivem szép szerelme! igaz, hogy te ülsz az első székben, téged illet az elsőség, mert te hoztál ide, de hármunk közül kell választanod.

A vén kék király az ablakból nézte, hogy mit cselekszik a tátosparipa és a Jó-fiu, ő is végre ráadta a fejét, hogy őt is szúrják sziven, omló piros vérét fogják fel, husát aprítsák össze, s aztán őt is nagy öntözze meg az egyik királykisasszony.

Ugyis lett. – Őt is sziven szúrták, omló piros vérét felfogták, husát összeapritották, majd a vért a húsról öntötték.

A három királykisasszony az ablakból nézte, hogy mi történik a vén kék királylyal, végre egyik a három közül izibe leszaladt az aranygarádicson, kezébe kapta a kőkorsót, de ebben nem élet, hanem halálviz volt, melyből egy pár cseppet öntött az összeapritott húsról s ime, a kék királynak még a csontja is porrá égett, hamuvá lett.

S ekkor a másik két királykisasszony is lejött az aranygarádicson s mindhárman összefogóztak, a Jó-fiu elébe léptek, mondván:

- Most már válaszsz közülünk.

Az a világszép királykisasszony, a ki jobbról állott, ugyszinte az is, a ki balról volt, fejük billentésével a középsőre mutattak, hogy azt válaszsza. Csakugyan a Jó-fiu azt is választotta, már mint a középsőt, de ez is volt a legszebb mindhárom között, jóllehet alig lehetett különbséget köztük tenni, mert mind ruhára, mind termetre, mind szépségre igen egyformák voltak. A tátosparipából lett királyfi a jobb oldalon álló királykisasszonyt választotta, mert ennek a személye tetszett személyének legjobban, a harmadik királykisasszony végre a fővezérnek nyújtotta a kezét.

-136-

Aztán lakzit laktak, bezzeg volt lé, meg lé, boldog volt az, a kinek egy kanállal is juthatott.

A kék király holta után a Jó-fiut választották meg királynak, ki a feleségével együtt él, ha meg nem halt.

A VILÁGUL SZALADT SZEGÉNY EMBER.

-137-

Volt egyszer egy szegény ember s ennek egy felesége. Itt az ember olyan szegény volt, hogy még kenyérben sem evett eleget; semmije se volt a világon, csak egy rozsdás fejszéje. Ezzel kereste kenyerét.

-138-

-139-

Most is az erdőre ballagott fát vágni, vállán volt a rozsdás fejsze. A mint mén mendegél, előtűtalál egy koldusasszonyt, kinek három nevetlen gyermek volt a karján, kiket út mellett kért alamizsnával táplálgatott. A három nevetlen gyermek mind egyvívású volt; egyszerre látták meg Isten verőfényes napját, bár az nekik szomorúan világított.

A koldusasszony alamizsnát kért a szegény embertől; de az nem adott neki, minthogy nemis volt, sőt rádásul jól összeteremtettézte, hogy te ilyen olyan paráznája, hogy mersz emberek szeme elé kerülni, hisz világéltében sohse hallottam, hogy egy asszonyi állatnak egyszerre három porontya is lehessen?!

-140-

- No szegény ember, felelt neki a koldusasszony, fizessen meg neked az Isten érdemed szerint s adjon a te feleségednek, egy hassal háromszor annyit!...

No jól van, ez abba maradt. A szegény ember nagy boszusan kiballagott az erdőre fát vágni, a koldusasszony pedig tovább is ott kéregetett alamizsnát az út mellett az arra járó-kelektől.

Itt lelkem teremtette, mi történik a dologból, mi nem, nem egyéb a nagy semminél, a szegény ember hazakerül az erdőről, bemegy a szobába s le akar ülni a tűz-loczára, de a bábaasszony – mert közbe legyen mondva, a feleségét ép várandós állapotban hagyta – rárivalkodik nagy

mérgesen:

- Ne üljön oda; mert ott gyermek van!

A szegény ember odább húzódott, újra le akar ülni, de a bábaasszony ismét rárivalkodik nagy mérgesen:

- Ne üljön oda; mert ott gyermek van!

A szegény ember azt se tudta, hogy hányadán van, ismét odább húzódott, le akar ülni patkára; de a bábaasszony ismét rárivalkodik nagy mérgesen:

- Ne üljön oda; mert ott gyermek van!

Igy a szegény ember kilencz helyre akar leülni, de a bábaasszony mindenütt rárivalkodott, mondván:

- Ne üljön oda; mert ott gyermek van!

Megijed a szegény ember, hogy már az egész szobája tele van gyermekcsékkal, világul szaladt, a hátára vette az erdőt s belőle soha többé ki nem jött. Itt igazán volt ember, nincs ember!

Itt az egész országban hire futamodik, hogy itt meg itt, ebben meg ebben a faluban egy szegény asszonynak egyszerre kilencz gyermeke lett; ugyannyira, hogy még magának a királynak is eljutott a fülébe.

Ennek sem kell több, felöltözködött paraszti ruhába s fölkereste a szegény asszonyt, hogy hagy lássa, vajjon igaz-e az, a mit a hir beszél. A király ép szemközt találta a bábaasszonyt, ki már tiz sorjával is bejárta a falut, de komának senkise akart eljöni.

- Honnan-honnan bábaasszony? kérdi a paraszt ruhába öltözött király.

- Jobb ha nemis kérdi nagy jó-uram, felelt a bábaasszony, tiz sorjával is bejártam a falut, de ennek a szegény asszonynak mégse kaptam komát!

- Ha csak az a baj, majd leszek én.

S a király lett a szegény asszony komája, ki ajándékképen mindegyik keresztfiának egy-egy telket adott.

Itt a szegény asszonyból olyan gazdag lett, hogy csak párját kellett volna keresni, de ha keresték volna is, mégse találtak volna, ki aztán a gyermekeket, mikor azt az időt elérték, iskolába járatta s mindegyiknek egyforma ruhát csináltatott.

A kilencz fiu csak jár az iskolába, csak jár, hát hallják, hogy a többieknek édes apjuk és édesanyjuk is van, nekik pedig csak édesanyjuk. Ez a legkisebbik fiu fejébe nagy szeget ütött, azért kérdést intézett tubus szüléjéhez, mondván:

- Ugyan tubus szüle, nem felelne egy kérdésemre?

- S mi lenne az, édes fiam?

- Az biz nem egyéb, csak az, hogy van az, hogy a többi gyermekeknek édesapjuk és édesanyjuk is van, nekünk pedig csak édesanyánk?

- Hahó kis fiam, jobb ha nem is kérded: nektek is volt édes apátok, hanem mikor fájdalommal a világra születek és hogy kilenczen voltatok, ezen annyira megijedt, hogy itthagytott engem a faképnél, s világul szaladt. Tán még most is itt tengődik ebben a nagy vadon erdőben, hogyha azóta a vad állatok meg nem ették.

- De nem azt mondom én, tubus szüle, hanem azt, hogy mi kilencz testvérek elindulunk abba a nagy vadon erdőbe édesatyánk fölkeresésére.

Mit volt mit tenni a gazdag asszonynak, erőnek erejével csak nem tarthatta őket vissza, a kilencz fiut tehát utnak eresztette édesatyjuk fölkeresésére. De mielőtt elmentek volna, a legkisebb fiu, mint a kinek legtöbb esze volt, csináltatott a vargával olyan csizmát, de csak egyet, melybe az embernek mindkét lába belefért.

Mikor a nagy csizma készen volt, a kilencz fiu elindult ország világszerte édesapjuk fölkeresésére.

Csak mennek, csak mendegélnek hetedhét ország ellen, hét esztendeig, hét hónapig, hét napig, egyszer egy forrás partjához értek.

Mikor ideértek, megszólal a legkisebb, szót szólván:

- Hej, álljatok meg édes testvéreim, igyunk ebből a forrás-vizből s aztán mosakodjunk meg benne.

Az öregebbek szót fogadtak, megálltak, leszálltak a paripákról s ittak a forrás-vizből. Ime! a víztől mind kihullt a foguk s aranyfogak nőttek helyébe. Majd aztán megmosakodtak a csuda-forrásban s mindegyik haja aranyhajjává változott, orcájuk pedig oly gyönyörves lett, hogy ki se látom mondani. Eddig is szépek voltak a legények, mert már majd emberkort értek, de most hétszerte szebbek lettek.

-141-

-142-

-143-

-144-

A mint ott a csuda-forrásnál időznének, egyszer odaszáll egy fehér galamb, megszólal s azt mondja a testvéreknek:

- Halljátok-e szép legények, itassatok meg engem is e forrásvizből.

Hej, a legkisebb testvér sem hagyta ezt kétszer mondani magának, izibe lehajolt a forráshoz, meritett belőle két kezével, majd a vállára szállt fehér galambot megitta a szájából. Itt a galamb megrázkodott s asszonyává változott.

- No királyfiak, mert azok lesztek, jótét helyébe jót várjatok!... Ha nem mondjátok is hogy hova igyekeztetek, ugysis tudom, de tovább egy tapodtat se menjetek, hanem a nagy csizmát, meg egy kulacs bort és egy egész kenyeret rakjátok le ide a forrás mellé, majd előjön egy meztelen ember, ki kilencz jávor-szarvast hajt, majd iszik az a borból, majd eszik az a kenyérből, majd felhuzza ő a nagy csizmát s ekkor nem bir elszaladni, könnyen megfoghatjátok. Mert az a meztelen szőrös ember senki más mint tulajdon nemző apátok, ki midőn a jávor-szarvasokat megitatja, ehhez a kilencz szomoru fűzfához szokta kötni. Mindegyik jávor-szarvas hátán egy-egy üveg-koporsó van fektetve. Ezekben pedig egy-egy szép leány, kik szinte, mint tik, egy hassal jöttek a világra. Ti aztán az üveg-koporsókat szép csendesesen emeljétek le, nyissátok fel a tetejét s ki-ki sorra a maga mátkáját csókolja meg háromszor. Erre a leányok fölébrednek mély álmukból s vizet kérnek s ekkor itassátok meg őket, ki-ki a magáét, sorra, a hogy született, s a többi aztán magától jön.

-145-

Ugy is lett. - A kilencz testvér elbujt a fák közé, de elébb a nagy csizmát, meg az egész kenyeret és az üveg bort letették a forrás mellé.

-146-

Itt eljön a dél, el a pihenés ideje, a szőrös ember hajtja a kilencz jávor-szarvast, a forráshoz tereli, megitatja, majd aztán mindegyiket sorjában, a hogy a leányok születtek, a szomoru fűzhöz kötözte, maga pedig visszajött a vízhez, hát csak ekkor látja, hogy a forrás mellett egy csizma, meg egy kenyér és egy üveg bor van letéve.

Csak nézi, csak nézi, hol a csizmát, hol a kenyeret és hol a bort s ekkor eszébe jutott, hogy ő valaha ily kenyérrrel és borral élt, majd felkapta a kenyeret és bort s az ég felé tartotta. Majd az evéshez és iváshoz látott s mikor vagy kétszer jól meghúzta az üveget, ugrált, tánczolt mint egy gyermek. Majd felkapta a csizmát, illesztgeté a lábához, hol az egyikhez, hol a másikhoz, végre felhuzta mind a kettőre.

A fiai ép ezt várták s mikor mindkét lába benn volt, izibe előrontottak, lefülelték az öreget, kezét-lábát összekötötték.

Mikor ezzel is készen voltak, ki-ki kiválasztotta születés szerint a maga jávorszarvasát, ki-ki leemelte a maga üveg-koporsóját, benne a szép menyasszonyt, majd felnyitván a tetejét, ki-ki megcsókolta a maga szép halottját háromszor.

-147-

Ime! az első csókra megmozdultak a szép leányok, a másodikra megrázkódtak, a harmadikra pedig fölébredtek s mindegyik vizet kért, hogy hagy igyék.

Mindegyik megitta a maga menyasszonyát s ekkor azt mondák egymásnak:

- Én a tiéd, te az enyém, ásókapa se választ el egymástól.

Aztán megölelték, megcsókolták egymást. Most a fehér galamb is előrepült, megrázkódtott s királyasszonyává változott; fején korona, kezében királyi bot, ki mindegyik leányára - mert mind a kilencz az övé volt - ráadta az áldást s mindegyikkel egy-egy birodalmat adott jegyajándokul.

Majd odalépett a szőrös emberhez, valami irral megkente a mellét s az azonnal visszanyerte az emberi hangot. Aztán az öreget felöltöztették biboros-bársonyos ruhába s az első székbe ültették, a feleségeért pedig, már mint a kilencz fiu anyjáért, üveges-aranyos hintót küldtek s úgy hozatták el aztán nagy parádéval.

Aztán lakzit laktak s még most is élnek, nagy boldogan, ha meg nem haltak.

A lakodalomban én is ott voltam s ilyenén áldomást mondtam:

-148-

„Szegefűszinű szép magamtól, kilenczképü kigyelmedtől, áfitur, páfitur, Páfi Györgytől, még egy pohár bort köszöntök kendre. Ez a bor tőkén termett, hordóba szűrték, fogcsikorodás, bíróbirs... Meghagyta a vak gazda a sánta gazdasszonynak, gyujtsa meg a galycsos gyertyát, menjen le a töredezett pinczébe, hozzon fel bort a romladozott hordóból, köszöntse a pofonvágott ispánra a vak gazda jó akaratjáért.“

A ki e pohárköszöntést egy szuszra el nem tudja mondani: egy pint bor az áldomás.

AZ ARANYFOGU TESTVÉREK.

-149-

Volt egyszer egy szegény ember s ennek egy felesége, meg egy szuka kutyája és egy kancza lova. Itt már hét esztendeje annak, hogy a szegény ember megházasodott s ugyanekkor vette a kutyát is, lovat is, egy-egy kis pénzen. És ezen időtől fogva sem az asszony nem szült magzatokat, sem a kutya nem kölykezett, sem pedig a ló nem ellett; hanem mindhárom gyümölcstelen, meddő

-150-

-151-

volt.

Itt lelkem teremtette, egyszer a szegény ember térül-fordul, kimegyen a piacra s ott egy halat vett. Hazaviszi a szegény ember a halat, megtisztítja, kimossa, majd hat egyenlő darabba vágta s aztán megsütötte.

Mikor készen volt a sültihal, a hat darabból kettőt a feleségével etetett meg, kettőt a kutyájának adott, kettőt pedig a lovának.

Itt lelkem teremtette a sültihaltól mind az asszony teherbe esett, mind a kutya kölykes lett, mind a ló vemhes.

A kutya kilencz hétre két aranyszőrü kutyát kölykezett.

Az asszony kilencz hónapra két aranyhaju, aranyszáju és aranyfogu gyermeket szült.

A kancza pedig kilencz esztendőre két aranyszőrü csikót fiadzott.

Mind a két aranyhaju, aranyszáju, aranyfogu gyermek, mind a két aranyszőrü kutya, mind a két aranyszőrü csikó tátos volt; aranyfogakkal jöttek a világra.

És mindannyian anyajegyesek voltak: a két aranyfogu testvérnek csillag volt a homlokán; a két tátos csikó és a két kutyakölyök keselyek voltak; mindegyik a jobb lábára.

Mikor a két aranyfogu gyermek betöltötte a kétszer hét számot: mindegyik kiválasztotta a maga jószágát, mondván: ez az én csikóm, ez a te csikód, ez az én kutyám, ez a te kutyád, s így kinek-kinek volt egy-egy.

Itt lelkem teremtette, egyszer a mint a két tátoscsikó a kertben legelészne, mindegyik véres lábbal jött elő. Itt a két aranyfogu testvér megyen a vér után, egyszer az utjuk kétfelé vált; jobb és balfelé. Az idősb testvér jobbfelé ment, a kisebbik pedig balfelé, hát mindketten a földből kinőve hegygyel fölfelé egy-egy kardot találtak, melyeket aztán kihúztak a földből s az oldalukra kötöttek.

A szabónál aztán csináltattak szép biboros-bársonyos ruhát, melyet aztán magukra öltöttek.

Igy már a két aranyfogu testvér mindennel a mi egy vitéznek kell, el volt látva: volt tátoslovuk, tátoskutyájuk, biboros-bársonyos ruhájuk és földből nőtt kardjuk.

Itt egyszer megszólal a nagyobbik s azt mondja a kisebbiknek:

- Kedves testvérem! nekem már itthon nincs maradásom. Hogy hova megyek, azt ne kérdezd, ugyanis majd utánam jössz. Ne itt van egy bokor rózsza, mely olyan tulajdonsággal bír, hogyha én eltávozom tőle: elkezd hervadni; hogyha pedig feléje közelítek: kinyilik; ha pedig meg találnék halni: akkor egészen elszárad. Én ezt a rózsát, kedves testvérem, a te gondviselésedre bizom s erről megtudhatod: élek-e, halok-e, hazafelé jövök-e, vagy idegen földön messzibbre távozom-e? Mondom, ha a rózsza elszáradt, ugyannyira, hogy még a gyökerében sem lesz élet: akkor, mint mondtam, én is megszünök élni. S ekkor szakíts le róla egy hervadt rózsát, ereszd a szélnek s a merre az száll, te is csak arra felé tarts s keress föl engem.

Ezzel a nagyobbik testvér fölnyergelte az aranyszőrü tátoscsikót, szólította a kutyáját, majd fölöltözött a biboros-bársonyos köntösbe, az oldalára kötötte földből nőtt kardját - felnevelő apjától, szülő anyjától és édes testvérétől keserves könnyullatások között elbúcsúzáván - felült a tátoscsikóra s elment ország-világszerte hirnevet aratni.

Ment mendegélt aztán hetedhét ország ellen, még az operenciás tengeren is túl, egyszer egy nagy vadon erdőbe ért, hát látja, hogy egy keresztut mellett egy vén asszony kéreget. Az aranyhaju vitéz egy kis-pénzt dobott neki s aztán azt kérdi tőle:

- Ugyan édesanyám, nem tudna az én számomra egy alkalmas helyet, hol lovamnak, kutyámnak istálló, magamnak pedig étel-ital s meleg ágy lenne?

- Csak erre menjen a vitéz ur, válaszolt neki a vén asszony, erre balfelé; nem messze innen talál egy korcsmát, abban van egy néma szolgáló, az majd ellátja mindennel, a mi kell. Lesz aranyzab, selyemszéna a lónak, selyempikó a kutyának, magának a vitéz urnak pedig az, a mi szemének szájának tetszik.

S ezzel az aranyfogu vitéz a balfelé vezető utra tért. A mint mén mendegél, csakhamar elő-utó-találta a korcsmát, honnan elébe szalad a néma szolgáló, hajtogatja magát jobbra balra s intett a kezével, hogy menjen utána. A szegény ember fia utána ment, de a korcsmát oly rondának és piszkosnak találta, hogy megfordította a lova fejét s tovább ment. A néma leány kiment a kapuba s még csak belátta, mindig az öklével fenyegette; de a szegény ember fia, az aranyfogu vitéz, hátra sem nézett, hanem ment a maga útján.

Csak mén csak mendegél, egyszer egy más kastélyhoz ért, melynek az ablakából egy szép asszony nézett ki. A fiatal menyecskének igen megtetszett az aranyfogu gavallér, kihajol az ablakon s int neki, hogy menjen oda.

Az aranyfogu vitéz egészen az ablak alá ment s ekkor azt mondja neki a világszép asszony:

- Édes szívem szép szerelmem, jőj fel hozzám!

Az aranyfogu vitéz aztán az ajtóra került, de itt két oroszlán állt őrt. Most mit tegyen, hova

tudjon a lelke lenni? Végre összetűzött a két oroszlánnal. Az aranyfogu vitéz az egyik oroszlánnak fogta pártját, a tátoskutya pedig a másiknak s nem sok idő telt el bele, hogy az aranyfogu vitéz szíven szúrta az egyik oroszlánt, de a tátoskutya nem oly könnyen boldogult a másikkal, mert igaz, hogy ő is erős volt, de az oroszlán is az volt, s ezért két lábra állva egy félóráig viaskodtak egymással, – de sem az egyik nem tudta legyőzni a másikat, sem a másik az egyiket, mert igen egyforma erejűek voltak. Az aranyfogu vitéz segítségével végre ezt is legyőzték. Aztán az aranyfogu vitéz mindkét oroszlán szívét kivette s az egyiket a tátoskutyanak dobta, a másikat pedig a tátoscsikónak adta, miket azok megettek s ha eddig is erősek voltak, de most hétszerte erősebbek lettek.

Aztán az aranyfogu vitéz jó tátoslovát bekötötte a márványistállóba, zabot adott neki, selyemszénát tett az aranyrács közé, majd megittatta s behúzta rá az ajtót.

A tátoskutyt pedig felállította őrt állani az oroszlánok helyére, hogy az senkit az ő tudta és hire nélkül be ne ereszszen.

-157-

Mikor az aranyfogu vitéz dolgát emigy elvégezte, felszaladt a márványgarádicson, benyitott a világszép asszonyhoz, megölelték és megcsókolták egymást s aztán azt mondták egymásnak:

– Én a tiéd, te az enyém, ásó-kapa se választ el egymástól.

De itt lelkem teremtette a mézes-mákos hetek eltelte után, észrevette az aranyfogu vitéz, hogy a feleségének az egyik szeme mindig nevet, a másik szeme pedig mindig könybe lábad.

Ezért kérdést intézett a feleségéhez illetéknépen:

– Ugyan szíved szíve, szép szerelmem, nem felelnél egy kérdésemre: nem mondanád azt meg nekem, hogy mért sir az egyik szemed, mért nevet a másik?

– Hahó aranyos bimbóm, hát mért ne mondhatnám én azt meg neked, mikor ugy sincs titok köztünk s férj és feleség vagyunk: azért nevet az egyik szemem, mert neked örül; azért sir pedig a másik, mert apám, anyám és édes testvérem gonoszul vesztét siratja. Azért veszték pedig gonoszul, hogy ennek a vén banyának, ki itt meg itt korcsmát mér, van egy porontya, ki a hűgomba szerelmes lett; – de hogyim nem nyerhette el a kezét, mert tudtuk, hogy a gonosznak szolgál, apámat, anyámat, édes testvéremet és az egész várost, hol ők királykodtak, elsüllyesztette, víz alá merítette. S most a hugommal, kit békának változtatott, tekenyős-béka-képében vele él. Ezért sir, kedves férjem, az egyik szemem. Azért szíved szép szerelme, valahogy vadászdodban be ne vetődj abba a korcsmába, mert nem volt rá eset, hogy az a ki oda bement, kijött volna. Azért szíved szíve, ha szeretsz, ha kedves feleséged vagyok, teljesítsd ebbéli kérésemet, különben magadnak csúf halált, nekem pedig holtig tartó gyászt és bánatot okoznál.

-158-

Itt az aranyfogu vitéz égre-földre ígérte, hogy hajlik felesége kérésére, pedig szívében elhatározta, hogy még az nap fölkeresi a korcsmát, ha az életébe kerül is.

Ezért mintha vadászni ment volna, puskát vetett a vállára – jó kardja ugyis mindig az oldalán volt – és elindult az ördöngös korcsma-felé.

Hogy odaért, a néma-szolgáló kiszalad elébe, integet neki, hogy menjen be az ivó-szobába. Az aranyfogu vitéz nem igen kérette magát, hisz ugyis ide igyekezett, bement az ivó-szobába. Itt a néma szolgáló sűrög-forog körülötte, mutatja a kezével, hogy inni vagy enni hozzon-e? Az aranyfogu vitéz int neki, hogy hozzon egy itcze bort. A néma szolgáló izibe leszalad a pinczébe, egy fekete üvegben felhoz valami bor-félét s leteszi a vendég elé.

-159-

Itt lelkem teremtette, az aranyhaju vitéz alighogy egy kortyot lenyelt a borból, tüstént kővé vált ott azon az ülőhelyén. Egy fekete macska ugy a tűz-lócsán ült, mely mikor az aranyfogu vitéz kővé vált, leugrott a helyéről, megrázkódott, hát uramfia, ugyanazon ripacsos ránczos képű vénasszony lett belőle, ki a keresztuton alamizsnát kéregetett. Ez aztán mint én egy szalmaszálat, ölbe kapta az aranyhaju vitézt, kivitte a kamrájába, hol a biboros-bársonyos ruhát lehúzta, kardját a szegre akasztotta s majd olvasni kezdte a kővé vált holtakat, mondván:

– Egy, kettő, három, négy, öt, hat, hét, kilenczvenkilencz, csak egy hija a száznak, de majd ez is eljön.

-160-

S ezzel a vénasszony belakatolta a kamrát, kiszaladt ismét a keresztutra, hol koldusképében az arra járó-kelőktől alamizsnát kéregetett.

A szegény ember kisebbik fia minden istenadta nap kétszer háromszor is megnézte a rózsabokrot, mely napról napra száradt. S mentül jobban száradt, az aranyfogu kisebbik testvér annál szomorubb lett; ugyanynyira, hogy még az étel sem esett jól neki, még az is kifordult a szájából. Addig-addig száradt a rózsabokor, míg egyszer egészen elszáradt. A kisebbik testvér aztán kihúzta a földjéből, hát látja, hogy még a tövében sincs élet. Elszáradt a rózsabokor, meghalt az ő kedves bátyja.

E napságtól fogva a kisebbik fiunak nem volt otthon maradása, hanem ő is fölnyergelte a tátoscsikót, névről szólította a tátoskutyt, fölöltözött a biboros-bársonyos ruhába, felkötötte az oldalára földből nőtt kardját – felnevelő apjától, szülő anyjától keserves könnyullatások között elbucsuzván – felült a tátoscsikóra s elment ország világszerte édes kedves testvére fölkeresésére.

Egy szál rózsát leszakasztott a bokorról, szélnek eresztette s az mindenütt előtte repült.

-161-

Csak száll az elszáradt rózsza, csak száll, egyszer a nagy vadon erdőben levő ördögös korcsma ablakában állott meg.

Hej, a kisebbik testvérnek sem kell több, leugrik a tátoscsikóról, a kutyáját névről szólította s be egyenesen az ivó-szobába. Itt a néma-szolgáló elébe szalad, sűrög-forog körülötte, integet kézzel-lábbal, hogy mit hozzon, bort-e vagy ételt. Az aranyhaju vitéz pofon üti a leányt, úgy, hogy hármat is fordult. Erre a tűz-lóczán ülő macska ki akart ugrani az ajtón, de a tátoskutya elcsipte s ugyancsak vagdalta a földhöz. Mikor a néma-szolgáló látta, hogy a macska sehogysem szabadulhat a tátoskutyától, megszólalt:

- Kegyelem, grácia a fejemnek, mert én semminek nem vagyok az oka, hanem ez a vén boszorkány itt, la, ki macskaképében most az egyszer igazán rákerült az eb harminczadjár! -162-

Erre a szóra a fekete macska mindenféleképen akart szabadulni a tátoskutyától; karmolt, harapott, köpködött, de biz mindez nem használt semmit, mert csak azt nyerte vele, hogy a tátoskutya annál jobban vagdalta a földhöz, hogy szinte nyekkent.

Most a fekete macska mikor látta, hogy ez sem fizeti ki magát, az ördögi mesterséghez látott; mindenféle állattá: kigyóvá, békává, kutyahallá, gyikká, farkassá változott; de ezzel se ért el semmit, mert a kutya soha el nem eresztette, hanem annál jobban szorította.

Végre átlátta a boszorkány, hogy nincsen szabadulás, ezért most a könyörgéshez fogott; letérdelt az aranyhaju vitéz előtt s égre-földre kérte, hogy mindeneket megtesz: a bátyját feltámasztja, kilencz véka aranyat fizet s rádásul kilenczvenkilencz ember életét adja vissza, csak az életének kegyelem.

- No te kutya, én az életednek kedvezek, hanem ígéreted váltsd be.

S aztán a vén banya egy vak-ablaktól különféle színű üvegeket szedett elő, bement a kamrába s mindegyik kővé vált holtembert megkenté s ime azok egyenként mind feltámadtak.

Legelől jött az aranyhaju vitéz, ki midőn meglátta édes testvérét, szó nélkül a nyakába esett s össze-vissza csókolták egymást. Aztán jöttek elő a különféle hirneves vitézek, kik a pihenésben igen megerősödtek s mindegyik egy maga is megküzdött volna egy oroszlánnal, kik holtiglan felajánlották életüket és vérüket a két aranyfogu testvérnek. -163-

De most a szegény ember nagyobbik fia áll elő s azt mondja a vén banyának:

- Hallod-e, te kutya! az én részemről se irgalom se kegyelem mindaddig, mig meg nem mondd, hogy a tekenős-béka képében élő fiadnak miben áll az ereje.

Mit volt mit tenni a vén boszorkánynak, miután már úgy sem szabadulhatott, kivallotta azt is, hogy miben áll tekenős-béka képében élő fia ereje.

- A sóstó kellőközepén virít egy vizi-tök, melynek az árnyékában szokott pihenni a tekenősbéka és a felesége, ennek a vizi-töknek hetedik virágában van egy vasszelencze, a vasszelenczében egy tojás, a tojásban egy lódarázs, ebben rejlik az én fiam ereje; úgyhogy, ha azt a lódarázst megölnék, ő is szörnyet halna, ha pedig kiveszik a tojásból s üvegbe zárják, akkor ugyan élni él a fiam, de minden búbajos erejét elveszti. Ő neki igaz, hogy nagy hatalom van a kezében, mert a vizek felett uralkodik, de ha kegyelmet igérsz neki s életét meghagyod, akkor a vizeket visszaparancsolja az elsülyesztett városról, minden élő állatot feltámaszt, a várost visszaállítja úgy, a mint volt minden élő okos és oktalan állattal egyetemben, maga pedig a vizek kútfejére ül s csak annyi vizet ereszt ki, a mennyi elégséges a város fentartására. -164-

Mikor a két aranyfogu testvér emigy kivette a vén banyából a titkot, lánczra verték s hazavitték a nagy kastélyba, hol aztán egy sötét kamrába mint a bőregeret főlsegeztek.

A világszép asszony most is ott ült az ablakban s mikor meglátta a férjét és ennek szakasztott mását, a testvérét: nem tudta a dolgot mire vélni, nem tudta kiszemelni, hogy melyik az ő kedves férje, melyiknek boruljon a nyakába és melyiket csókolja össze-vissza; mert a két testvér tekintetre, termetre, szépségre, magasságra, szóval mindenre nézve annyira hasonlított egymáshoz, hogy még szülő anyjuk sem igen tudott különbséget tenni köztük. -165-

A nagyobbik testvér végre előlépett, s a világszép asszony csak ekkor ismerte fel rég nem látott kedves férjét.

De a két testvér csak addig volt otthon, mig a lovukat jól tartották, megetették és itatták, aztán pedig elindultak párosan a sóstó fölkeresésére. Mentek mendégéltek aztán hetedhét ország ellen, egyszer mégis csak elértek a sóstó partjára. Egy öreg halász halászatot a víz partján, kitől aztán egy csónakot kértek, erre ráültek s beveztek a sóstó kellős közepére; ott meglelték a vizi-tököt, melynek az árnyékában szokott pihenni a tekenős-béka meg a felesége. Aztán a vizi-tök hetedik virágát leszakasztották, kivették belőle a vasszelenczét, a vasszelenczéből a tojást, a tojásból a lódarázst, de azt megölni, nem ölték meg, hanem egy üvegbe eresztették. A tekenősbéka egyszerre a víz színére jött fel s erőtlenül elterült rajta; még a lábát is alig tudta mozgatni. Majd lassacskán odaevezett a csónakhoz s ekkor megszólalt:

- Mit kívántok én tőlem vizek királyától? csak az életemnek kegyelmezzetek, minden kívánságotkat teljesítem. -166-

- Nem kívánok én egyebet, felelt neki az idősb testvér, mint azt: állítsd vissza ezt az elsülyesztett várost úgy, a mint volt, minden élő okos és oktalan állattal egyetemben; parancsold

vissza a vizeket kútfejeikbe, magad pedig, úgy mint azelőtt volt, ülj a vizek kútfejeire s csak annyi vizet ereszs ki, a mennyi e város számára szükséges.

No jól van, itt lelke teremtette, alig hangzott el az aranyfogu idősb testvér kívánsága: a vizek mind visszatarodtak kútfejeikbe s a fenékről felmerült az elsülyesztett város, úgy a mint volt, minden élő okos és oktalan állattal egyetemben. Az emberek, asszonyok, gyermekek, mind-mind, apraja, nagyja kiszaladtak az utcára s a holtlét nekik csak olybá tetszett, mintha csak aludtak és álmodtak volna. Itt lelke teremtette, a világszép asszony apja, anyja és édes testvére, a világszép királykisasszony is előjött s nagy hálálkodások között köszönték meg éltök megszabadítását; de hogy az örömből semmibe hiányozzék, a világszép királykisasszonyt rögtön elkendőzték a kisebbik aranyfogu testvérral; de mielőtt a lakodalmat megtartották volna, az idősb testvér megölte a lódarazsat, a tekenősbéka is azonnal megszűnt élni; de ebből nagy baj támadt, mert alighogy megszűnt élni a tekenősbéka, a víz folyás is elállott. Ezért az idősb testvér fölkereste a vizek kútfejeit, melynek a száján ott ült az élettelen tekenős-béka s ez zárta el a viznek folyását. Most mi tevő legyen? ha a tekenősbékát elhajítja a víz szájáról: az újra kitódul s ismét előnti az egész várost; ha a tekenős-békát ott hagyja a maga helyén: eláll a víz folyása. S mintha az Isten sugalta volna, kihúzta földből nőtt kardját és vele a tekenős-békát átdöfte. Ime, azonnal kibugyant a fris forrásviz, de minthogy vékonyan folyt s annak a tenger városnak nem lett volna elég: nagyobb lékot vágott a tekenős-békán. Ime a víz kútforrása jobban megnyilt s elegendő vizet bocsátott ki magából.

-167-

S aztán az idősb testvér visszament a városba, a világszép asszonyt elhozta üveges-aranyos hintón, ki, mihelyt meglátta édesapját, szülő anyját és kedves testvérét: nemcsak az egyik szeme, de a másik is nevetett.

Aztán a királyságot kétfelé osztották, fele közepét kapta a nagyobbik aranyfogu testvér, feleközepét pedig a kisebbik, majd felnevelő apjukat és szülő anyjukat is elhozták, kik aztán még most is élnek nagy boldogan, hogyha meg nem haltak.

-168-

A HAZUG ÉS A SZÓT SZÓRA MONDÓ.

-169-

Volt egyszer egy szegény ember s ennek egy dologkerülő fia. Vén volt már a szegény ember, de azért a fia még keresztül szalmát se tett a házba, ha mindjárt fölesett volna is benne, – pedig már embernői kort ért, pedig már 30 éves is volt; – hanem mindig ott kotnyeleskedett a fazekak körül s egyebet sem tett, mint örökkön örökké két krajczáros cseréppipáját szította. Ha kiégett, újra megtömte, de ezt is oly immel-ámmal tette, hogy egy álló óráig is elmotyogott vele.

-170-

-171-

Itt a vén ember mindaddig szót se szólt, míg a dolgot birta, csendesesen szántogatott, vetetetett, s ha megért az istenáldása, learatta, kévébe kötözte, keresztbe rakta, majd hazavitte, kicsépelte, felszelelte s a mi dologkerülőnk csak a készhez ült; – de mikor az öreg ember már egyáltalában nem bírta a dolgot, azt mondja a fiának:

-172-

– Ugyan édes fiam, hát mire nézed te a napot, mért nem dolgozol, mert miből tartasz te el engem öregségemben, második gyermekkoromban?!

– Hahó apám-uram, felelt a dologkerülő, eltartom én kigyelmedet hazugságból is! Azért hogy szavamat beváltsam, most mindjárt elindulok országvilágszerte hazugsággal keresni kenyeremet, majd meglátja kelméd, hogy ez ám csak a jó mesterség.

No jól van, a dologkerülő elindult országvilágszerte; a hátára vetette a tarisznyát, kezébe vette a botját s ment mendegélt hetedhét ország ellen, tulonnan túl, innen innen, egyszer előtalál egy magaszőrü embert, szóba áll vele s azt kérdi tőle:

– Hej, atyafi, tudsz-e szót szóra mondani?

– Tudok, válaszolt az a bizonyos ember.

– No, ha tudsz, úgy jöszte velem. Mentek mendegéltek aztán hetedhét ország ellen, tulonnan túl, innen innen, egyszer előtalálják a szolgabíró, ki négy lovas kocsin elvágatott mellettük.

A szolgabírónak igen gyanusnak tetszett a két ember, azért megállította a kocsiját s azt mondja a hajdujának:

-173-

– Hallod-e Jancsi! nézd, amott megyen két bujnyik-forma ember, azok bizonyosan zsványok lesznek: azért parancsold meg nekik, hogy tüstént ebben a szempillantásban itt teremjenek a szemem előtt, különben mindjárt vásra veretem a gazembereket!

Itt a hajdu leugrik a bakról, odaszalad a két emberhez, s tudtukra adja, hogy rögtön jelenjenek meg a tekintetes szolgabíró ur előtt, mert különben lesz ne-mulass.

Mit volt mit tenni a két embernek, ott voltam, a hol mondták, úgy láttam, mint most, kalap levéve odasompolyogtak a kocsihoz.

– Hát gazemberek, mert a szemetekből látom, hogy azok vagytok, hogy hínak?

A két ember elmondja, hogy ennek meg ennek.

- Honnan jöttök?

- Pestről, felelt a hazug.

- Hazudsz, gazember, hisz Pest-felé mentek!

- Jaj, kérem alásan, valamit ott felejtettünk, hát azért megyünk, felelt a másik.

- Hát mi ujság Pesten? kérdi tovább a szolgabíró.

- Ott bizony, instállok alásan, nincs egyéb, felelt a hazug, mint akkora madarat mutogatnak, hogyha kiereszti a két szárnyát, az egyik vége Pesten van, a másik pedig Budán.

-174-

- Ejnye kánisz tota máter, hát te még engem lóvá akarsz tenni!... Hej, Jancsi, hegedülj csak 25-töt ennek a gazembernek a farára!

Itt a mi hazugunkat lekapják a tiz körméről s olyan huszonötöt hegedültek el rajta, mint a peták.

Mikor a hazug kikapta a maga porcióját a mint dukál, odalép a kocsihoz s azt mondja a szolgabírónak:

- Megkövetem alásan a tekintetes urat, de én ezt abba nem hagyhatom, hanem a királyhoz apellálok, hogy a tekintetes ur engem minden igaz ok nélkül huszonötig veretett.

No erre a szolgabíró nem szólt semmit, hanem a másikhoz fordult, mondván:

- Hát te gazember, igaz-e az, hogy Pesten olyan nagy madarat mutogatnak, hogyha kiereszti a két szárnyát, az egyik vége Pesten van, a másik pedig Budán, he, felelj rögtön erre a kérdésemre?!

- Megkövetem alásan a tekintetes szolgabíró urat, felelt a szót szóra mondó, - én Pesten akkora madarat nem láttam, mely ha kiereszti a két szárnyát, az egyik vége Pesten, a másik pedig Budán, hanem láttam akkora madártojást, hogy 24 ember 7 öles vas ruddal hengergeti.

-175-

Itt a szolgabíró gondolkozóba esik s mondja magában: oly nagy madártojás és olyan nagy madár, hát ki tojta volna azt a nagy tojást, ha nem az a nagy madár, már igaz... Mondom, alighogy ezt elgondolta magában, azt mondja a hazugnak:

- Édes jó barátom, lehet hogy igazad van, lehet hogy nincs, hanem ha elállsz attól, hogy a királyhoz apellálsz, ne, itt van, adok 100 forintot kongóban.

A hazug elvette a 100 forintot s feleközepét a szót szóra mondónak adta, a szolgabíró pedig tovább ment.

Itt volt már a hazugnak 25 mogyorófa-pálczája a farán és 50 forintja a zsebben s azzal tovább mentek.

Csak mennek, csak mendegélnek tulonnan túl, innen innen, egyszer elől-utol találja őket a viczispán. Ennek is igen gyanusnak tetszett a két ember, azért megállítja a hintót s azt mondja a huszárjának, szót szólván:

-176-

- Hallod-e Jancsi - mert így hitták a huszárt - nézd csak, amott megyen két bojnyik-forma ember! azok alkalmasint zsványok lesznek: azért fogd fülön őket s hozd a szemem elé.

Itt a huszár leugrik a bakról, szalad a két ember után, hogy álljanak meg, mert a nagyságos viczispán ur hivatja.

Mit volt mit tenni a hazugnak és a szót szóra mondónak, odasompolyogtak a hintóhoz levett kalappal.

- Hát gazemberek, kezdé beszédét a viczispán, mert a szemetekből olvasom ki, hogy azok vagytok, hát hogy hínak titeket?

A hazug és a szót szóra mondó mondja, hogy ennek meg ennek.

- Hát honnan jöttök? kérdi a viczispán.

- Pestről, felelt a hazug.

- Hazudsz gazember, hisz Pest-felé mentek!

- Jaj, kérem alásan, felelt a szót szóra mondó, valaminket ott hagytuk, most azért megyünk.

- Hát mi ujság Pesten? kérdé tovább a viczispán.

- Ott bizony, megkövetem alásan a tekintetes és nagyságos viczispán urat, nincs egyéb, hanem a Duna lángba borult és fenéig kiégett.

-177-

- Ejnye, kánisz tota máter, hát te még engem lóvá akarsz tenni!... Hej, Jancsi állj elő!

Elóáll a Jancsi.

- Hegedülj csak ennek a semmire-kellőnek a farára huszonötöt!... még ő engem bolonddá akar tenni!...

Itt lekapják a tiz körméről a hazugot, Jancsi pedig olyan huszonötöt sózott a farára, hogy tudom míg él se felejt el, hanem mindig a szájában lesz az íze.

Mikor a hazug kikapta a maga porcióját, föláll, odamegyen a hintóhoz s azt mondja a viczispánnak:

- Már megkövetem a nagyságos viczispán urat, de én ezt abba nem hagyhatom, hanem egyenesen a királyhoz apellálok; mert engem a nagyságos viczispán ur minden törvény és minden igaz ok nélkül veretett meg.

No, erre a viczispán nem szólt semmit, azt is lassan mondta, hanem odafordult a szót szóra mondóhoz s azt kérdi tőle:

- Hát gazember, igaz-e az, hogy Pesten a Duna lángba borult és fenéig kiégett?

-178-

- Megkövetem alásan a nagyságos viczispán urat, felelt a szót szóra mondó, én azt egész biznysággal nem merem állítani, hogy a Duna lángba borult és fenéig kiégett volna, mert nem láttam; hanem azt láttam, hogy a pesti és budai piacokon annyi a sült-hal, hogy azokat az irdatlan nagy házakat tetézi.

A viczispán gondolkozába esik s elgondolta magában: annyi a sült-hal, hogy a házakat tetézi, hát honnan volna az, ha nem onnan, hogy a Duna csakugyan lángba borult és fenéig kiégett... már igaz... Mondom, alighogy ezt elgondolta, azt mondja a hazugnak:

- No édes fiam, lehet hogy igazad van, lehet hogy nincs, hanem azt mondom én neked: hogyha elállsz attól, hogy a királyhoz apellálsz, ne itt van 200 forint.

A hazug megkapta a 200 forintot s feleközepét a szót szóra mondónak adta, a viczispán pedig tovább hajtatott.

Igy volt már a hazugnak 150 forintja és 50 mogyorófa-pálczája. S azzal aztán tovább mentek.

Csak mennek, csak mendegélnek hetedhét ország ellen, tulon túl, innenen innen, egyszer látnak feléjük közeledni egy hat lovas hintót, melyben maga a főispán ült. Elöl inas, hátul hajdu, a hintó mellett pedig hat lovashuszar nyargalt.

-179-

A főispán elhajt a hazug és szót szóra mondó mellett. Ennek is igen gyanusnak tetszett, a hazug, meg a szót szóra mondó: azért megállította a hintóját s azt mondja a Jancsinak:

- Hallod-e Jancsi - mert közbe légyen mondva, így hitták az egyik huszárt - hallod-e Jancsi, nézd csak, amott megyen két bojnyik-forma ember, kik alkalmasint hamarabb mint nem, zsványok lesznek: nosza fogd csak fülön, hozd ide az én szemem elé.

Itt a huszár utána rúgtat a két jó madárnak s csakhamar beérte őket, kiknek aztán azt találja mondani:

- Hej, atyafiak, megálljanak csak kentek, mert a méltóságos főispán ur hivatja!

Mit volt mit tenni a hazugnak és a szót szóra mondónak, odaállitanak a főispán elé kalap levéve, kiknek az aztán azt mondja:

- Hát gazemberek, mert a szemetekből látom, hogy azok vagytok, hogy hínak?

-180-

A hazug, meg a szót szóra mondó megfelelték a kérdésre, hogy ennek meg ennek.

- Hát honnan jöttök gazemberek? kérdé tovább a főispán.

- Pestről, felelt a hazug.

- Hazudsz gazember, hisz Pest-felé mentek.

- Jaj, kérem alásan, felelt a szót szóra mondó, ott felejtettünk valamit, most azért megyünk.

- Hát mi ujság Pesten?

- Ott bizony, megkövetem alásan a méltóságos főispán urat, nincs egyéb, mint meghalt a Jézus Krisztus: azért az egész város gyászszal, feketével van bevonva.

- Ejnye, kánisz tota máter, hát te még engem lóvá akarsz tenni!... nosza fogjátok meg s hegedüljete csak a farára huszonötöt.

Itt a mi hazugunkat lekapják a tiz körméről s olyan huszonötöt sóztak a farára, hogy míg él sem felejt el, hiszem azt az egyet!

Mikor a hazug kikapta a maga porcióját a mint dukál, fölállt s odamegyen a főispánhoz s azt mondja neki:

- Megkövetem alásan a méltóságos főispán urat, de én ezt abba nem hagyhatom, hanem egyenesen a királyhoz apellálok; mert engem minden törvény és minden igaz ok nélkül veretett meg.

-181-

No erre a főispán nem szólt semmit, azt is lassan mondta, hanem a szót szóra mondóhoz fordult s azt mondja neki:

- No te gazember, hát igaz-e az, hogy Pesten meghalt a Jézus Krisztus?!

- Megkövetem alásan a méltóságos főispánurat, én azt egész bizonyossággal nem merem állítani, hogy Pesten a Jézus Krisztus meghalt volna, mert nem láttam; hanem azt láttam, hogy ott a földtől kezdve egész a magas égig mennyei lajtorják vannak támasztva, melyeken feketébe öltözött angyalkák járnak le s fel.

Itt a főispán gondolkozóba esik s elgondolta, hogy minek volnának a földtől az égig támasztott mennyei lajtorják, ha csakugyan a Krisztus nem halt volna meg. Mondom, mikor ezt mind elgondolta, azt mondja a hazugnak:

- Hallod-e barátom, lehet hogy igazad van, lehet hogy nincs, azért ez szóm és mondásom, hogyha elállasz attól, hogy a királyhoz apellálsz, ne itt van, adok 300 forintot kongóban.

A hazugmondó a 300 forintot szépen fölvette s feleközepét, 150 forintot a szót szóra mondónak adta. Így volt már a hazugmondónak 300 forintja és 75 mogyorófa-pálczája a farán. Aztán elváltak egymástól, az egyik jobbra, a másik pedig balra ment s mindegyik szerencsésen hazajutott.

- No apám-uram, szolt a hazugmondó, itt van, 300 forintot szereztem össze - hazugsággal, hanem a dolog végén egy kis csombók van, már mint 75 darab mogyorófa-pálcza, melyeket én tanulság okáért magamnak tartok meg, a 300 forintot pedig átadom kigyelmednek, hogy legyen miből istápolni.

A hazugmondó aztán hozzálátott a munkához, megfogta az ekeszarvát s ezt mégis könnyebbnek találta, mint azt a 75 mogyorófa-pálczát.

Eddig volt, mese volt, talán igaz se volt.

A VITÉZ SZABÓ.

Volt egyszer egy igen korhely szabó-mester, kinek egész álló nap dinom-dánom s ki egyre ivott, mint a kefekötő; biz ő kigyelme addig ivott, mig utoljára házát, szőlejét, pinczejét, marhát, utoljára még az ingét is beitta; biz ő kigyelme, mikor már sok volt a rováson, azt se mondta befellegzett, hanem szépen odább állott s szárazon vitte el az irháját.

Csak mén, csak mendegél, egyszer egy nagy vadon erdőbe ért, hol egy árnyékos helyre lefeküdt s szép csendesen el is nyugodott az urban.

Csak alszik, csak alszik, de a legyek, melyek itt szinte rajzottak, ugy meglepték a mi szabó-mesterünket, hogy szinte feketedlett tőlük.

Itt a szabó fölébred, a homlokára csap s egy ütésre hét legyet agyonütött. Hogy im szabó volt, tű és czérna volt nála, levette a kucsmáját s aranyos betűkkel czifrán kipitykézte ezt a szót és mondást: „Egy csapásra hetet, pedig még nem is haragudtam“.

Aztán ment mendegélt hetedhét ország ellen, egyszer a királyi rezidenciába ért, hát olvassák a kucsmáján: „Egy csapásra hetet, pedig még nem is haragudtam.“ Ennek bizonyosan valami hirneves vitéznek kell lennie, ha egy csapásra hetet agyonütött, pedig még nem is haragudott, hátha haragudott volna! Itt a szabót rögtön bevezették a király színe elé, fogadják nagy szívesen, kínálják erősen s mindjárt az első székebe ültették. Itt a szabó megörül a nagy tisztességnek, hányja-veti, teszi magát s ugyancsak begyesen ült az első székeben.

- Hát mi járatban vagy hirneves vitéz? kezdé beszédét a király.

- A vitézség pálmáját keresem! felelt nagy hetykén a szabó, pedig tudjuk, hogy 99 sem nyom le egy kecskét.

- Hahó vitéz, nem kell azt keresni, mégis megtalálhatod! megtalálhatod itt e gyászszal bevont városban; mert fánkra, fűnkre és vizünkre elviselhetlen adó van vetve. Szabadíts meg tőlük, felekirályságom, s egyetlenegy leányom lesz a jutalma. Itt meg itt az erdőben, ilyen meg ilyen kápolna mellett lakozik egy oroszlán, melytől már az erdőre sem lehet menni, fát sem lehet hozni, mert a kit elő-utol-talál, minden irgalom és kegyelem nélkül szanaszét tépi. Ha te ezt az oroszlánt akár elevenen, akár holtan kézre-kerited, biboros-bársonyos trónom első aranylépcsőjére állitlak s akkor elhiszszük, hogy csakugyan vitéz vagy.

Itt a szabóból lett vitéz ugyancsak kötötte az ebet a karóhoz, ugyancsak parolázott a királylyal, hogy ő az oroszlánt így megöli, úgy megöli, pedig még csak a neve hallatára is szepegett.

No jól van, itt a vitéz szabót hat lovas üveges-aranyos hintón kiviszik az erdőre s mikor egy keresztutra értek, azt mondják neki, hogy menjen a jobbfelé vezető uton, majd elér a kápolnához, hol aztán megtalálhatja az oroszlánt, ha meg akar vele küzdeni s ezzel otthagyták a szabót a bizonyos halál torkában. Itt a szabóra rájön a félsz; reszket, fázik, töri a hideg, vaczog a foga s elkékül. Biz ő kigyelme meg akart az oroszlán elől szökni, nem a jobb- de a balfelé vezető uton indult el, szüntelen mint a nyaktekerics tekintgetett maga körül, hogy honnan jön már az oroszlán.

Itt lelkiem teremtette, egyszer csak azon veszi észre magát, hogy a kápolna előtt van s nem messze tőle ott alszik a rettenetes oroszlán. Alig maradt annyi ideje, hogy beugorhatott a kápolnába, az oroszlán utána s üzi-kergeti; 12-szer megkerülték az oltárt, egyszer a szabó rést

kap, cselet vetett az oroszlánnak, kiszaladt a kápolnából, izibe behuzta maga után az ajtót s az oroszlán benn rekedt.

Most kinek volt nagyobb szája mint a szabónak, most ki volt nála nagyobb vitéz, rögtön hazaüzent, hogy jőjenek ki kocsival; mert az oroszlánt megfogta farkánál fogva, bedobta a kápolnába s most csináljanak vele azt a mit akarnak.

Itt a király egész kíséretével nagy parádéval jött ki; de most az volt a kérdés, hogy végezzék ki azt a rettenetes oroszlánt. A szabóból lett hires vitéz Pilatusként a kezét mosta, hogy ő tőle elég volt az, hogy megfogta, most az ő dolguk, hogy és miként végezzék ki. A mint így tanakodnak, hát látják, hogy az oroszlán felugrott az ablakba s ki akar bujni a vasrostélyon. A király egyszeribe odaállított egy tuztat vadászt, hogy lőjék agyon. Azok rálóttek, igaz, hogy az oroszlán elordította magát, de a puffanását nem hallották. Most az volt a kérdés, hogy ki mer bemenni a kápolnába; mindenkinek borsózott tőle a bőre. A szabó ott leskelődött a kulcslyukon, hát látja, hogy az oroszlán meg van halva és lábánál fogva fennakadt a vasrostélyban. Most bezzeg ki volt vitézebb, mint a szabó; bátran bement a kápolnába, farkánál fogva, lerántotta a dögölt oroszlánt s ráhágott.

-189-

Itt mindenki csak a vitéz szabót nézte, mindenki csak ő róla beszélt, mindenki csak a kucsmájára nézett s leolvasták róla: „Egy csapásra hetet, pedig még nem is haragudtam.“ Bezzeg mondták utána, hátha még megharagudott volna!

Itt a szabó nagy tisztességben részesült; a király trónusa első aranylépcsőjére állította.

- No hires vitéz, most már ha nem mondod is, elhiszszük, hogy bizony vitéz vagy s a vitézség pálmájából egy ágat elnyertél, de hogy koszoru legyen belőle, itt meg itt, ezen meg ezen a helyen lakozik egy rettenetes egyszarvu állat. Szabadíts meg tőle s ha szerencsésen legyőződ: trónom második aranygarádcására állitlak.

-190-

Itt a szabóból lett vitéz ugyancsak kötötte az ebet a karóhoz, ugyancsak parolázott a királylyal, hogy ő azt a rettenetes egyszarvu fenevadat így kézre keríti, úgy kézre keríti.

No jól van, a vitéz szabót hat lovas üveges-aranyos hintón kiviszik az erdőre s mikor a keresztutra értek, megmutatták neki, hogy ezen meg ezen az uton haladva egy terepély cserfára akad, mely alatt szokott minden istenadta délben a rettenetes egyszarvu fenevad aludni.

Itt a szabóra rájön a félsz; reszket, fázik, töri a hideg, vaczog a foga s elkékül. Biz ő kelme átcsapott a másik utra; meg akart szökni. De hogy hogy nem, egyszer csak azon veszi észre magát, hogy a terepély cserfa alatt van, melynek tövében ott volt a hely, hol az a rettenetes állat szokott délben feküdni. Most mi tevő legyen? sem vissza, sem előre menni nem mert, hátha szemközt jön rá az a rettenetes állat; ott maradt a fa alatt, körülnéz, hát látja, hogy egy furó, egy szekercze, meg egy sindelező ott hever az embercsontok között, melyekről a hust már lerágta az a rettenetes fenevad.

-191-

A szabó, hogy hogy nem, fölvette a három szerszámot, a furóval száz meg száz lyukat furt a terepély cserfa oldalán, a szekerczével éket faragott, a sindelezőt pedig a kezében tartotta.

Itt eljön a dél, eljön a rettenetes fenevad s mikor meglátta, hogy valaki a helyén áll, elordítja magát, neki a szabónak s kergetni kezdte a terepély nagy cserfa körül. A szabó köröskörül szaladt, az egyszarvu pedig mindig a nyomában s mindig szurkálta a cserfát a homlokából kiálló hegyes szarvával. Egyszer, hogy hogy nem, egy lyukba találta beleütni a szarvát. Hej a szabó sem rest, izibe oda ugrik s beékelte a szarvát a lyukba; ugyannyira, hogy az egyszarvu fenevad nem tudta kihuzni.

Most kinek volt nagyobb szája, mint a szabónak, most ki volt nála vitézebb, rögtön hazaüzent, hogy jőjenek ki kocsival a nagy terepély cserfa alá; mert az egyszarvut sörényénél fogva megfogta, s szarvánál fogva a nagy terepély cserfa derekába ékelte s most csináljanak vele azt, a mit akarnak.

-192-

Itt a király egész kíséretével nagy parádében kijött. Az egyszarvut aztán agyonverték s mindenki csak a szabó vitézségét dicsérte, mindenki csak ő róla beszélt, még maga a hir is, mindenki csak a kucsmájára nézett s onnan leolvasta: „Egy csapásra hetet, pedig még nem is haragudtam.“ Bezzeg mondták utána, hátha még haragudott volna!

Itt a szabót nagy tisztesség érte; a király trónusa második aranygarádcására állította s szót szólt hozzá illetékesen:

- No hirneves vitéz, most már ha nem mondod is, elhiszszük, hogy bizony vitéz vagy s a vitézség pálmájából újra elnyertél egy ágat; de hogy koszoru legyen belőle: itt meg itt, ezen meg ezen a helyen tanyázik három óriás. S ha ezektől is megszabadítasz, trónusom harmadik aranygarádcására állitlak, vicze-királynak megkoronázunk s elnyered egyetlenegy legkedvesebb leányom kezét.

Itt a szabóból lett vitéz ugyancsak kötötte az ebet a karóhoz, ugyancsak köpte a markát s ugyancsak parolázott a királylyal, hogy ő azt a félelmetes három óriást így legyőzi, úgy legyőzi.

No jól van, a vitéz szabót hat lovas üveges-aranyos hintón kiviszik az erdőre s mikor egy keresztutra értek, azt mondták neki, hogy a jobbfelé vezető uton haladva tér az óriások tanyájára s ezzel otthagyták a szabót a bizonyos halál torkában.

-193-

Itt a szabóra rájön a félsz; reszket, fázik, töri a hideg, vaczog a foga s elkékül. Biz ő kelme,

meg akarván az óriások elől szökni, a másik utra tért, de hogy hogy nem, egyszer csak azon veszi észre magát, hogy szemközt áll az egyik óriással, ki ugyancsak hunyorgatta rá a szemét.

Most a szabó mi tevő legyen? ha visszafelé szalad, az is baj, mert az óriás csak egyet lép s rögtön a nyakára teszi a lábát, ha előre mén, az is baj, mert az óriás azt teheti vele, a mit akar, de mégis előre ment.

- Jó napot bátyó! szólítja meg a szabó az óriást.

- Fogadj Isten öcsém! hát hogy mersz a lábam alá jőni, nem félsz, hogy a nyakadra hágnak!?

- Kicsi a bors, de erős! én azért jöttem, hogy mindhármattal megbirkózzam.

- Mindhármunkkal?!... fogd meg hát ennek a fának a tetejét, ha oly erős vagy, hadd lássam, hogy meg bírod-e tartani?

-194-

Itt az óriás felnyújtózkodik, a legmagasb sugár fa tetejét elkapja, s lehajtotta egész a földig! Mikor a szabó belekapaszkodott a sugárfa hegyébe, az óriás eleresztette. A sugárfa visszavágódik s úgy elhajtotta a szabót, hogy jobban se kellett, ki szerencséjére egy tóba czuppant le, különben úgy szét mállott volna, hogy kanállal se lehetett volna egy mákszemnyit összekaparni belőle.

Mikor a szabó kiuszott a vízből, odamegyen hozzá az óriás s azt kérdi tőle:

- Ha oly erős vagy, mint a milyennek állítod magad, hát mért nem tartottad meg a sugárfa sudarát.

- Csak azért, válaszolt neki a szabó, hogy lásd, hogy én repülni is tudok s azzal is különb gyerek vagyok, mint te.

Erre a szóra ott terem a másik óriás is, ki azt mondja a szabónak:

- Ha oly derék embernek tartod magad: én velem mérközzél meg. Ne, itt van neked is, nekem is egy-egy darab kő. No lássuk, hogy melyikünk tudja magasabbra felhajítani s melyikünké esik le hamarább.

Itt az óriás felhajítja a követ oly magasra, hogy három álló óra mulva esett le, s azt mondja a szabónak:

-195-

- No, hajtsd fel te is.

A szabó, honnan honnan nem, benyult a kebelébe, egy kis madarat vett ki onnan, a követ pedig bennhagyta. Megcsóválja aztán a kis madarat, felhajítja a levegő égbé. Az óriások csak várják, csak várják, hogy mikor esik le a kő, itt eljön egy óra, két óra, három óra, négy óra, s a kő még most sem esett le. Összenéznek s kezdték a fejüket csóválni, hogy mekkora erő szorult abba a kis emberbe.

Erre a csudálkozásra megérkezik a harmadik óriás is, ki azt mondja a szabónak:

- No öcsém, ha oly erős vagy: ne, itt van neked is, nekem is egy-egy darab kő. Én az enyémet a markommal annyira összemorzsolom, hogy lisztté válik: lássuk, megtudod-e ezt te is cselekedni; mert akkor csakugyan elhiszszük, hogy jó vér szorult beléd.

Itt az óriás összeszorítja a markát s pár percz mulva kinyitja, hát a gránitkövet annyira összemorzsolta, hogy lisztté vált.

- No bátyó, szolt a szabó, most idenéztek: én a követ annyira összemorzsolom, hogy nemcsak lisztté válik, hanem víz csurog ki belőle!

-196-

Az óriások erre csak azt felelték, hogy szeretnék azt látni. Erre a szabó benyul a kebelébe, kivesz onnan egy gomolyatúrót, összeszorítja annyira, hogy egy pár csepp savó kicsordult belőle.

- No lássátok, nem megmondtam, hogy e gránitkövet nemcsak lisztté morzsolom, hanem vizet is csavarok ki belőle. Próbáljátok meg ti is, s ha megteszitek: akkor elhiszem, hogy erősek vagytok.

Az óriások sorra próbálják, de biz a gránitkőből egy se tudott vizet kisajtolni s ekkor az óriások összenéznek s mondogatják egymásnak, hogy ilyenre még nem akadtak, hogy ezzel szőrmentében kell bánni, mert mindhármukat bizony még csúffá teszi.

Mikor így összesúgtak-búgtak: a szabót meghitták a tanyájukra, gondolván, hogy ott majd könnyebben megejthetik.

Itt, mikor eljött a főzés ideje, egyik otthon maradt tüzet rakni, ketteje pedig elment eleségért. Megjön az első s a vállán egy egész ökröt hozott; megjön a második is, s ez a hátán öt akó bort cipelt. Aztán a harmadik a főzéshez látott; az egész ökröt nyársra húzta s egyes-egyedül forgatta, a szabó pedig még ma csak vendég volt s csak a készhez ült. Csak esznek, csak esznek, egyszer fölkel az egyik óriás, odamegyen az öt akós hordóhoz, felkapja mint én egy kulacsot, jót húzott belőle, s aztán csendesen visszaeresztette. A másik óriás hasonlóképp cselekedett, a harmadik szintén. Az óriások csak várják, hát az a negyedik, már mint a szabó, hogy veszi föl az öt akós hordót s hogy emeli a szájához; de a szabó sem evett bolondgombát, hogy vaktában húbele-hóbele Balázs, lovat ad isten-módjára, neki menjen az öt akós hordónak s csizmadiát fogjon; hanem praktikához fogott ilyenképen; a hordót megfurta, egy nádszálat keresett, beledugta s fekvé ivott belőle, s az óriások kérdésére, hogy mért nem emeli fel, csak azt

-197-

válaszolta: hogy ő náluk ez a szokás.

De a szabó nem volt ám mindig oly nagy, hogy mindent a helyébe tettek, hanem azt mondták neki másnap: válaszszon, akár ökröt hozzon, akár borért menjen. A szabó mindezekre csak azt felelte, hogy ő borért megyen.

Itt a szabó mit mit nem cselekszik, bemegy a városba, vesz 10 akó bort hordóstul együtt, s azt úgy az erdőszélben egy bizonyos helyre letette, s aztán üres kézzel elballagott az óriástanyára, hol azt kérdik tőle:

- Hát nem hoztál bort? most már mit iszunk?

- Ej, dehogy nem hoztam, hanem öt akós hordóval nem kaptam, azért hogy mikor rám kerül ismét a sor, kétszer ne fáradjak: 10 akós hordót hoztam a hátamon, de igen nehéz volt s itt meg itt az erdőszélben letettem. Azért, ha bort akartok inni, hát hozzátok el, de ketten menjete, mert egy nem bírja el.

Itt a megnevezett helyre elszalad a legerősebb óriás, fölveszi a hordót, de biz azt alig hozta vagy száz lépésre, kénytelen kellett letette s visszament üres kézzel.

Itt elmegy a másik is, fölemeli a hordót, de biz az még annyira se hozta el, mint az első. Ez is üres kézzel ment vissza.

Az óriások elszégyenelték magukat, hogy ily piczi törpe ember is kifog rajtuk; mert kettőnek kellett a hordót elhozni. Ezért összesúgtak-búgtak, hogy és mint veszítsék el a szabót, de mielőtt erre rámehtek volna, a szabó megsejditette a dolgot, elbújt az óriások pinczéjébe, hát csak ekkor látta, hogy mennyi sok drágaság, arany, ezüst van ott összehalmozva; de hogy az óriások utána ne mehessenek, az ajtókat belülről mind becsukta kulccsal. Itt a pinczében elkezdi iszonyuan dörömbölni-dorombolni, üti veri az üres hordókat. Meghallják ezt az óriások, tanakodnak súgnak-búgnak, hogy mi tevők legyenek; az ajtón nem mehtek be, az ablakon kellett bebújni. A szabó pedig egy irtóztató bárdal fölfegyverkezve csak ezt várta.

Bedugja az első óriás a fejét a pinczelyukon. A szabó sem rest s az irdatlan bárdal úgy lecsapta a fejét, hogy az óriás azt se mondta: „bá“.

Bedugja a másik óriás is a fejét a pinczelyukon, ennek is szerencsésen levágta a fejegombját.

A harmadik óriás is szintén azonképen járt. Így szabadult meg a vitéz szabó az óriásoktól s most kinek volt nagyobb szája, mint neki, most ki volt nála vitézebb! rögtön hazaüzent, hogy jőjenek ki 24 hat ökrös társzekérral; mert a három óriást csúfhalállal megölte.

Itt a király egész kíséretével, zeneszó mellett kijött a szabó elé, fogadják nagy parádéval, elől-utól hajlongnak előtte, dicsérik hét világra szóló vitézségét s olvassák kucsmáján az aranyfonallal czifrán kipitykézett mondást: „Egy csapásra hetet, pedig még nem is haragudtam“ s hozzá tették: hátha még megharagudott volna, akkor, akkor!...

A sok szóbeszéd között végre a király vette át a szót:

- No hirneves vitéz, most már csakugyan elhiszszük, hogy bizony nagy vitéz vagy s a vitézség pálmájából három ágat elnyertél, kész a koszoru, csak a fejedre kell tenni. Én állok szavam mellett, itt van egyetlenegy leányom, neked adom feleségül a felekirállyal együtt; mert országomról a gyászt levontad; fánkat, fűnket és vizünket szabaddá teted az oroszántól, egyszerutól s óriásoktól: azért lépj fel trónom harmadik aranygarádicsára is, ülj le a biborosbársonyos trónusomba, te pedig leányom, tedd föl a fejébe a vitézség pálmáját.

Aztán a szabóra ráadták a biborosbársonyos köntöst, fölvezették a trón három aranygarádicsán, és jobbfelől a király mellett foglalt helyett, majd előhozták a vitézség pálmáját, melyet a királykisasszony tett a fejére, ki aztán király atyja bal oldalán foglalt helyet és papot, hóhért, vaskalapot hívtak, a pap összeadta, hóhér seprózta, az istennyila kerülgette, de soha meg nem ütötte.

A temérdek sok kincset, aranyat és ezüstöt 24 hat ökrös szekér se bírta egyszerre elvinni; hanem kétszer is fordultak, de még akkor is volt mit vinni.

A MÉSZÁROS-LEGÉNY.

Volt egyszer a világon egy vándorló mészáros-legény. A mint mén mendegél, egyszer egy nagy vadon erdőben elestveledett; sötét volt, hogy szinte harapni lehetett volna; ordítottak a fenevadak, hogy szinte rengett bele az erdő.

Itt az egyszeri mészáros-legény azon tünődött, hogy hol hajtsa le a fejét az éjszakai nyugalomra, mikor se egy hajlék, se egy korcsmára nem akadt. A mint mén mendegél, hát messziről látja, hogy valahol ott az erdőben tűz ég. A mészáros-legény azt gondolta, hogy az valami pásztor-tűz, azért feléje irányozta a lépteit; de útközben más gondolatra tért, gondolván magában, hátha ott zsványok tüzelnek: azért egy másik utra csapott át.

Csak mén, csak mendegél, hát egyszer újra előtte ég a tűz. Itt a mészáros-legény nem tudta a dolgot mire vélni, azért újra másik utra csapott át.

Csak mén, csak mendegél, egyszer harmadszor is előtte égett a tűz. Kapja a lelkét mit mit nem cselekedett, visszafordult, majd hol az egyik, hol a másik oldalra tért által, de a tűz mindig előtte égett.

Mit volt mit tenni a mézárós-legénynek, látta, hogy nincsen szabadulás, neki ment egyenesen a lángos-lobogós tűznek. Hogy odaért, hát látja, hogy ott egy vén asszony szítja a tüzet s ugyancsak sütkérezik nála.

- Adjon isten jó estvét, édes öreganyám!

- Fogadj isten, mézárós-legény, hol jársz itt ezen az idegen földön, hol még a madár se jár?

- Mi türés tagadás, édes anyám, biz én fedél alá szeretnék jutni, hogyha befogadna kigyelmed.

- Édes fiam, én szívesen adok szállást, hanem azt előre megmondom, hogy az én szobámban minden istenadta éjszaka, úgy 12 óra után ördögök járnak, kik mindenkit, a kí csak abban a szobában hál, minden irgalom és kegyelem nélkül, diribról darabra, izzé-porrá tépnek.

-204-

- Ej, édes öreganyám nem félek én az ördögöktől; mert volt már velük dolgom: azért csak vezessen be abba szobába, majd elüzöm én őket, hisz ez a mesterségem!

S ezzel a vénasszony a mézárós-legényt bevezette a mondott szobába, ágyat vetett neki s aztán szerencsés jó éjszakát kívánván, magára hagyta a vendéget. Itt a mézárós-legény, hogy magára maradt: az ajtót ablakot jól becsinálta, lánczczal erősen bekötözte, majd a csizmája szárából kihúzott egy nagy kést, azt az asztalra tette, bunkós botját a feje mellé az ágyhoz támasztotta s aztán minden ruhástól együtt ledőlt az ágyba, de álom sehogyse jött a szemére. Az asztalon ott égett a gyertya, az ajtó küszöbjén pedig ott feküdt a mézárós-legény számárgyagságu két kutyája.

Itt eljön a tiz óra, el a tizenegy, el a tizenkettő is, ép éjfél volt s ekkor iszonyu csörömpölés, csattogás és zúgás hallatszott a padláson, mintha ezer meg ezer lánczot keresztülkasul húzgáltak volna. A két szelindek szűkült s csunyául vonított, mintha valakinek a halálát előre érezték volna, a mézárós-legényben pedig a vér is megfagyott; félt, reszketett, elkékült, elsáppadt. Itt a zúgás, csörömpölés és csattogás mindinkább közelebb-közelebb jött A két szelindek vonított keservesen s ugyancsak kaparták az ajtót, hogy ereszsze be őket is a gazdájuk; de biz az most aranyért se mozdult volna a helyéről. Végre a kutyavonítás is többé nem hallatszott; mert valaki azokat diribról-darabra tépte s az ablakon mind behajigálta abba a szobába, hol a mézárós-legény feküdt.

-205-

S ekkor ugyancsak ripeg-ropog az ajtó, szakad a láncz, elalszik a gyertya, sötét lesz, hogy szinte harapni lehetett volna s betörik az ajtót. A mézárós-legény egyszerre talpon volt, kezébe kapta a fütykőst s várta, hogy mi lesz már ebből.

Itt az ajtón magátul bejön egy láda, a ládából kinyulik egy bot, a botnak a végén pedig egy vörös sipka volt s neki egyenesen a mézárós-legénynek.

Ez sem rest, félre ugrik s a fütykőssel leütötte a vörös sipkát a bot végéről, mely úgy az ágy alá esett be.

-206-

Az ördögnek minden ereje ebben a vörös sipkában állott. S míg ezért az ördög bebújt az ágy alá, addig a mézárós-legény kiugrott a szobából s az ajtó előtt egy keresztet vont. Ezért az ördög nem mehetett utána, de a kakas is megszólalt, biz ő kigyelmét, mintha nemis lett volna, hazaparancsolták.

A mézárós-legény aztán meghuzta magát az ajtószegben s várta, hogy mi lesz már ebből.

A konyhában ott égett a nagy rakás tűz egy irdatlan üst alatt, melyben olvasztott forró szurok zubogott.

Egy szép kis leány sirdogált ott a tűz mellett, ki néha-néha egy-egy darab fát tett a tűzre.

A mézárós-legény megszánta a kis leányt s azt kérdi tőle:

- Mit sirsz, mit rísz, szép kis leány, olyan keservesen?

- Hogyne sirnék, hogyne rínék, mikor ily zsenge koromban csúf halállal kell kimulnom, csak azért, hogy im boszorkány nem akarok lenni; mert ebbe a forró szurokba, mikor legjobban zubog, elevenen, minden ruhástul együtt dob be ez a kutyának való boszorkány.

-207-

- No kis leány, ne félj semmit, biztatta a mézárós-legény, még én is itt vagyok ám, ne sirsz s ne rij; mert én el nem hagylak; hanem légy csendesen mindaddig, míg a boszorkány ki nem jön s bele nem akar dobni. Majd én ekkor az ajtószegből izibe előugrom, te csak a fedőt vedd le s a vén banyát belevetem a forró szurokba.

No jól van, a mézárós-legény visszaállott az ajtószegbe, a kis leány pedig a tűz körül forgolódott.

Itt egyszer nyilik az ajtó s kijön rajta a vénasszony, három rét görnyedve a botjára támaszkodva, s oda tipegetett a tűzhöz.

- No, zubog-e már a szurok, te kis k...a? kérdé a boszorkány.

- Zubog, felelt a leány.

- Még egyszer kérdem, mert most még nem késő, akarsz-e boszorkány lenni, akarsz-e a gonoszoknak szolgálni?

- Nem akarok.

- Még egyszer kérdem, kis k...a, mert még most nem késő, akarsz-e boszorkány lenni akarsz-e az ördögnek szolgálni?

- Nem akarok.

- Még egyszer és utoljára kérdem, mert még most se késő, akarsz-e boszorkány lenni, akarsz-e az ördögnek szolgálni?

- Nem akarok.

- No hát légy így is az ördögé.

S ezzel a boszorkány meg akarta fogni a kis leányt, de az elsikoltván magát, félre ugrott.

Ej, a mézáros-legény sem rest, hirtelen odaszökik, megragadja a vénasszonyt s hamarabb a kimondott szónál felkapta a levegőbe s beledobta az üstbe. S aztán egy nagy vasruddal lenyomta a forró szurok közé.

A boszorkány azonnal szörnyet halt; de a nyelve kiütötte magát a rézüstön s elkezdte csúfolni a mézáros-legényt.

Ez sem rest, beszalad a nagy késért, hogy majd levágja; de bár a kés olyan éles volt, mint a beretva, nem fogta el a vénasszony nyelvét, hanem kitöredezett az éle; de nemis csoda! mert a vénasszony nyelve, olyan igaz, mintha saját két szemük világával látták volna kigyelmetek, szőrös volt.

Most mi tevő legyen a mézáros-legény, a szőrös nyelv nem hallgatott, hanem egyre handrikált, egyre öltögette magát s egyre csúfolódott: elkezdte a bunkós bottal ütni-verní. De ez se használt semmit, mert a szőrös nyelv annál jobban öltögette ki magát, annál jobban csúfolódott.

Itt megharagszik a mézáros-legény, elkapja a nyelvet, tövestül együtt kiszakasztotta és belevetette az izzó tűz közé; de a nyelv itt se égett el, hanem a lobogós láng közül kiőtögette magát s mindegyre csúfolta a mézáros-legényt.

Most még jobban megharagszik a mézáros-legény, a szőrös nyelvet kivette a tűz közül, ledobta a földre s a keze ügyében levő fejszefokkal ugyancsak hozzálátott, s ezzel kellett neki agyonverní.

Aztán a kis leány elvezette a mézáros-legényt a pinczébe, hol káddal állt az arany meg az ezüst élire verve. Itt aztán kettecskén kihordták a temérdek kincset a pinczéből s az erdőben egy bizonyos helyre lerakták.

Mikor ezzel is készen voltak, a mézáros-legény a vörös kakast felültette a boszorkány-tanyára s az porrá égett.

Aztán azt mondták egymásnak: én a tiéd, te az enyém, ásó-kapa se választ el egymástól, s ezzel megölelték, megcsókolták egymást.

A sok pénzt bevitték a városba szekéren, melyből házat, szőlőt, pinczét s földet vettek; de még ekkor is jutott is, maradt is, s holtuk napjáig se tudták elkölteni.

Eddig volt, mese volt, talán igaz se volt.

AZ OBSITOS.

Volt egyszer a világon egy obsitos katona, ki, ha valakinek az ablaka alatt elment, mindig így kérte az Istent:

- Istenem, adj nekem száz forintot, de annak egy krajczár hija se legyen, mert különben föl nem veszem!

Meghallja ezt egy csizmadia s azt mondja a feleségének:

- Asszony! hallod-e, hogy ez az obsitos mit kér az Istentől: „Istenem, adj nekem száz forintot, de annak egy krajczár hija se legyen, mert különben föl nem veszem.” - Ugyan édes feleségem, tréfáljuk meg ezt az obsitost, majd ha visszajön, dobjunk ki az ablakon kilenczvenkilencz forintot, vajjon fölveszi-e?

Hogy az anyjuk is beleegyezett, a csizmadia szépen kiolvasta a kilenczvenkilencz forintot, zacskóba kötötte s mikor az obsitos visszafelé jött, kidobta az ablakon. Az obsitos szerencsésen föl is vette s leülvén a csizmadia lóczájára, mely ugy az ablak alatt állott, megolvasta a pénzt.

Csak egy forint hiányzott.

Itt az obsitos csak elkezdte fenszóval, hogy azt mindenki hallhassa:

- Én édes Istenem! köszönöm, hogy meghallgattad a kérésemet, valahára adtál száz forintot. Igaz, hogy egy forinttal adósom maradtál, de majd megadod, ha ezen nem, úgy a más világon.

- De a ki inge van, ezer dikics és sámfa! nem addig van az, atyafi, kiáltott ki az ablakon a csizmadia, mert a pénzt én dobtam ki az ablakon, nem pedig az Isten adta!

- Már ezt nekem az Isten adta s azért vissza se adom, válaszolt neki az obsitos, mert igaz ugyan, hogy egy forint hiányzik, de azzal adósom is maradhat, majd megadja; mert tudom, hogy ennek is csak az volt az oka: hogy nem volt az öregnek apró pénze s így nem tudta kicsinálni. Azért biz én az apám fiának sem adom vissza!

Itt lelkem teremtette, bíró elé kerül a dolog; de mielőtt ide elmentek volna, azt találja mondani az obsitos a csizmadiának:

- Majsztram! azt csak átláthatja kigyelmed, mert hisz irástudó okos ember, hogy én ilyen ringyes-rongyos ruhában csak nem mehetek a bíró elé?! Azért, ha azt akarja majsztram, hogy elmenjek: adjon reám becsületes ruhát.

Mit volt mit tenni az egyszeri csizmadiának, a feleségével behozatta a jobbik ruháját s ráadta az obsitosra s aztán csak így állítottak be a bíró elé, ki előtt a csizmadia elősorolta az egész dolog mibenlétét, az ő keserves állapotát, hogy az obsitos így el akarja, úgy el akarja tulajdonítani kilenczvenkilencz forintját.

- Igaz-e az? kérde a bíró.

- Megkövetem alásan az érdeemes bíró urat, válaszolt az obsitos, már hogy volna az igaz; mert ha ez is igaz, akkor az se igaz, hogy ez a köntös, mely most rajtam van, mondom, ez a köntös sem az enyém.

- Bizony nem is a kendé, hanem az enyém! pattant fel a csizmadia.

- No lássa bíró uram, micsoda tökkel ütött töksi ember ez itt, la!... Hej, majsztram, fordult a csizmadiához, nehezen vannak ott itthon, s ezzel az obsitos a homlokára mutatott; mert vagy valami szeg, vagy tán ép a küllő hiányzik a kerékből, de Isten és ember láthatja, hogy nincs ki a négy fertály.

A bíró aztán kimondta az ítéletet, melynél fogva az obsitos elmehet Isten hírével - pénzt és ruhát magával viheti -; de a szegény csizmadiát kiporolták s megkenték az alfelét mogyoróhájjal.

No, ez abba maradt. - Az obsitos tovább ment s a mint mén mendegél, egyszer elő-utó-talál egy papot, ki szürke lovon jött ép szemközt rá.

- Ki vagy? kérde az obsitos.

- Az Isten fia, válaszolt a pap.

- Ép jó, hogy elő-utó-találtalak; mert apád adósom maradt egy váltó forinttal. Azért addig innen egy tapodtat se mégysz, míg az egy forintomat ki nem fizeted!

Itt a pap megijed; sok pénz volt nála, mit ezalatt szépen becsúztatott a csizmája szárába; de ezt a szem-füles obsitos azonnal észrevette, de erről hallgatott, mint hal a vízben.

- Édes barátom, felelt a pap, nekem egy krajczárom sincs, de ha adós maradt az atya, kérd, imádkozzál, majd megfizet.

- No ha nincs, jól van; de jöszte velem ide a kereszt alá, imádkozzunk együtt; mert szent ember létedre a te kérésed fogatosabb lesz, mint az enyém.

Mit volt mit tenni a papnak, leszállt a szürke lóról, s aztán mindketten letérdepeltek a kereszt alá; de mielőtt hozzáfogtak volna az imádsághoz, megszólal az obsitos:

- Nézd, itt van kilenczvenkilencz forintom, se több, se kevesebb, akár kutasd ki a zsebem, mely sommát én ide mellém leteszem a földre. Ha lesz a zsebemben, az bizonyosan az Isten adománya s én annak a feleközepét neked adom; ha pedig a te zsebedbe is ad az Isten, minthogy az imént mondtad, hogy egy krajczárod sincs, az is Isten adománya lesz s annak meg te adod a fele-közepét nekem.

Mit volt mit tenni a papnak, egyik szavát csak nem ölthette a másikba, kénytelen kelletlen beleegyezett.

Imádkoznak. Elmondnak egy Miatyánkat, meg egy Hiszekegy-gyet s ekkor megszólal az obsitos, mondván:

- Keresd a zsebed, van-e már?

A pap benyúlt a zsebébe, s csak keres, csak keres, de biz ott nem lelt - minthogy nem is volt benne - egy krajczárt sem s aztán felelt az obsitosnak, hogy nincsen.

- No, ha nincs, úgy bizonyosan az enyémbe lesz. S ezzel az obsitos benyúlt a lajbija zsebébe, kivett belőle két krajczárt s az egyiket a papnak adta.

A pap elvette a krajczárt, gondolta magában, hogy jó lesz valami ügyefogyottnak s maga mellé

letette.

Aztán újra az imádsághoz láttak; ismét elmondtak egy „Miatyánk“-ot, meg egy „Hiszekegy“-gyet s aztán újra megszólal az obsitos:

- Van-e már?

- Nincsen, felelt a pap.

- Ugy bizonyosan az enyémben lesz. S ezzel az obsitos újra benyult a lajbija zsebébe kivett belőle két krajczárt, melynek egyikét a papnak adta.

A pap ezt is elvette - gondolván magában, jó lesz valami ügyefogyottnak - s ezt is maga mellé letette a földre.

S aztán harmadszor is az imádsághoz láttak. Újra elmondtak egy „Miatyánk“-ot, meg egy „Hiszekegy“-gyet s ekkor harmadszor is megszólal az obsitos, kérdvén:

- Van-e már?

- Nincsen, felelt a pap.

- Ugy az enyémben lesz. Benyul az obsitos a lajbija zsebébe, de biz onnan egy krajczárt sem vett ki, minthogy nem is volt benne s aztán csak elkezd:

- Az enyémben sincs; de tán nem nézted jól meg?

- Ha nem hiszed, felelt a pap, hát nézd meg magad.

Itt az obsitosnak sem kell több, izibe kiforgatja a pap zsebjeit, lehúzza a csizmáját; hát ott megleli a tászlit, (=tárczát) megnézi, hát két száz forint volt benne.

- No ládd, ugy-e, hogy adott az Isten!... Ennek fele-közepe engem illet; minthogy ketten imádkoztunk s én is megfelezttem az Isten adományát, feleközepe pedig téged; de nekem mégis több jár egy forinttal, minthogy apád az imént adósom maradt. S az obsitos ugy tón, miként mondá: kilenczvenkilencz forintot adott a papnak; száz egyet pedig megtartott magának. Így tett szert az obsitos pénzmagra.

Eddig volt, mese volt.

-217-

A SZÁMLÁLHATLAN SOK JUH.

-218-

Volt egyszer egy gazdag ember s ennek egy juhásza, kinek a keze alatt annyi juh volt, hogy számát se tudták.

Egyszer a gazdag embernek eszébe jut, hogy jó volna egy kis pénzmagra szert tenni, jó volna annak a tengernyi sok juhnek legalább a felit vásárra hajtani s pénzzé tenni.

Ezért kiadta a parancsolatot a számadójuhásznak, hogy annak a tengernyi juhnyájnak feleközepét hajtsa el a vásárra ide meg ide.

A juhász szót is fogadott; a számlálhatlan juhnyájnak feleközepét elhajtotta a vásárra.

Csak mennek, csak mendegélnek, egyszer egy olyan folyóvizhez értek, melynek a Duna vagy Tisza fia sem lehetett.

Ezen az irdatlan széles folyóvizzen pedig csak oly keskeny hidacska volt verve, hogy azon csupáncsak egy juh mehetett át.

-219-

Majd mikor az a számlálhatlan sok juh átmegy a tulsó partra azon a keskeny hidon: én is csak aztán folytatom a mesémet.

A SZEGÉNY ASSZONY KAKASA.

-220-

Volt egyszer egy szegény asszony s annak egy kakasa. Olyan szegény volt az asszony, hogy még megevo falatja sem volt. Így ő kigyelme biz a kakasát se igen traktálhatta zabbal és kukoriczával; hanem ha kapart magának: evett, ha nem kapart, hát koppant a szeme.

Egyszer a kakas, a mint a szemétdombon kapargált volna, egy gyémánt félkrajczárt talált, melyet a gazdasszonyának át is adott, hogy vegyen rajta zabot és kukoriczát s etesse, itassa meg.

De a szegény asszony rá se hederített a kakasára, hanem a gyémánt fél-krajczárt bedobta egy láda-fiókjába.

Itt egyszer a kakasnak eszébe jut, hogy neki pénze is van, mégis koplal; felszállt a szegény asszony ablakába s csak elkezd:

- Kikiriku-kukuriku! szegény asszony, add meg a gyémánt félkrajczáromat.

Itt az asszony kijön a szobából, s a kakast elveri az ablakról; de az innen a kerítésre, a kerítésről a kéményre szállt, mindenütt kiabálván:

- Kikiriku-kukuriku! szegény asszony, add meg a gyémánt félkrajczáromat!

Mit volt mit tenni a szegény asszonymak, előkereste a láda-fiókból a gyémánt félkrajczárt s kihajította az ablakon, mondván:

- Vigyen a fene vele együtt!

A kakasnak sem kell több, felkapja a gyémánt félkrajczárt s elszaladt vele világul, mint a Kari lova.

A mint mén mendegél a kakas, egyszer elő-utó-talál egy pocsolyát. Átlépni nagy volt, átszállni pedig kicsiny: ezért a kakas mit mit nem cselekszik s csak elkezd:

- Szídd fel begyem a vizet, majd eloltja a tüzet... szídd fel begyem a vizet, majd eloltja a tüzet.

És a kakas begye mind felszította a vizet s ezzel tovább ment.

Csak mén, csak mendegél, egyszer elő-utó-találja a török császárt, ki azt kérdi tőle:

- Hova-hova, czirmos kakas?

- Egy gyémánt félkrajczárt találtam, itt van a számban, bagó helyett betettem s most már addig megyek, míg valaki ezt a gyémánt félkrajczárt kölcsön nem kéri.

- Sohse fáradj tovább, add nekem, egy hét mulva kettőt kapsz érte.

A czirmos kakas odadta a gyémánt félkrajczárt a török császárnak; de eltelik az egy hét, el a másik is, de a török császár csak nem fizet.

Itt a kakas felszáll a kerítésre s csak elkezd:

- Kikiriku-kukuriku! Török-császár, add meg a gyémánt félkrajczáromat!

A kakast lekergetik a kerítésről, de az innen a szemétdombra, majd a kémény tetejére szállt s mindenütt kiabált:

- Kikiriku-kukuriku! Török-császár, add meg a gyémánt félkrajczáromat!

Itt a török-császár kikiált az ablakon ilyeténképen:

- Hej, cselédek, fogjátok meg csak azt a czirmos kakast s vessétek az égő tüzes kemenczébe.

A cselédek sem restek, megfogják a kakast s belevetették az égő tüzes kemenczébe, hol csak elkezd a kakas:

- Bocsásd begyem a vizet, hagy oltsa el a tüzet... bocsásd begyem a vizet, hagy oltsa el a tüzet.

Itt a sok víz mind kiömlött, a tüzet eloltotta, a kakas pedig minden baj nélkül kirepült az égő tüzes kemenczéből s újra felszállt a kerítésre, mondván:

- Kikiriku-kukuriku! Török-császár, add meg a gyémánt félkrajczáromat!

Itt a kakast lekergetik a kerítésről, de innen a szemétdobra, majd a kémény tetejére szállt s mindenütt kiabálta:

- Kikiriku-kukuriku! Török-császár, add meg a gyémánt félkrajczáromat!

Itt a török-császár másodszor is kikiált az ablakon, mondván:

- Hej, cselédek, fogjátok meg csak azt a kakast s vessétek a darázs-fészekbe.

A cselédek sem hagyták ezt kétszer mondani maguknak, a szegény czirmos kakast lefűlelték valahol a sövény mellett s bevetették a darázs-fészekbe, s itt csak elkezd a kakas:

- Szídd fel begyem a darázst, majd megcsípi a farát... szídd fel begyem a darázst, majd megcsípi a farát... szídd fel begyem a darázst, majd megcsípi a farát.

És a begye mind felszította a darazsakat s ekkor a kakas kirepülvén a darázs-fészekből, újra a kerítésre szállt, hol ismét csak elkezd:

- Kikiriku-kukuriku! Török-császár, add meg a gyémánt félkrajczáromat!... kikiriku-kukuriku! Török-császár, add meg a gyémánt félkrajczáromat!

Itt a cselédek hajszolják a szegény kakast, dobálják, üzik-verik; de az a kerítésről a szemétdombra, innen pedig a kéményre szállt s mindenütt kiabálta:

- Kikiriku-kukuriku! Török-császár, add meg a gyémánt félkrajczáromat!... kikiriku-kukuriku! Török-császár, add meg a gyémánt félkrajczáromat!

Itt a török-császár harmadszor is kikiált az ablakon:

- Ugyan fogjátok meg azt az átkozott czirmos kakast, hadd tegyem a bugyogóm üllepébe!

A cselédek sem restek s addig hajszták a szegény czirnos kakast, mig valahol a kerítés mellett lefülelték s átadták magának a török-császárnak, ki menten bedugta bő bugyogója üllepébe; - de a kakas itt is megszólalt:

- Kikiriku-kukuriku! Török-császár, add meg a gyémánt félkrajczáromat!... kikiriku-kukuriku! Török-császár, add meg a gyémánt félkrajczáromat!...

-225-

Ej, a török-császár sem rest, ráült a kakas nyakára s ekkor az csak elkezd:

- Bocsásd begyem a darázst, hogy csípje meg a farát... bocsásd begyem a darázst, hadd csípje meg a farát. És a begyéből mind kizúdult a sok lódarázs s neki estek a császár farának s ugy össze-vissza csipdelték, mintha hegyes tűkkel szurkálták volna.

- Jaj, végem van, ordított a török-császár, ne, itt van a gyémánt félkrajczárod, három kád pénzt is adok, csak kegyelem, pardon, grácia fejemnek!... jaj, odadom a felekiráltságomat legszebbik leányom kezével együtt, csak kegyelem, pardon, grácia fejemnek.

Hej, a czirnos kakas csak ezt várta s csak ekkor parancsolta:

- Szídd fel begyem a darázst, hogy ne csípje a farát... szídd fel begyem a darázst, hogy ne csípje a farát!...

És a sok lódarázs mint valami köpübe, visszatakarodott a czirnos kakas begyébe.

S ekkor a czirnos kakas kiugrik a szoba közepére, megrázkódik s olyan szép legénynyé vált, hogy keresve se lehetett volna párját találni, ki aztán feleségül csakugyan elnyerte a török-császár nagyobbik leányát s a török-császár holta után, ő lett a király; de mint ilyen, a szegény özvegyasszonyról sem felejtkezett meg, hanem magához vette s anyjának fogadta.

-226-

Eddig volt, mese volt.

-227-

[1] A sajó-völgyi paripának nevezi a herélt lovat.

[2] fejel: tájszó = vánkos.

[3] t. i. hamarább belefelnál a vízbe.

TARTALOM.

Az ólom-barát	1
A török-zultán fia	63
A jó-fiu	95
A világul szaladt szegény ember	137
Az aranyfogu testvérek	149
A hazug és a szót szóra mondó	169
A vitéz szabó	183
A mészáros-legény	202
Az obsitos	211
A számlálhatlan sok juh	218
A szegény asszony kakasa	220

Transcriber's Note:

Alternative spellings have been retained as they appear in the original.

List of corrected typographical errors:

- Page [9](#), "- Alig végzé beszédét" changed to "Alig végzé beszédét"
- Page [44](#), "körülnéz a **measzelató**" changed to "körülnéz a **messzelató**"
- Page [48](#), "**Hat** hogy merted" changed to "**Hát** hogy merted"
- Page [63](#), "két **királtságfegett** uralkodott" changed to "két **királtság felett** uralkodott"
- Page [78](#), "„Biz én... mint a marokból etetett galamb." changed to "„Biz én... mint a marokból etetett galamb.“"
- Page [85](#), "konyhába, hol a **szakácsnének**" changed to "konyhába, hol a **szakácsnének**"
- Page [90](#), "„Nem adom biz... hanem én viszem." changed to "„Nem adom biz... hanem én viszem.“"
- Page [91](#), "„Nem viszed biz... hanem én viszem." changed to "„Nem viszed biz... hanem én viszem.“"
- Page [108](#), "**zúgás**,- csörömpölés- és csattogással" changed to "**zúgás**,- csörömpölés- és csattogással"
- Page [165](#), "tudott különbséget **ten n**" changed to "tudott különbséget **tenni**"
- Page [185](#), "sok volt **a a** rováson," changed to "sok volt **a** rováson,"
- Page [197](#), "Az óriások **csakv árják**" changed to "Az óriások **csak várják**"

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may

copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do

copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation’s EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state’s laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.